

HEKİM BEREKET
ḤULĀŞA (1.-50. SAYFALAR)
(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

Aydın DEMİR

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2010

KABUL VE ONAY

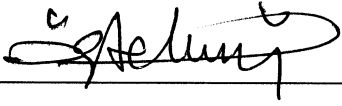
Aydın DEMİR tarafından hazırlanan 'Hekim Bereket, Hülâsa (1.-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin-Sözlük)' başlıklı bu çalışma, 26.04.2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hülya KASAPÖĞLU ÇENGEL (Başkan)

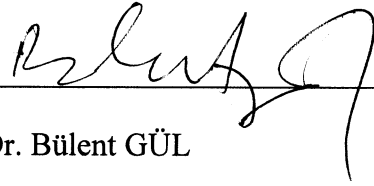
Prof. Dr. Ülkü ÇELİK ŞAVK

Dr. Özge ÖZTEKİN

Dr. Binnur ERDAĞI DOĞUER (Danışman)

Dr. Bülent GÜL

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

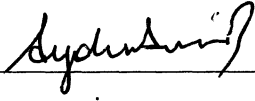
Prof. Dr. İrfan ÇAKIN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

26.04.2010

Aydın DEMİR

ÖZET

DEMİR, Aydın. *Hekim Bereket, Hülâşa (1.-50. Sayfalar) (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Bu tezde, Eski Anadolu Türkçesi ile XIV. yüzyılda Hekim Bereket tarafından yazılmış olan Hülâşa adlı eserin ilk 50 sayfası üzerinde çalışılmıştır. Hülâşa, Hudāvendigār Melikü'l-ümerā Mübārizüd-devle ve'd-dīn unvanlı kişiye sunulmuş bir tıp kitabıdır.

Eserin yazılış tarihi bilinmemekle birlikte XIV. yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir ve eserin bilinen iki nüshası bulunmaktadır. Biri Konya Koyunoğlu Kütüphanesi Müzesinde 12049, diğeri Paris Bibliotheque National'de TURC 171 numarasıyla kayıtlı bulunmaktadır. Bu çalışmada Konya nüshası esas alınmıştır. Her iki nüsha da yazarın Eski Anadolu Türkçesiyle yazdığı ilk tıp metni olan Tuḥfe-i Mübārizī ve yazara ait olup olmadığı bilmeyen Tabī'atnāme ile birlikte ciltlenmiştir (Koman 1955: 693, Tekindağ 197: 136).

Eski Anadolu Türkçesinin ilk döneminde yazılan bu eserin giriş kısmında yazar eserin yazılış sebebi ve biçimi hakkında bilgi vermektedir. Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıtan Hülâşa, eski tıp anlayışını yansıtması bakımından da önem taşımaktadır. Eserde çeşitli hastalıklar hakkında bilgi veren yazar bu hastalıkların nasıl tedavi edileceği konusunda yol gösterir. Esere söz varlığı açısından bakıldığında hastalık adlarının ve bu hastalıkların tedavisinde kullanılan bitki adlarının çoğunluğu Arapça ve Farsça olmakla birlikte organ adlarının Türkçe olduğu görülmektedir.

Çalışmamız temel olarak üç bölümden oluşmaktadır: İlk bölümü oluşturan İnceleme bölümünde Ses bilgisi ve Biçim Bilgisi bulunmaktadır. Metin bölümünde söz konusu eserin Konya nüshasının yazı çevirimi yer almaktadır. Son bölümünde ise çözümlemeli Dizin yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler

Eski Anadolu Türkçesi, hastalık, Hekim Bereket, Hülâşa, tedavi, tıp tarihi

ABSTRACT

DEMİR, Aydın. *Hekim Bereket Hülāşa (1.-50. Pages) (Study-Text-Index)*, Master's Thesis, Ankara, 2010

In this thesis, it has been studied on the first 50 pages of the book Hülāşa, which was written in old Anatolian Turkish by Hekim Bereket in the 14th century. Hülāşa is a medicine book that was presented to a person titled Hudāvendigār Melikü'l-ümerā Mübārizüd-devle ve'd-dīn.

The date on which this book was written is not precisely known, however, it is estimated to have been written in the 14th century, and there are two known copies of it. One of the copies is in Konya Koyunoğlu Library Museum with the registration number 12049, and the other is in Paris Bibliotheque National with the registration number TURC 171. This study is based on the copy in Konya. Both of the copies are bounded with the author's first article on medicine he wrote in old Anatolian Turkish, Tuḥfe-i Mübārizī and Ṭabī'atnāme, which is not clearly verified as one of his works (Koman 1955: 693, Tekindağ 197: 136)

In the introduction part of this book, written in the Old Anatolian Turkish era, the author gives information about the purpose and the form of the text. Besides reflecting the linguistic properties of the old Anatolian Turkish, Hülāşa is important for informing us about the medicine understanding of the time. In the book, the author gives information about various diseases and shows how they are treated. In lexical terms, most of the names for diseases and herbs used in treatment are in Arabic and Persian, and the names for organs are in Turkish.

This thesis consists of three sections: in the Research section, there are Phonology and Morphology studies, in the Text section, there is the translation of the copy in Konya, and the last section is the analytical Index.

Key Words

Old Anatolia Turkish, disease, Hekim Bereket, Hülāşa, treatment, history of medicine

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
ÖNSÖZ	x
1. GİRİŞ	1
2. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....	7
2.1. Ünlülerin Yazılışları	7
2.2. Ünsüzlerin Yazılışları	9
3. DİL BİLGİSİ	12
3.1. Ses Bilgisi	12
3.1.1. Ünlüler	12
3.1.1.1. Ünlü Uyumları	13
3.1.1.2. Ünlü Değişimi	18
3.1.1.2.1. Kısalma	18
3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma	18
3.1.1.2.3. Düzleşme	20
3.1.1.2.4. Daralma	21
3.1.1.2.5. Genişleme	21
3.1.1.2.6. Ön Damaksıllaşma	21
3.1.1.2.7. Art Damaksıllaşma	21
3.1.1.2.8. Ünlü Düşmesi	22
3.1.2. Ünsüzler	22
3.1.2.1 Söz Başı Ünsüzleri	22
3.1.2.1.1. b-	22
3.1.2.1.2. k-	23
3.1.2.1.3. t-	23

3.1.2.1.4. y-	24
3.1.2.2. Söz İçi ve Söz Sonu Ünsüzleri	24
3.1.2.2.1. -b-, -b	24
3.1.2.2.2. -d-, -d	25
3.1.2.2.3. -ğ-, -g-, -ğ-, -g	25
3.1.2.2.4. -k-, -k-, -k-, -k	27
3.1.2.2.5. -l-, -l	28
3.1.2.2.6. -ñ	28
3.1.2.2.7. -t	28
3.1.2.3. Ötümlüleşme	29
3.1.2.3.1. Aslı Uzun Ünlüler Nedeniyle Ötümlüleşme	29
3.1.2.3.2. Ünlüler Arası Durumda Ötümlüleşme	29
3.1.2.4. Ünsüz Türemesi	29
3.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi	30
3.1.2.6. Ünsüz Uyumu	30
3.1.2.7. Hece Yitimi	30
3.2. Biçim Bilgisi	30
3.2.1. Sözcük Yapımı	30
3.2.1.1. Addan Ad Yapan Ekler	30
3.2.1.2. Eylemden Ad Yapan Ekler	32
3.2.1.3. Addan Eylem Yapan Ekler	33
3.2.1.4. Eylemden Eylem Yapan Ekler	33
3.2.2. Adlar	34
3.2.2.1. Ad Çekimi	34
3.2.2.1.1. Çokluk Eki	34
3.2.2.1.2. İyelik Ekleri	34
3.2.2.1.3. Ad Durum Ekleri	34
3.2.3. Sıfatlar	36
3.2.3.1. Niteleme Sıfatları	36
3.2.3.2. Belirtme Sıfatları	36
3.2.3.2.1. İşaret Sıfatları	36
3.2.3.2.2. Sayı Sıfatları	36

3.2.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları	37
3.2.3.2.4. Soru Sıfatları	37
3.2.4. Adıllar	37
3.2.4.1. İşaret Adılları	37
3.2.4.2. Dönüştürülme Adılları	37
3.2.4.3. Soru Adılları	37
3.2.4.4. Belirsizlik Adılları	37
3.2.5. Belirteçler	37
3.2.5.1. Yer-yön Belirteçleri	37
3.2.5.2. Zaman Belirteçleri	37
3.2.5.3. Durum Belirteçleri	38
3.2.5.4. Miktar Belirteçleri	38
3.2.6. İlgeçler	38
3.2.6.1. Çekim İlgeçleri	38
3.2.6.2. Kuvvetlendirme İlgeci	39
3.2.7. Bağlaçlar	39
3.2.8. Eylemler	39
3.2.8.1. Eylem Çekimi	39
3.2.8.1.1. Kişi Ekleri	40
3.2.8.1.2. Basit Çekimler	40
3.2.8.1.2.1. Bildirme Kipleri	40
3.2.8.1.2.2. Dilek Kipleri	41
3.2.8.1.3. Birleşik Çekimler	42
3.2.8.1.4. Birleşik Eylemler	42
3.2.9. Ek-Eylem	43
3.2.10. Ulaçlar	43
3.2.11. Ortaçlar	44
3.2.11.1. Geniş Zaman Ortaçları	44
3.2.11.2. Geçmiş Zaman Ortaçları	44
3.2.11.3. Gelecek Zaman Ortaçları	44
3.2.12. Ad Eylem	44
4. METİN	45

5. DİZİN	78
6. KAYNAKÇA	187
EK- ORJİNAL METİN.....	194

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
B	: Başlık
BK	: Bilge Kağan Yazıtı, bkz. Tekin, Talat 2008
bkz.	: bakınız
DTS1.	: Drevnetyurskiy slovar', bkz. Nadalyayev, V.M., D.M. Nasilov, E.R. Tenişev, A.M. Şçerbak 1969
Far.	: Farsça
krş.	: karşılaştırınız
KT	: Kül Tigin Yazıtı, bkz. Tekin, Talat 2008
öz. a.	: özel ad
T.	: Türkçe
TY	: Tunyukuk Yazıtı, bkz. Tekin, Talat 1994
YB	: Yan Başlık
Yun.	: Yunanca

ÖNSÖZ

Eski Anadolu Türkçesi Türkiye Türkçesinin ilk dönemini oluşturmaktadır. Bu döneme ait manzum, mensur, dinî, edebî, felsefî, tıbbî, ahlâkî vb. nitelikte birçok malzeme bulunmaktadır. Üzerinde çalıştığımız metin, Eski Anadolu Türkçesi döneminde XIV. yüzyılda Hekim Bereket tarafından yazılmış Hülâşa adlı tıp metnidir. Bu eserin bilinen iki nüshası vardır. Biri Konya Koyunoğlu Kütüphanesi Müzesinde 12049, diğeri Paris Bibliotheque National’de TURC 171 numarasıyla kayıtlı bulunmaktadır. Bu çalışmada Konya nüshası esas alınmıştır. Her iki nüsha da yazarın Eski Anadolu Türkçesiyle yazdığı ilk tıp metni olan Tuḥfe-i Mübârizî ve yazara ait olup olmadığı bilmeyen Tabî‘atnâme ile birlikte ciltlenmiştir. (Koman 1955: 693, Tekindağ 197: 136).

Hülâşa, Hudâvendigâr Melikü'l-ümerâ Mübârizüd-devle ve'd-dîn unvanlı kişiye sunulduğu tahmin edilen bir eser olmakla birlikte yazarının ‘cedvel’ adı verdiği 27 bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızda ilk 50 sayfanın kapsadığı 7 cedvel (bölüm) bulunmaktadır. O devirde yazılan birçok tıp eseri gibi Hülâşa’nın söz varlığında Arapça, Farsça ve az miktarda Yunanca sözcükler bulunmaktadır. Özellikle hastalık adları, hastalıklarda kullanılan bitki adları Arapça, Farsça ve nadiren Yunancadır. Bunun yanı sıra organ adlarının Türkçe olduğu görülmektedir. Genel olarak hastalık türleri ve bunların tedavisine yönelik koruyucu tıp anlayışı çerçevesinde XIV. yazılan Hülâşa Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini yansıtmaktadır.

Çalışmamız İnceleme, Metin, Dizin olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Metinde okunamayan yerler ‘(...)’ biçiminde belirtilmiştir. İncelemede Arap harfli metnin yazım özellikleri örneklerle verilmiş; ikinci olarak dil özellikleri alınmış; metin üzerinden ses ve biçim incelemesi yapılmıştır. Metin bölümü, Eski Anadolu Türkçesi ile kaleme alınan orijinal metnin yazı çeviriminden oluşmaktadır. Dizin, Kutadgu Bilig İndeksi (Arat 1979) esas alınarak hazırlanmıştır. Dizin’de metindeki sözcüklerin anlam ve kökenleri verilip, ekler dil bilgisel bir şekilde sıralanmıştır. Kısaltmalar, Önsöz, Giriş ve Kaynakça çalışmanın diğeri bölümlerini oluşturmaktadır.

Bu çalışmayı bana öneren ve hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Danışman Hocam Dr. Binnur Erdağı Doğuer’e, metni okuma hususunda yardımlarını gördüğüm Bozok Üniversitesi öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Seyfullah Türkmen’e teze son şeklini

vermemde fikirleriyle destek olan Prof. Dr. Emine Yılmaz'a, eksikliklerimi belirterek bu tezin düzelmesini sağlayan jüri üyesi hocalarıma, Lisans ve Yüksek Lisans döneminde bana emeği geçen tüm hocalarıma teşekkür ve vefa borcumu özellikle dile getirmek istiyorum.

1. GİRİŞ

Anadolu'nun Türkleşmesiyle XIII.-XV. yüzyılları arasında bu bölgelerde Oğuzca temeline dayalı olarak kurulup gelişen yazı diline Eski Anadolu Türkçesi denmektedir (Gülsevin 2007:1). Bu dönemin özellikleri XVI. yüzyıl boyunca devam etmiş, hatta XVII. yüzyılda da etkisini sürdürmüştür.

Türklerin Anadolu'ya yerleşmeleri 1071 Malazgirt Savaşı ile başlamaktadır. XI. yüzyılda Anadolu'ya yönelen Oğuz-Türkmen akınları ile XIII. yüzyıldaki Moğol akınlarının etkisiyle Anadolu, birkaç yüzyıl içinde genel itibariyle Türk ülkesi haline gelmiştir. Bunun sonucunda XII. yüzyıldan itibaren Anadolu'daki büyük merkezlerde Türk-İslâm kültürü gelişmiş, medreseler açılmış, hükümdarlar adına Arapça ve Farsça eserler yazılmış ve XIII. yüzyılın sonlarına doğru, halk edebiyatının yanında, yazılı bir edebiyat ortaya çıkmıştır (Uzel 1992:1).

Ancak Türkçenin müstakil bir yazı dili halinde kurulup gelişmesi kolay olmamıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nde resmi dilin Arapça ve Farsça olması Türk yazı dilinin oluşmasını geciktirmiştir. XIII. yüzyılın sonlarında Moğol baskısıyla Selçuklu Devleti'nin zayıflaması üzerine eski uç beylerinin meydana getirdiği Anadolu Beylikleri dönemi, Türk dili tarihinde çok ayrı bir yere ve öneme sahiptir. Bu dönemin temel özelliklerinden biri, Arapça ve Farsçaya karşı Türkçeyi hâkim kılma mücadelesinin yürütülmüş olmasıdır. Türkmen beyleri, Arap ve Acem kültürüne fazla itibar etmemiş, millî geleneklerine ve Türkçeye değer vermiş, bilim adamlarını, şair ve yazarları korumuşlardır. Böylece Türk dili ve edebiyatı için verimli bir dönemin başlamasına yol açmıştır. Karamanoğlu Mehmet Bey'in 1277'de Türkçeyi resmî dil ilân etmesi ve Türkmen beylerinin, memleket kazanmak için yaptıkları savaşlar ve siyasi mücadeleler sırasında bile edebiyat hareketlerini teşvik etmeleri, hele bunlardan bazılarının Arapça ve Farsçayı iyi bildikleri halde İslâmî bilimler geleneğine aykırı olarak Türkçe yazmayı tercih etmeleri, bölgelerindeki konuşma dillerini yazıya aktararak eser yaratma gayretleri Türkçe için yeni bir uyanış ve bilinçlenme dönemi olmuştur (Korkmaz: 1995:432).

XIV. yüzyıldan itibaren Anadolu'da Türkçe edebî eserlerin yanında tıp, tarih, astronomi, din ve felsefeyle ilgili eserler yazılmış ve bu alanlarda tercüme yapılmıştır. Bu yüzyılda Anadolu'da tıp ilminin büyük gelişme gösterdiği bilinmektedir. Bir yandan Arapça ve Farsça eserler Türkçeye çevrilirken öte yandan yarı telif yarı toplama sayılabilecek eserlerin yazıldığı görülmektedir.

Dönemin genel özelliği olan eserlerin yazılış tarihlerinin belirtilmemesi, Türkçe tıp kitaplarının kronolojisinin belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu eserler, yazarların veya ithaf edilen kişilerin hal tercümelerine göre şöyle sıralanabilir:

1. Hekim Bereket tarafından Arapça olarak yazılan Lubābü'n-Nuḥab'ın, yine aynı yazar tarafından Ḥudāvendigār Melikü'l-ümerā Mübārizüd-devle ve'd-dīn unvanlı kişiye Tuḥfe-i Mübārizī adıyla yapılan çevirisi.
2. Hekim Bereket tarafından doğrudan Türkçe yazılan ve Ḥudāvendigār Melikü'l-ümerā Mübārizüd-devle ve'd-dīn unvanlı kişiye sunulduğu tahmin edilen Ḥulāşa.
3. Ali bin Abbas (ölm. 284H/994M) tarafından yazılan Kāmilü's-Şinā'a'nın Kitābül-Melikī adıyla yapılan tercümesi.
4. İshak bin Murād (792H/1387M) Edviye-i Müfrede.
- 5, 6. Hacı Paşa (1334-1417?) Müntahāb-ı Şifā ve Teshīlü's-Şifā.
7. Ahmedī (1330-1413) Terīhvü'l-Ervāḥ.
8. XV. yüzyıl hekimlerinden Ali Çelebi bin Şerīf tarafından Timurpaşazade Gazi Umur Bey Çelebi adına yazılan Yādigār-ı İbn-i Şerīf.
9. Menteşeoğullarından İlyas Bey (1402-1421) adına Şirvanlı Mehmed bin Mahmud tarafından İlyāsiyye adıyla Arapça olarak yazılan ve sonra İlyas Bey'in isteği üzerine aynı yazar tarafından yapılan Türkçe tercümesi.
10. Kütahya Germiyan beylerinden Yakup Bey (1388-1390) adına yapılan Türkçe Bāhnāme çevirisi.

11. Abdulvahhab tarafından Çelebi Sultan Mehmed (1413-1421) adına yazılan Kitâb-ı Müntaḥab.
12. II. Murad (1404-1421) adına yazılan Şirvanlı Mehmed bin Mahmud tarafından yazılan Kemâlliyye.
13. Şirvanlı Mehmed bin Mahmud tarafından yazılan, kıymetli taşlarla ilgili Tuḥfe-i Murādī fî- 'ilm-i Cevāhir.
14. Sinoplu Mümin bin Mukbil tarafından Candaroğlu İsfendiyar Bey (1392-1440) adına yazılan Miftāḥun-Nūr Ḥazā'inü's-Sürür.
15. Sinoplu Mümin bin Mukbil tarafından II. Sultan Murad (1404-1451)'a ithaf edilen Zāḥire-i Murādiyye.
16. Candaroğullarından İsfendiyar Bey'in oğlu Kasım Bey adına yazılan Ḥulāṣatü't-Ṭıbb.
17. II. Murad'ın vezirlerden Timurtaşpaşazade Gazi Umur Bey adına Germiyanlı şair Ahmed-i Dāī tarafından yazılan Ṭıbb-ı Nebev tercümesi (Kitābü'ş-Şifā).
18. Hekim Beşir Çelebi tarafından Karamanoğlu İbrahim Bey (1414-1459) adına yazılan Mecmū 'atü 'l-Favā'id.
19. Fatih Sultan Mehmed'in Hocalarından Akşemsetdin (1390-1459) tarafından yazılan Mā'idetü'l-Ḥayāt.
20. 1460 yılında Eşref bin Muhammed tarafından yazılan Ḥaz'inü's-Sa 'adat.
- 21, 22, 23. Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun II. Bayezid (1481-1512)'in şehzadeliğinde onun adına Zāhire-i Harzemşāhī'den yaptığı Akrābādīn tercümesi ile Fatih adına yazdığı Cerrāhiyyetü'l-Hāniyye ve Mücerrebname.

Yukarıda görüldüğü gibi Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış ilk tıp eserlerinden biri olarak tahmin edilen Kitâb-ı Ḥulāṣa çalışmamızın konusunu oluşturmaktadır. Bu eser,

Anadolu’da telif edilen ilk tıp metni olan Tuḥfe-i Mübārizî’nin yazarı Hekim Bereket’e aittir. (Karasoy 2009:23)

Ḥulāşa’nın yazılış tarihi, eserde belirtilmediğinden eserin ne zaman yazıldığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak önsözde geçen ‘*Risāle-i Mübārizî taṣnīfinden fāriğ oldum* (1b-10)’ bu cümleden Ḥulāşa’nın Tuḥfe-i Mübārizî’den sonra yazıldığı anlaşılmaktadır. Yine eserde, eserin kime sunulduğu tam olarak belirtilmemiştir; ancak önsözünde geçen ‘...*ol kitābı evvel ḥudāvendūn nazarına rağbetlü düşdi* (1b-10)’ sözünden yazarın Tuḥfe-i Mübārizî’yi de sunduğu Ḥudāvendigār Melikü’l-ümerā Mübārizüd-devle ve’ddīn unvanlı kişi olduğu tahmin edilmektedir. Bu kişinin kim olduğuyla ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Yaygın kanaate göre Aydınolu Mübarizüddin Mehmet Bey’dir (Karasoy 2009:23).

Eserin yazarı hakkında da yeterli bilgiye sahip değiliz. Bedi N. Şehsuvaroğlu ve Mahmud M. Koman’a göre Aydınolu Mehmet Bey (1330-1340) zamanında Aydın’a hicret eden bir Türk hekimdir (Şehsuvaroğlu, Demirhan, Güreşsever 1984:27). Şehabettin Tekindağ ise Hekim Bereket’in Harezmi olduğu ihtimalini ileri sürmektedir (Tekindağ 1971: 134). Ḥulāşa, yazarın ‘cedvel’ adını verdiği 27 bölümden oluşmaktadır. Bizim 50 sayfalık çalışmamız bu eserin 7 ‘cedvel’ini kapsamaktadır. Bu ‘cedvel’ denen bölümlerde yazar, önce hastalıkları ve bunların nedenlerini belirtmiş, ardından bu hastalıkların tedavisinde izlenecek yolları göstermiştir. Eserin söz varlığına bakıldığında hastalık adları ve hastalıkların tedavisinde kullanılan bitki adlarının çoğu Arapça ve Farsça olmakla birlikte organ adlarının Türkçe olduğu görülmektedir. Çok az Yunanca bitki adları da yer almaktadır.

Hekim Bereket’in Ḥulāşa dışında daha önce de adından sıkça söz ettiğimiz, Tuḥfe-i Mübārizî adlı eseri bulunmaktadır. Ayrıca bu iki eserle birlikte aynı ciltte yer alan ve yazarı bilinmeyen Ṭabī‘atnāme’den söz edilebilir (Koman 1955: 693, Tekindağ 197: 136).

Ḥulāşa’nın Nüshaları

Ḥulāşa’nın bilinen iki nüshası vardır. Biri Konya Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi’nde 12049 numarasıyla kayıtlıdır. Bu nüsha, Hekim Bereket’in diğeri eseri olan Tuḥfe-i

Mübārizī ve Hekim Bereket'e ait olup olmadığı bilinmeyen Ṭabī'atnāme ile birlikte ciltlenmiştir. Ancak Yakup Karasoy'a göre Ṭabī'atnāme, 'Tutmacı' mahlaslı birine aittir. Aynı zamanda Yakup Karasoy, bu kişinin Hekim Bereket olmadığını ileri sürmektedir (Karasoy 2009: 20-23).

İkinci nüsha ise yine Tuḥfe-i Mübārizī ve Ṭabī'atnāme ile birlikte ciltlenmiş olarak Paris Bibliotheque National'de 171 numarası ile kayıtlıdır (Karasoy 2009:23).

Eser 129 varak olup sülüse yakın bir nesih hattıyla yazılmıştır. Yazma harekesiz olmakla birlikte harekelenmiş çok az sözcük bulunmaktadır.

Metnin Kuruluşu

Bu çalışmada Ḥulāṣa'nın Konya nüshası esas alınmış ve ilk 50 sayfanın yazı çevirimi yapılmıştır.

Metnin yazı çevirimi yapılırken Arapça ve Farsça sözcükler yazıldığı gibi okunmuş ve Dizin'de -mümkün olduğunca- asıl biçimler eklenmiştir. Ancak hatalı yazımlar düzeltilerek dipnotla belirtilmiştir. Metinde görülen eksiklikler ise köşeli ayraç [] içerisinde tamamlanmıştır.

Metnin yazı çevirimindeki bazı sayfaların satır başlarında iki numara bulunmaktadır. Bunlardan ilki satır numarası, ikincisi orijinal metindeki numaraların çevirisidir.

Bazı sözcüklerde görülen uyuma aykırı biçimler, sözcükle ek arasına kısa çizgi (-) konarak gösterilmiştir.

Metinde 9a ile işaretli sayfanın 9., 11. ve 12. satır sonları hasarlı olduğu için okunamamıştır. Buralar [...] ile gösterilmiş ve dipnotta belirtilmiştir.

Metinde okuyamadığımız sözcükler (...) biçiminde belirtilmiştir. Ayrıca metinde 1b ile işaretli sayfanın 7. ve 8. satırlarında Arapça sözcükler bulunmaktadır; bu sözcükler orijinal biçimiyle yazılmıştır.

Eserde yazarın ‘cedvel’ adını verdiği bölümler bulunmaktadır ve bazı cedvellerin yan tarafi dörde ayrılarak başlık atılmıştır. Ancak bunlar metinde anlam bütünlüğü oluşturduğundan üst başlık olarak değerlendirilmiş ve anlamın bozulmaması için metinde numaralandırılmamıştır. Ama dizinde kaçınıcı cedvelde yer alıyorsa ona göre yan başlık kısaltmasıyla (YB) numaralandırılmıştır.

Dizin ise Kutadgu Bilig İndeks (Arat 1979) sırası esas alınarak hazırlanmıştır. Metnimizde küçük fonetik farklılıklar gösteren sözcükler, geçtikleri yerler ayrı ayrı gösterilerek farklı maddelerde açıklanmıştır. Örneğın *arık/aruk*, *erik/erük*, *damzur-/tamzur-*, *datlu/tatlu* gibi sözcükler ayrı maddelerde ele alınmış ve maddeler arasında gönderme yapılmıştır. Öte yandan *şu/su*; *şığır/sığır* gibi sözcükler *şu*, *su*; *şığır*, *sığır* biçiminde aynı maddede ele alınmış ve daha az geçen *su* ve *sığır* sözcükleri dizinde geçtikleri yer ayraç içerisinde belirtilmiştir.

Ayrıca sözlüklerde anlamını bulamadığımız bazı kelimeler, metinde ve dizinde soru işaretiyle (?) verilmiştir.

Son olarak metnin 9a, 9b, 10a ve 13a sayfalarının kenarlarında farklı bir el yazısıyla eklemeler bulunmaktadır. Bu yazılar tam olarak okunamadağı için metinde değerlendirilememiştir.

2. YAZIM ÖZELLİKLERİ

Metnimizdeki yazım özellikleri, XIII. yüzyıl başlarından XV. yüzyıl sonlarına kadar, Arap yazısının Türkçeye uygulanması sonucunda ortaya çıkan yazım tutarsızlığına verilebilecek güzel bir örnektir.

Bilindiği gibi harekeli yazılarda, yazının bir özelliği olarak Türkçe sözcüklerde imlâ harfleri (ى, و, ا) genellikle kullanılmaz. Bu harflerin görevlerini harekeler üstlenmiştir. Bunun sonucu olarak da (ى, و, ا) harfleri Türkçe sözcüklerde bir kurala bağlı olmaksızın gelişigüzel yazılmaya başlanmıştır. Üzerinde çalıştığımız metinde de bu tutarsızlıklar söz konusudur. Ancak yukarıda da söz ettiğimiz tutarsızlığın yanı sıra metinde, bazı Türkçe ve yabancı sözcüklerin yazımında yanlışlıklar görülmektedir.

Türkçe sözcüklerin yanlış yazımı: *eksükrek* (اكسكرك) (3b-11), *véricidür* (ورنجيدر) (4a-10), *arı* (ازى) (5b-1), *kan* (قال) (6a-1.YB), *sivülciler* (سلولجیلر) (6a-2), *aruqlıkdur* (أرولقدر) (7b-2), *karasağı* (قرساقو) (7b-3), *dürtmek* (دوتمك) (8b-12), *tavuk* (تاق) (19a-4)...

Yabancı sözcüklerin yanlış yazımı: *hezeyân* (هدیان) (5a-1), *galiz* (غلیط) (9b-1), *tohmekân* (تخكان) (10b-8), *dimāğa* (دغاغا) (18a-3), *avratlar* (عوتلر) (21a-12)...

Aslında harekesiz bir metin olmakla birlikte, bazı sözcüklerde harekenin kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu harekelerde de tutarsızlık olduğu için harekeler, metin tespitinde ayrıca bir kolaylık sağlamamaktadır. Bu nedenle ünlülerin durumu tam olarak tespit edilemediğinden ünlülerin okunuşunda dönemin genel özelliklerine uyulmuştur.

2.1. ÜNLÜLERİN YAZIMI

2.1.1. Bazı Türkçe sözcüklerin yazımında ünlülerin yazılışı bakımından bir düzensizlik söz konusudur. Aynı sözcük, metnin değişik yerlerinde hatta aynı satırda bile farklı biçimlerde yazıldığı görülmektedir.

2.1.2. /a/ Ünlüsünün Yazılışı:

Söz başında /a/ ünlüsü medli elif (ا), elif (ا), seyrek olarak da üstünlü (ا) ile yazılmıştır: *arıda* (آرده) (8a-5), *artuq* (آرتوق) (2b-4), *açuk* (اچوق) (15a-3), *az* (آز) (4a-6).

Söz içinde elif (ا) ile ya da -seyrek olarak- hareke ile gösterildiği halde, kimi zaman harf ya da hareke kullanılmadan yazılmıştır: *datsuz* (دانتسون) (6a-9), *ṭamzura* (طامزورا) (15b-12), *ḡara* (قرا) (4b-6).

Söz sonunda çoğunlukla güzel he (ه, ا), bazen de elif (ا) ile çok az da hem elif hem de hareke ile yazılmıştır: *arida* (أرده) (8a-5), *ola* (اولا) (8a-12), *aza* (أزا) (8a-3).

2.1.3. /e/ Ünlüsünün Yazılışı:

Söz başında elif (ا) ve seyrek olarak üstünlü elif (آ) ile yazılmıştır: *el* (أل) (5a-7), *evi* (اوي) (5a-10).

Söz içinde genellikle harf veya hareke ile gösterilmemekle birlikte, harekeli olan çok az yerde üstün ile gösterilmektedir: *elenmiş* (المنش) (8b-7), *belüriser* (بلوريسر) (22a-12).

Söz sonunda çoğunlukla güzel he (ه, ا), çok az olarak da elif (ا) ile yazılmıştır: *işe* (اشه) (8a-11), *gözüye* (كوزكويه) (23a-12), *yéye* (بيا) (15a-5).

2.1.4. Kapalı e /è/ Ünlüsünün Yazılışı:

Sözbaşında elif-ye (اي) ile ya da sadece elif (ا) ile yazıldığı görülmektedir: *érkek* (ايركك) (6b-5); *érkek* (اركك) (16b-4).

Söz içinde harf ve hareke ile gösterilmemekle birlikte ye (اي) ile gösterildiği görülmektedir: *yéye* (بيا) (15a-5), *dérler* (ديرلر) (7a-1.YB); *dérler* (درلر) (18b-1.YB), *vérmek* (ويرمك) (8b-6); *vére* (وره) (18a-10).

2.1.5. /i/ Ünlüsünün Yazılışı:

Söz başında çoğunlukla elif (ا) seyrek olarak esreli elif (آ) ya da elif-ye (اي) ile gösterilmiştir: *içinde* (اچنده) (3a-7), *ısrugın* (اسروغن) (2a-13), *işe* (اشه) (8a-11), *it* (ايت) (16b-10).

Söz içinde genellikle harf veya hareke ile gösterilmemekle birlikte, kimi zaman (د) ile ya da çok az harekeli olan yerlerde esre ile gösterilmektedir: *dil* (دل) (4b-6), *aydılduğın* (ایدلدو غین) (5a-2).

Söz sonunda ye (ی/ی) ile yazılmıştır: *katı* (قتی) (5a-2), *dahı* (دخی) (3b-3).

2.1.6. o, ö, u, ü Ünlülerinin Yazılışı:

Söz başında elif-vav (و) ya da yalnızca elif (ا) ile, seyrek olarak ötreli elif (ا) ya da hem elif-vav, hem de ötre (ا) ile gösterilmektedir: *olan* (اولن) (8a-10), *olur* (الور) (2b-4), *üzerine* (ازرنه) (12b-9), *ovalar* (اولر) (25b-11)

Söz içinde vav (و) ile, seyrek olarak hareke ile veya hem harf hem hareke (و) ile gösterilirken bazen de harf veya hareke kullanılmamıştır: *soyulmuş* (سیولمش) (14b-7), *dürte* (دُرته) (7a-10), *gözüye* (کوزکویه) (23a-12), *sovudup* (سودُوْپ) (14a-10), *buçuk* (بچق) (13a-7), *sovuk* (سوق) (5a-4).

Söz sonunda u, ü ünlüsü, vav (و) ile yazılmıştır: *kuru* (قرو) (4b-11), *renc-lü* (رنجلو) (6b-2).

2.1.6. Söz sonundaki kök ünlüsünün yazılmaması: Söz sonundaki, ‘güzel he’ ve ‘vav’ ile gösterilen kök ünlüsü, sözcük ek aldığı zaman yazılmamaktadır: *fāyidesi* (فایدسی) (1b-11), *beze-di* (بزدی) (1b-3); *kamısı* (قامسی) (11b-3), *şayruqlar* (صایر لقلرده) (2b-2).

2.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI

2.2.1. b ve p Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde *b* düzenli olarak be (ب) ile yazılmıştır. *p* ise genellikle pe (پ) ile; ancak birkaç örnekte be (ب) ile yazıldığı görülmektedir: *bal* (بال) (13b-12), *böyük* (بیوک) (6a-1); *perdesin* (پردسن) (1b-4), *kapağında* (قېغنده) (4b-9), *yaprağınuñ* (یابراغنک) (8b-11).

-(u)p/-(ü)p ulaç ekinin ünsüzü ise, çoğunlukla be (ب) ile yazılmakla birlikte pe (پ) ile yazılan biçimleri de görülmektedir: *iç-üp* (اچب) (7a-5), *eyle-y-üp* (ایلیوب) (23b-9), *karış-dur-up* (قرشدرپ) (14b-11).

2.2.2. c ve ç Ünsüzlerinin Yazılışı:

Bu ünsüzlerin söz başında, ortasında ve sonunda cim (ج) ya da çim (چ) ile yazımı düzensizdir, belli bir kurala bağlı değildir; birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak çim (چ) yerine cim (ج) kullanımı yönünde bir eğilim gözlenmiştir: *çiçek* (جچکین) (10b-8), *çoğ* (جغ) (6a-11), *az-a-cuk* (ازاجق) (15a-11), *bilüç* (بلوج) (12b-5).

2.2.3. k ve g Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde ön ünlülü sözcüklerde /k/ ve /g/ ünsüzleri için düzenli olarak kef (ك) kullanılmıştır: *kendüne* (كندونه) (16-12), *erük* (اروك) (12b-10), *getür-düm* (كتوردم) (1b-13), *semüzlğine* (سمزلكنه) (8a-10).

2.2.4. ħ ve ğ Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metnimizde art ünlülü sözcüklerde ħ ünsüzü için düzenli olarak kaf (ق) kullanılmış ve ğ ünsüzü için gayın (غ) kullanılmıştır: *ħuzı* (قوزي) (19b-6), *ħarar-ur* (قرارر) (16a-1), *artuħ* (آرتوق) (2b-4), *ğarğara* (غر غره) (19a-11), *ısrugın* (اسروغن) (2a-13).

Ancak birkaç yerde ‘çok’ sözcüğü kendisinden sonra ünlüyle başlayan sözcüklerin etkisiyle ötümlüleşerek ‘çoğ’ biçiminde yazıldığı tespit edilmiştir: *çoğ* (جغ) (6a-11).

2.2.5. ñ Ünsüzünün Yazılışı:

Bu ünsüz metnimizde çoğunlukla (ك) ile; bir iki yerde (كڭ) ile yazılmıştır: *anuñ* (انك) (6a-3), *göñül* (ككل) (12a-1), *aña* (اڭا) (21b-6).

2.2.6. s ve ş Ünsüzlerinin Yazılışı:

Metinde ön ünlülü sözcüklerde düzenli olarak sin (س) kullanılırken art ünlülü sözcüklerde sin (س) ve sat (ص) karışık olarak kullanılmaktadır: *semüzlğine* (سمزلكنه) (8a-10), *issi* (آسي) (6a-4);

şuyıla (صويله) (9b-6)

su (سو) (26a-7)

şığır (صغر) (6b-4)

sığır (سغیر) (11a-4)

Bazı Birleşik Yazımlar:

Metnimizde ‘ *kadar*’ edatının ve ‘ *kim*’ bağlacının, birkaç yerde kendilerinden önceki sözcükle birleşik yazıldıkları görülmektedir:

ol-kadar (اولقدر) (12b-7), *ağrısı-kim* (اغري سكيم) (11a-1.YB), *ne-kim* (نكم) (20a-4)

Arapça ve Farsça Sözcüklerin Yazımı

Arapça ve Farsça sözcükler genellikle kendi dillerindeki özgün yazımlarını korurlar. Ancak doğru yazımı hemzeli ve ayınlı olan sözcüklerin hemze’lerinin ve ayın’larının uzun bir ünlüden sonra ye (ى)’ye dönüştüğü, sözcük sonundaki hemzelerin de düştüğü görülmektedir: *dāyim* (دايم) (1b-12) (دایم), *fāyidesi* (فايدسي) (1b-11) ~ *fāyidelü* (فأيدهلو) (7a-13) (< Ar. فأیده), *hatā* (حطا) (2b-5) (< Ar. خطاء).

Ayrıca, Arapça ve Farsça sözcüklerin ünlülerinin bazen yazılmadığı, yani kısaldığı görülüyor: *şirinden* (شرينن) (8a-5) (< Far. شیرين), *ademinüñ* (ادمنك) (1b-2). (< آدمى)

3. DİL BİLGİSİ

3.1. SES BİLGİSİ

3.1.1. ÜNLÜLER

Metnimizde, Türkçenin diğer tarihî dönemlerinde ve Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan *a, e, ı, i, o, ö, u, ü* ve *e* ile *i* arasındaki *è* ünlüsü bulunmaktadır.

Kök Hecedeki *e, è, i*:

Runik harfli metinlerde aslî *i* sesi *ı-i* (𐰃) ile, aslî *e* sesi *a-e* (𐰄) ile ya da işaretli yazıldığı halde, kapalı *e /è/* sesi ya *i* (𐰃) ile ya da işaretli yazılmaktadır. Söz başı ve söz içi *a/e* sesleri gösterilmediği halde, kök hecesinde */è/* nin varlığından söz edilen bir kısım sözcükte bazen ‘𐰃’ (= ı/i) işareti görülmektedir.

Orhon Yazıtları’nda iki türlü yazılan bu köklerin Yenisey Yazıtları’nda (𐰄) işareti ile karşılandığı ve bu işaretin */e/* ile */i/* arasındaki kapalı *e /è/* sesini gösterdiği ileri sürülmüştür (Yılmaz 2007: 521).

Eski Türkçede kapalı *e /è/* olduğu ileri sürülen bu fonemin metnimizdeki gelişimi, harekesiz bir metin olduğundan net olarak izlenememektedir. Bu fonem için *ye* (𐰄) ünlüsünün çok az kullanıldığı tespit edilmiştir.

Metnimizde, ikili yazımı görülen bu fonem ‘è’ (kapalı e) ile gösterilmiştir:

érkek (ايركك) (6b-5); (اركك) (16b-4)

dérler (ديرلر) (7a-1.YB); (درلر) (18b-1.YB)

vérmek (ويرمك) (8b-6); *vére* (وره) (18a-10)

3.1.1.1.Ünlü Uyumları

a) Önlük-artlık Uyumu:

Metnimizde önlük-artlık uyumu hemen hemen tamdır. Ancak;

-lık/-lik addan ad yapma eki, Arapça olan *gālib* ve Farsça olan *süst* sözcüğünde uyuma girmediği görülmektedir: *gālib-lıgı* (غالیلیغی) (6a-1.YB); *süst-lıg[ı]* (سسئئغ) (19b-2).

Yine Arapça *kuvvet* sözcüğünün Türkçe ek almış biçimlerinde uyuma girmediği görülmektedir: *kuvvetsiz-lık* (قوتئسزلق) (25a-2); *kuvvetlendir-mak* (قوتئندرمق) (25a-4.YB).

b) Düzlük-yuvarlaklık Uyumu:

Metnimizde, Eski Anadolu Türkçesinin diğer metinlerinde de görüldüğü gibi düzlük-yuvarlaklık uyumu yoktur. Bu dönemde, Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumunun bulunduğu bazı sözcüklerin ve bazı eklerin uyumdan çıktığı görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde, düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak çeşitli sebeplerle yuvarlaklaşma eğilimi çok belirgindir.

Sözcük kök ve gövdelerinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden beri düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak yuvarlak ünlülü olup yuvarlaklığını Eski Anadolu Türkçesinde de koruyan sözcükler: *aqsurdalar* (اقسوردلر) (25b-12), *añsuzda* (اكسوزده) (22a-1), *artuk* (أرتوق) (2b-4), *erük* (اروك) (12b-10), *eyü* (ايو) (2b-12) (< *edgü*) (DTSI.), *kendüne* (كئدونه) (16-12).

Bu örneklerden *erük* sözcüğünün, bir yerde düz ünlülü biçimi tespit edilmiştir: *erik* (اريك) (11b-6).

2. Dudak ünsüzleri nedeniyle: Sözcük kök ve gövdelerinde *b*, *p*, *m*, *v* dudak ünsüzleri komşuluğundaki dar *ı/i* ünlüleri Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşarak düzlük-yuvarlaklık uyumundan çıkmıştır: *yavuz* (ياوز) (2a-2) (< *yabız*) (DTSI.), *semüz* (سمز) (6b-3) (< *semiz*) (DTSI.), *sıvu-cağ* (سوچق) (15b-4) (< *sıvık*) (bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

3. -ğ/-g ünsüzlerinin düşmesi nedeniyle: Eski Türkçedeki söz sonu -ğ/-g ünsüzleri düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır: *şaru* (صارو) (6a-6) (< *sarîğ*), *ķamu* (قامو) (1b-1) (< *ķamağ*) (DTS1.), *ķapu-sın* (قبوسین) (1b-4) (< *ķapu*).

ķamu ve *ķapu* sözcüklerindeki yuvarlaklaşmada /m/ ve /p/ ünsüzlerinin de etkisi düşünülebilir (bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

Söz sonu ünsüzleri düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan sözcükler de bulunmaktadır: *acı* (اجى) (6a-6) (< *açîğ*) (DTS1.), *arı* (ارى) (5b-1) (< *arîğ*) (DTS1.), *aşşı* (أشى) (21b-4) (< *asîğ*) (DTS1.), *diri* (درى) (22b-4) (< *tirîğ*) (DTS1.), *ķatı* (قتى) (2b-4) (< *ķatîğ*) (DTS1.) (bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olup Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde uyuma giren sözcükler:

a) İlk hecesinde yuvarlak ünlü bulunan bazı sözcüklerin ikinci hecesindeki düz dar ünlü, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle, yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi görülmüştür: *ķuru* (قرو) (4a-11) (< *ķurî*) (DTS1.), *uyu-ma-ya* (ابوميا) (20a-10) (< *udî*) (DTS1.), *sovuķ* (سوق) (4b-8) (< *soğîķ*) (DTS1.).

sovuķ sözcüğündeki yuvarlaklaşmada /v/ ünsüzünün etkisinden de söz edilebilir.

Yine aynı durumdaki *unit-* sözcüğü de metnimizde, *unut-sa-lıķ* (اونتسالق) (15a-2) (< *unit-*) (DTS1.) biçimde bir kez geçmekte ve yazımından anlaşılammakla birlikte, uyuma girmiş kabul edilmektedir.

b) Eski Türkçede *bedük* sözcüğünün ikinci hecesindeki yuvarlak ünlünün ilk hecedeki düz ünlüyü yuvarlaklaştırdığı görülmektedir: *böyük* (بيوك) (6a-1) (< *bedük*) (DTS1.).

c) Söz sonundaki -ğ/-g ünsüzünün düşmesi sonucu Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü yuvarlaklaşan *aru* sözcüğünün de ünlüsü, metnimizde düzleşip uyuma girme eğilimi göstermektedir. *arı* (ارى) (5b-1) (< *arîğ*) (DTS1.).

Eklerde düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak görülen yuvarlaklıklar:

1. Eski Türkçeden beri yuvarlak ünlülü olan ekler:

a) *-uḡ/-ük* eylemden ad yapma eki: *aç-uḡ* (اچوق) (15a-3) (DTSI.), *art-uḡ* (ارتوق) (2b-4) (DTSI.), *ar-uḡ* (اروق) (7a-2) (DTSI.) *ısrı-uḡ-in* (اسروغن) (2a-13).

Bu örneklerden *aruḡ* sözcüğünün, bir yerde düz ünlülü biçimi tespit edilmiştir: *arıḡ* (اریق) (14a-3).

b) *-dur/ -dür* ettirgenlik eki: *bil-dür-ür* (بلدورور) (2a-B), *göyün-dür-üp* (گوندرپ) (7a-12).

c) *-ur/ -ür* oldurgan eki: *biş-ür-e* (بشوره) (15a-4), *bit-ür-düm* (بتوردم) (1b-14).

ç) *-aru/-erü* yön gösterme eki: *ilerürek* (الرورك) (19b-3) (< *ilgerü*) (KT D2), *içerü* (اچرو) (19b-2), *yokaru* (يقارو) (5b-4) (DTSI.).

d) *-(u)r/-(ü)r* geniş zaman eki: *karar-ur* (قرارر) (16a-1), *gel-ür* (كلر) (19a-3), *bil-dür-ür* (بلدورور) (2a-B).

e) *-sun/-sün* 3. tekil kişi emir eki: *ol-sun* (اولسون) (1b-9).

f) *-duḡ/-dük* ortaç (sıfat-fiil) eki: *arıt-duḡ-ından* (آرتدوغندن) (7a-8), *aydıl-duḡ-ı-n-da* (آيدلدوغين) (5a-3), *biş-düg-inden* (بشوردوگندن) (6b-7).

g) *-dur/-dür* (< *durur*) ek-eylemi: *cedvel-dür* (جدولدر) (2a-B), *çok-dur* (چوقدر) (3b-8), *aşşı-lu-dur* (اصلودر) (10a-7).

2. Dudak ünsüzleri nedeniyle Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde yuvarlak ünlülü olan ekler:

a) *-dum/-düm* belirli geçmiş zaman 1. tekil kişi eki: *getür-düm* (کتوردم) (1b-13), *vér-düm* (ويردم) (1b-14), *bitür-düm* (بتوردم) (1b-14).

b) *-p* ulaç ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerken Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak ünlülüdür ve eke dahil olmuştur: *eyle-y-üp* (ایلیوب) (23b-9), *sög-ül-üp* (سکولب) (14a-9), *kat-up* (قتوب) (7a-12), *ur-up* (اورپ) (14a-10), *iç-üp* (7a-5), *sür-üp* (سوروب) (7a-9), *sovudup* (سودؤپ) (14a-10).

(bkz. 3.1.1.2.2.Yuvarlaklaşma).

3. *-ğ/-g* ünsüzlerinin düşmesi sonucu yuvarlaklaşan ekler:

-lu/-lü (< *-lîğ /-lîg*): *aşşı-lu-dur* (أصلودر) (10a-7), *dat-lu* (دتلو) (6a-3), *renc-lü* (رنجلو) (6b-2). Ekin olumsuz şekli *-suz/-süz* benzeşme nedeniyle yuvarlak ünlülüdür: *dat-suz* (داتسوز) (6a-9), *nemek-süz* (نمكسز) (6b-6).

-u/-ü (< *-iğ /-ig*): *yar-u-sı* (ياروسی) (25b-1) (< *yar-iğ*); *yağ-u* (بغو) (7a-11) (< *yağ-iğ*).

(bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

4. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

a) *-suz/-süz* Addan ad yapan ek: *dat-suz* (داتسوز) (6a-9), *nemek-süz* (نمكسز) (6b-6).

b) *-(n)uñ/-(n)üñ* Tamlayan durumu eki: *ādemi-n-üñ* (ادمنك) (1b-2), *a-n-uñ* (انك) (6a-3)

(bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

Metinde genel olarak düz ünlülü olmakla birlikte düzlük-yuvarlaklık uyumuna girme eğiliminde olan ekler:

Eylemden eylem yapan çatı eklerinin bağlayıcı ünlüsü: Eski Anadolu Türkçesinde genelde düz, bazen yuvarlak olan bu eklerin bağlayıcı ünlüsü, metnimizde de tutarsızdır; genelde düz olmakla birlikte, yuvarlak ünlülü köklere eklendiğinde uyuma girerek yuvarlaştığı görülebiliyor: *soy-ul-muş* (سيولمش) (14b-7), *sög-ül-üp* (سكولب) (14a-9).

Sözcük kök ve gövdelerinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak görülen düzlükler:

1. Eski Türkçeden beri düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak düz ünlülü olan sözcükler: *kırı* (قوري) (4b-3), *kızı* (قوزي) (19b-6) (< *kozi*) (DTSI.), *toğrı* (طوغري) (23b-6) (DTSI.).

Ancak, bu sözcüklerden *ķuru* (قرو) (4b-11) örneğinde, ikinci hecedeki dar ünlü ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle yuvarlaklaşır uyuma girme eğilimi görülmektedir (bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

Eklerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak görülen düzlükler:

1. Eski Türkçeden beri düz ünlülü olan şu ekler, Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak sürekli düz ünlüdür:

a) *-i/-i, -sı/-si* 3. tekil kişi iyelik eki: *yaķu-sı* (يقوسى) (6b-3.YB), *gün-i* (كونى) (3a-12), *nişān-ı* (نشانى) (4b-2).

b) *-dı/-di* Belirli geçmiş zaman 3. tekil kişi eki: *buyur-dı* (بيردى) (1b-10), *düş-di* (دشدي) (1b-10).

c) *-miş/-miş* Belirsiz geçmiş zaman eki: *düz-miş-dür* (دزمشدر) (17a-8), *ye-miş-dür* (يمشدرور) (7a-3)

ç) *-miş/-miş* Belirsiz geçmiş zaman ortaç (sıfat-fiil) eki: *soy-ul-miş* (سيولمش) (14b-7), *döğil-miş* (دكلمش) (9a-7), *alın-miş* (النمش) (7b-7), *yun-miş* (ينمش) lājiverdī (17a-9).

2. Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü ekler:

a) *-lık/-lik* Addan ad yapan ek: Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan bu ek, metnimizde de düz ünlüdür: *aruķ-lık* (اروقلق) (17a-1), *delü-lik-dür* (دلولكر) (19b-1), *sovuķ-lık* (سوقلق) (13a-3), *semüz-lig-ine* (سمزلكنه) (8a-10).

b) Eylemden eylem yapan çatı eklerinin bağlayıcı ünlüsü: Anadolu Türkçesinde genelde düz, bazen yuvarlak olan bu eklerin bağlayıcı ünlüsü, metnimizde de tutarsızdır; genelde düz olmakla birlikte, yuvarlak ünlülü sözcüklerde uyuma girerek yuvarlaklaştığı görülebiliyor: *dök-il-ür* (دكلور) (6b-2.YB), *dög-il-miş* (دكلمش) (9a-7), *ķavrıl-miş* (قورلمش) (11a-6); *soy-ul-miş* (سيولمش) (14b-7), *sög-ül-üp* (سكولب) (14a-9).

(bkz. 3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma).

3. Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olup metnimizde *-(y)uci/- (y)üci* eylemden ad yapan ek düz ünlülü olarak tespit edilmiştir: *depele-y-ici* (دپليجي) (2a-13), *vér-ici-dür* (وريچيدر) (4a-5) (bkz. 3.1.1.2.3. Düzleşme).

3.1.1.2. Ünlü Değişimi:

3.1.1.2.1. Kısalma:

Bilindiği gibi Ana Türkçedeki aslı uzun ünlüler Eski Anadolu Türkçesinde büyük bir olasılıkla kısalmıştır: Metnimizde şu sözcüklerin, kök hecedeki uzun ünlüyü izleyen ünsüzün ötümlüleşmiş olmasına bakılarak kök hecedeki uzun ünlünün izini gösterdiği söylenebilir. *adin* ‘ad, isim’ (ادين) (1b-14) (Tekin 1995: 129, 132), *süd* ‘süt’ (سود) (21a-12) (Tekin 1995: 112).

3.1.1.2.2. Yuvarlaklaşma:

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşma eğilimi çok belirgindir. Bu yuvarlaklaşma, Eski Anadolu Türkçesinin en önemli özelliklerinden biridir.

Sözcük kök ve gövdelerinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olarak görülen yuvarlaklıklar:

Yuvarlaklaşmanın nedenleri vardır:

1. Dudak ünsüzleri nedeniyle: Sözcük kök ve gövdelerinde *b, p, m, v* dudak ünsüzleri komşuluğunda dar *ı/i* ünlüleri Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşmıştır: *yavuz* (ياوز) (2a-2) (< *yabız*) (DTSI), *semüz* (سمز) (6b-3) (< *semiz*) (bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu).

2. *-ğ/-g* ünsüzlerinin düşmesi nedeniyle Eski Anadolu Türkçesindeki söz sonu *-ğ/-g* ünsüzleri düşerken kendinden önceki ünlüyü yuvarlaklaştırmıştır: *şaru* (صارو) (6a-6) (< *sariğ*), *kamu* (قامو) (1b-1) (< *kamağ*), *kapu-sın* (قبوسين) (1b-4) (< *kapu*).

kamu ve *kapu* sözcüklerindeki yuvarlaklaşmada /m/ ve /p/ ünsüzlerinin de etkisi düşünülebilir

(bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu)

Söz sonu ünsüzleri de düştüğü halde ünlüleri yuvarlaklaşmayan sözcükler de bulunmaktadır: *acı* (اجى) (6a-6) (< *açığ*) (DTSI.), *arı* (ارى) (5b-1) (< *arığ*) (DTSI.), *aşş* (اصى) (21b-4) (< *asığ*) (DTSI.), *diri* (درى) (22b-4) (< *tirig*) (DTSI.), *katı* (قتى) (2b-4) (< *katığ*) (DTSI.).

Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan bazı sözcüklerin Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde uyuma girdiği ya da girme eğiliminde olduğu görülmektedir:

a) İlk hecesinde yuvarlak ünlü bulunan bazı sözcüklerin ikinci hecesindeki düz dar ünlü, ilk hecedeki yuvarlak ünlünün etkisiyle yuvarlaklaşıp uyuma girme eğilimi göstermektedir: *kuru* (قرو) (4b-11) (< *kurı*) (DTSI.), *uyu-maya* (ايوميا) (20a-10) (< *udı*) (DTSI.), *sovuğ* (سوق) (4b-8) (< *soğık*) (DTSI.).

sovuğ sözcüğündeki yuvarlaklaşmada /v/ ünsüzünün etkisinden de söz edilebilir.

(bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu)

b) Eski Türkçede *bedük* sözcüğünün ikinci hecesindeki yuvarlak ünlünün ilk hecedeki düz ünlüyü yuvarlaklaştırdığı görülmektedir: *böyük* (بيوك) (6a-1) (< *bedük*) (DTSI.).

(bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu)

Eklerde görülen yuvarlaklıklar:

1. Dudak ünsüzleri nedeniyle ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlaklaşan ekler:

a) *-dum/-düm* belirli geçmiş zaman 1. tekil kişi eki: *getür-düm* (گتوردم) (1b-13), *vér-düm* (ويردم) (1b-14), *bitür-düm* (بتورم) (1b-14).

b) *-p* ulaç ekinin bağlama ünlüsü Eski Türkçede düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerken Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak ünlülüdür ve eke dahil olmuştur: *eyle-y-üp* (ايليب) (23b-9), *karış-dur-up* (قرشدرپ) (14b-11), *kat-up* (قتوب) (7a-12), *ur-up* (اورپ) (14a-10), *sür-üp* (سوروب) (7a-9).

(bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu).

2. -ğ/-g ünsüzlerinin düşmesi sonucu yuvarlaklaşan ekler:

-lu/-lü (< -lğ /-lig): *aşşı-lu-dur* (آصلودر) (10a-7), *dat-lu* (دتلو) (6a-3), *renc-lü* (رنجلو) (6b-2). Ekin olumsuz şekli -suz/-süz benzeşme nedeniyle yuvarlak ünlülüdür: *dat-suz* (داتسوز) (6a-9), *nemek-süz* (نمکسز) (6b-6).

-u/-ü (< -iğ /-ig): *yar-u-sı* (ياروسى) (25b-1) (< *yar-iğ*); *yağ-u* (يقو) (7a-11) (< *yağ-iğ*).

3. Benzeşme Sonucu Yuvarlak Ünlülü Olan Ekler:

a) -suz/-süz Addan ad yapan ek: *dat-suz* (داتسوز) (6a-9), *nemek-süz* (نمکسز) (6b-6).

b) -(n)uñ/-(n)üñ Tamlayan durumu eki: *ādemi-n-üñ* (ادمنک) (1b-2), *a-n-uñ* (انک) (6a-3) (bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu).

Metnimizde genel olarak düz ünlülü olmakla birlikte düzlük-yuvarlaklık uyumuna girerek yuvarlaklaşan ekler:

Eylemden eylem yapan çatı eklerinin bağlayıcı ünlüsü: Eski Anadolu Türkçesinde genelde düz, bazen yuvarlak olan bu eklerin bağlayıcı ünlüsü, metnimizde de tutarsızdır; genelde düz olmakla birlikte, yuvarlak ünlülü köklere eklendiğinde uyuma girerek yuvarlaştığı görülüyor: *soy-ul-mış* (سيولمش) (14b-7), *sög-ül-üp* (سکولب) (14a-9).

3.1.1.2.3. Düzleşme:

Metnimizde, sözcük köklerinde düzleşmeye rastlanmamıştır.

Eski Anadolu Türkçesinde ünlüsü düz olan ekler:

a) -lık/-lik Addan ad yapan ek: Eski Anadolu Türkçesinde düz ünlülü olan bu ek, metnimizde de düz ünlülüdür: *aruğ-lık* (اروقلق) (17a-1), *delü-lik-dür* (دلولکردر) (19b-1), *sovuğ-lık* (سوقلق) (13a-3), *semüz-lig-ine* (سمز لکنه) (8a-10).

b) Eylemden eylem yapan çatı eklerinin bağlayıcı ünlüsü: Anadolu Türkçesinde genelde düz, bazen yuvarlak olan bu eklerin bağlayıcı ünlüsü, metnimizde de tutarsızdır; genelde düz olmakla birlikte, yuvarlak ünlülü sözcüklerde uyuma girerek yuvarlaklaştığı görülebiliyor: *dök-il-ür* (دکلور) (6b-2.YB), *dög-il-miş* (دکلمش) (9a-7), *kavril-miş* (قورلمش) (11a-6); *soy-ul-miş* (سیولمش) (14b-7), *sög-ül-üp* (سکولب) (14a-9) (bkz. 3.1.1.1.b Düzlük-yuvarlaklık Uyumu).

Eski Anadolu Türkçesinde genelde ilk ünlüsü yuvarlak olan eylemden ad yapan -*(y)uci/-*(y)üci eki metnimizde düzleşmiştir: *depele-y-ici* (دپلیجی) (2a-13), *vér-ici-dür* (وریجیدر).

3.1.1.2.4. Daralma:

Eski Türkçede ilk hecesinde geniş düz ünlü bulunan bazı sözcüklerde Eski Anadolu Türkçesinde ve metnimizde daralma görülmektedir: *çiçek* (چچکین) (10b-8) (< *çeçek*) (DTSl.), *yine* (ینه) (23b-12) (< *yene* < *yana*) (BK D9).

3.1.1.2.5. Genişleme:

Eski Türkçede dar ünlülü *ıgla-* sözcüğü, söz başındaki ünlüsü genişleyerek *agla-* biçimine dönüşmüştür: *agla-r* (اغلر) (5a-4) (< *ıgla-*).

Eski Türkçede *bodü* sözcüğünün son ünlüsü metnimizde genişlediği görülmektedir: *boya* (بویا) (23a-10) (< *bodü*) (DTSl.).

3.1.1.2.6. Ön Damaksıllaşma:

Eski Türkçede art ünlülü olan bazı sözcüklerde ön damaksıllaşma görülmektedir:

dil (دل) (4b-6) (< *til*) (DTSl.), *yine* (ینه) (23b-12) (< *yene* < *yana*) (BK D9), *eydür* (ایدور) (2b-1) (< *ayıt-*) (DTSl.).

Bu örneklerden *eyit-* sözcüğünün, bir yerde art ünlülü biçimine rastlanmıştır: *aydılduğın* (ایدیلدوغین) (5a-2).

3.1.1.2.7. Art Damaksillaşma:

Yazıdan anlaşılacakla birlikte, *ısıtma* sözcüğünde, Eski Anadolu Türkçesindeki çeşitli yazımları göz önüne alınarak, art damaksillaşma olduğu kabul edilmektedir: *ısıtma* (استمه) (12a-8) (< *isi-*) (DTSI.).

3.1.1.2.8. Ünlü Düşmesi:

Bazı sözcükler ünlü başlayan ek aldıklarında, orta hece durumunda kalan hecenin dar ve vurgusuz ünlüsü genellikle düşer: *burnu* (بورني) (22b-11) (< *burun-ı*), *göñli* (كوکلی) (8b-3) (< *göñül-ı*) *alnu* (النبي) (23b-2) (*alın-ı*) *bögrek* (بکرک) (2a-5) (< *bögür-ek*), *oğlan* (اغلن) (5b-2) (< *oğul-an*).

Ayrıca ünlü ile biten bazı sözcüklere ünsüzle başlayan eklerin getirilmesinde ünlü düşmesi görülmektedir: *eyrek* (ایرک) (1b-13) (< *eyü-rek*), *yıylaya* (بیلیه) (13b-12) (*yıylaya-y-a*).

3.1.2. ÜNSÜZLER

3.1.2.1 Söz Başı Ünsüzleri

3.1.2.1.1. b-

b- > v-

Eski Türkçe söz başı /b/ ünsüzü, şu sözcüklerde /v/ ünsüzüne dönmüştür:

varma k (وارمق) (7a-5) (< *bar-*) (KT D34), *var* (وار) (5a-8) (< *bar*) (BK D23), *vérmek* (ویرمک) (8b-6) (< *bér-*) (KT D14).

b- > Ø

Eski Türkçe *bol-* ‘olmak’ eyleminin söz başı /b/ ünsüzü, /v/ üzerinden düşmüştür:

olur (اولور) (2b-9) (< *bol-*) (DTSI.).

b- = *b-*

Günümüz Türkçesinde söz başı /b/ ünsüzü /p/ ünsüzüne dönüşmüş olan bazı sözcüklerin metnimizde henüz bu değişime uğramadığı görülmektedir: *barmağ* (برمق) (4b-8) (< *barmak*), *bişmiş* (بشمش) (< *bış-*), *bilüç* (بلوچ) (12b-5) (< *bilüç*).

3.1.2.1.2. k-

k- > *g-*:

Eski Türkçede söz başı /k/ ünsüzünün, yazıdan anlaşılacakla birlikte, bugünkü biçimlerine bakılarak genellikle ötümlüleştirildiği kabul edilmektedir:

geçe (كجه) (2b-4) (< *keç-*) (BK D30), *gele* (كلا) (5a-11) (< *kel-*) (KT K7), *gerek* (كرك) (6b-5) (< *kergek*) (KT K10), *gece* (كجا) (9b-11) (< *keçe*) (DTS1.), *girmek* (كرمك) (21b-11) (< *kir-*) (BK D38), *gider* (كدر) (10b-2) (< *két-*) (DTS1.), *göñül* (ككل) (12a-1) (< *köñül*) (KT K11), *göz* (كوز) (12b-3) (< *köz*) (BK D2), *gün* (كون) (2b-2) (< *kün*) (BK G1).

k- = *k-*

Aşağıdaki sözcüklerde yine bugünkü biçimleri göz önünde bulundurularak söz başı /k/ ünsüzünün korunduğu kabul edilmektedir:

kendünüñ (كندنوك) (1b-6) (< *kendü*) (DTS1.), *kese* (كسه) (5a-4) (< *kes-*) (DTS1.), *kişi* (كشى) (5a-4) (< *kişi*) (DTS1.).

3.1.2.1.3. t-

t- > *d-*, *t-* = *t-* / *d-*:

t->d- Bu değişim, genellikle ön ünlülü sözcüklerde gerçekleşmiştir.

dér (دير) (4a-10) (< *té-*) (DTS1.), *dil* (دل) (4b-6) (< *tul*) (DTS1.), *ditremek* (دترمك) (5a-12) (< *titre-*) (DTS1.), *déreler* (ديرملر) (26a-12) (< *tér-*) (BK D11), *dürlü* (درلو) (1b-2) (< *türlüg*) (DTS1.), *diri* (درى) (22b-4) (< *tirig*) (DTS1.).

Art ünlülü sözcüklerde ise bu bakımdan karışıklık vardır.

a) *t- = t-*: Şu örneklerde *t-* korunmuştur.

talak (طلق) (20b-3) (< *talak*) (DTS1.), *tamar* (طمر) (2b-8) (< *tamar*) (DTS1.), *tavşan* (طوشن) (13a-5) (< *tabışgan*) (TY G8), *toğrı* (طوغرى) (23b-6) (< *toğrı*) (DTS1.), *toğurur* (طغورور) (24b-4) (< *toğ-*) (DTS1.), *toğuzıncı* (2b-6) (طغزنجي) (< *toğuz*) (DTS1.).

b) *t- > d-*: Şu örneklerde *t- > d-* değişimi olmuştur:

dırnak (ديرنق) (4b-8) (< *tırnak*) (DTS1.), *dahı* (دخي) (1b-11) (< *tağı*) (DTS1.).

c) *t- / d-*: Şu örneklerde ise *t- / d-* nöbetleşmesi görülmektedir:

tatlu (طتلو) (12b-6)

datludan (دتلودن) (12b-4)

tamzura (طآمزورا) (15b-12)

damzura (دمزوره) (12a-13)

3.1.2.1.4. y-

y- > Ø

Eski Anadolu Türkçesinde, söz başındaki *y* ünsüzü genel olarak korunurken, dar ünlülerde bazen düşmektedir: *ılıcağ* (الحق) (9a-11) (< *yılık*) (DTS1.).

3.1.2.2. Söz İçi ve Söz Sonu Ünsüzleri

3.1.2.2.1. -b-, -b

$-b-, -b > -w- -w > -v- -v$

Eski Türkçede söz içi ve söz sonundaki /b/ ünsüzü, şu sözcüklerde /w/ üzerinden /v/ ünsüzüne dönmüştür:

yavlaḡ (بولق) (5b-7) (< *yablaḡ*) (KT D5), *yavuz* (ياوز) (2a-2) (< *yabız*) (BK D32), *evi* (اوي) (5a-10) (< *eb*) (BK D32), *sevmemek* (سوممك) (5a-2) (< *seb-*) (DTSI.).

$-b > \emptyset$

Metinde şu örneğe rastlanmıştır: *şu* (صو) (6a-9) (< *sub*) (DTSI.).

3.1.2.2.2. $-d-, -d$

$-d-, -d > -ḏ- -ḏ > -y-, -y:$

Eski Türkçede söz içi ve sonundaki /d/ ünsüzleri Eski Anadolu Türkçesinde /ḏ/ üzerinden /y/ ünsüzlerine dönüşmüştür:

ayırmaḡ (ايرمق) (5a-1) (< *adır-*) (DTSI.), *ayaḡ* (ايق) (4b-8) (< *adaḡ*) (DTSI.), *boya* (بويا) (23a-10) (< *bodu*) (DTSI.), *böyük* (بيوك) (6a-1) (< *bedük*) (DTSI.), *eyü* (ايو) (2b-12) (< *edgü*) (DTSI.), *gey* (كي) (8b-5) (< *ked*) (DTSI.), *ḡayḡulu* (قايغلو) (21a-2) (< *ḡadḡu*) (DTSI.), *öyle* (اويله) (14a-5) (< *ödleg*) (DTSI.), *uyumaya* (ايوميا) (20a-10) (< *udı-*) (DTSI.).

3.1.2.2.3. $-ḡ-, -g-, -ḡ- -g$

$-ḡ- > -v-:$

sovuḡ (سوق) (4b-8) (< *soḡıḡ*) (DTSI.)

$-ḡ- -g > \emptyset$

Eski Türkçedeki çok heceli sözcüklerin ve eklerin sonundaki *-ğ* *-g* ünsüzleri düşmüştür.

a) Çok heceli sözcüklerin sonunda:

acı (اجى) (6a-6) (< *açığ*) (DTS1.), *arı* (ارى) (5b-1) (< *arığ*) (DTS1.), *aşşı* (أشى) (21b-4) (< *asığ*) (DTS1.), *diri* (درى) (22b-4) (< *tirig*) (DTS1.), *ķamu* (قامو) (1b-1) (< *ķamağ*) (DTS1.), *ķatu* (قتى) (2b-4) (< *ķatığ*) (DTS1.), *ulunuñ* (اولونك) (1b-13) (< *uluğ*) (BK G9).

b) Eklerin sonunda:

Sıfat eki *-lığ*/*-lig*'de:

aşşı-lu-dur (أصلودر) (10a-7) (< *-lığ*), *dat-lu* (دتلو) (6a-3) (< *-lig*), *renc-lü* (رنجلو) (6b-2) (< *-lig*).

Eylemden ad yapan *-u/-ü* (< *-(i)ğ*/*-(i)g*) eki: *yar-u-sı* (ياروسى) (25b-1) (< *yar-ıg*); *yaķ-u* (يقو) (7a-11) (< *yaķ-ıg*).

Belirtme durum ekinde: Eski Türkçede *-(i)ğ*, *-(i)g* biçimindeki belirtme durumu ekinin ünsüzünün düşmesi ile, ekin bağlayıcı ünlüsü ek durumuna geçmiştir.

cevherin-i (جوهرنى) (1b-1) (< *-ig*), *kitāb-ı* (كتابى)¹ (1b-10) (< *-ıg*).

c) Ek veya hece başında:

Şu eklerin başındaki *-ğ*/*-g* ünsüzü genellikle düşmüştür:

-a / *-e* < *-ğa*/*-ge* yönelme durumu eki: *aş-a* (اشا) (16b-11), *baş-a* (باشه) (10a-12) *işe* (اشه) (8a-11).

-aru / *-erü* < *-garu* / *-gerü*: yön gösterme eki: *ilerürek* (الرورك) (19b-3) (< *il-gerü*), *içerü* (اچرو) (19b-2) (< *iç-gerü*), *yoķaru* (يقارو) (5b-4) (< *yoķ- ğaru*).

-an / *-en* < *-ğan*/*-gen* ortaç (sıfat-fiil) eki: *belür-en* (بلورن) (2a-2), *ķal-an* (قلن) (20a-3).

-inca / *-ince* < *-ğınça*/*-ginçe* ulaç (zarf-fiil) eki: *ķalınca* (قلنجه) (15a-9).

¹ Yazmada 'be' yerine 'nun' ile yazılmış

3.1.2.2.4. -*k̄*-, -*k*-, -*k̄*, -*k*

-*k̄* > -*ḥ*

Bu değişim, yalnızca *daḥı* (دخي) (1b-11) (< *taḥı*) (DTS1.) sözcüğünde görölmektedir.

-*k̄*, -*k* > -*ḡ*, -*g*

a) Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki ötümsüz /*k̄*/ ünsüzü, ünlü ile başlayan bir ekten önce ötümlüleşerek /*ḡ*/ ünsüzüne dönüşmüştür. *çoḡı* (چوغي) (3a-6) (< *çok*), *yogısa* (يوغسه) (11b-4). (Tekin 1995: 128-136)

Ayrıca ‘*çok*’ sözcüğünün, kendisinden sonra ünlüyle başlayan sözcüklerin etkisiyle ötümlüleştiği tespit edilmiştir: *çoḡ ola* (جغ اولالا) (6a-11).

(bkz. 3.1.2.3. Ötümlüleşme)

b) -*k̄*/*k* ötümsüz ünsüzleri ünlüyle başlayan bir ekten önce ötümlüleşerek -*ḡ*/*g*’ye dönüşür (bkz. 3.1.2.3. Ötümlüleşme).

ayaḡın (اياغين) (14a-13) (< *ayaḡ*), *añlamaḡa* (اكلمغا) (1b-2) (< *añlamaḡ*), *barmaḡıla* (برمغلة) (4b-11) (< *barmaḡ*), *ısıruḡın* (اسروغن) (2a-13) (< *ısıruḡ*), *bilmege* (بلمكة) (1b-1) (< *bilmek*), *çiçegin* (جچكين) (10b-8), *incüginden* (انجكندن) (17b-7), *yüregi* (يوركي) (17a-2).

(bkz. 3.1.2.3. Ötümleşme)

-*k̄*, -*k* > \emptyset

-*k̄* ve -*k* ünsüzü ile biten bazı sözcüklere -*cuḡ*/*cük*, -*caḡ*/*cek* küçültme eklerinden biri getirildiğinde, bu ünsüzler düşer:

ılıcaḡ (اللق) (9a-11) (< *ılık-*), *sıvucaḡ* (سوچق) (15b-4) (< *sıvuḡ*), *yumuşacuḡı* (يمشاجوغي) (4b-3) (< *yumuşak*).

3.1.2.2.5. -l-, -l

-l- > Ø

getürdüm (كتردم) (1b-13) (< *keltür-*) (DTSI.), *oturur* (اتورر) (9b-2) (< *oltur-*) (DTSI.).

3.1.2.2.6. -ñ

-ñ > -n

Bir örnekte görülmektedir:

dırnağ (ديرناق) (4b-8) (< *tırnağ*) (DTSI.)

Ayrıca bir sözcükte tutarsızlık tespit edilmiştir:

kalınlığından (قلیک لغندن) (10a-3)

kalın (قلن) (22b-3)

3.1.2.2.7. -t

-t > d-

a) Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki ötümsüz /t/ ünsüzü, ünlü ile başlayan ek bir ekten önce ötümlüleşerek /d/ ünsüzüne dönüşür: *dadı* ‘tadı’ (دادی) (6a-12), (11b-4) (Tekin 1995: 128-136) (bkz. 3.1.2.3. Ötümlüleşme).

b) İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki -t ötümsüz ünsüzleri, ünlüyle başlayan bir ekten önce ötümlüleşerek -d’ye dönüşür (bkz. Ötümlüleşme).

arıda (آریده) (8b-7) (< *arıt-*), *ilede* (الده) (18b-10) (< *ilet-*), *işide* (ایشیده) (21b-9) (< *işit-*) *korkudur* (قورقودر) (2b-11) (*korkut-*), *yogurdı* (یوغردی) (8b-9) (< *yogurt*) (bkz. 3.1.2.3. Ötümlüleşme).

3.1.2.3. Ötümlüleşme

3.1.2.3.1. Aslı Uzun Ünlüler Nedeniyle Ötümlüleşme:

Aslı uzun ünlü ile kurulmuş tek heceli sözcüklerin sonundaki ötümsüz *k*, *ķ*, ve *t* ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ekten önce ötümlüleşerek sırasıyla *g*, *ġ*, ve *d* ünsüzlerine dönüşür: *çoġı* (چوغي) ‘*çok*’ (3a-6), *yogısa* ‘*yok*’ (يوغسه) (11b-4) *dadı* ‘*tadı*’ (دادي) (6a-12) (Tekin 1995: 128-136) (bkz. 3.1.2.2. Söz İçi ve Söz Sonu Ünsüzleri).

Ayrıca ‘*çok*’ sözcüğünün, kendisinden sonra ünlüyle başlayan sözcüklerin etkisiyle ötümlüleştiği tespit edilmiştir: *çoġ ola* (جغ اولالا) (6a-11).

3.1.2.3.2. Ünlüler Arası Durumda Ötümlüleşme:

İki ve daha çok heceli sözcüklerin sonundaki ötümsüz *k*, *ķ*, ve *t* ünsüzleri, ünlü ile başlayan bir ekten önce ötümlüleşerek sırasıyla *g*, *ġ* ve *d* ünsüzlerine dönüşür: *ısrugın* (اسروغن) (2a-13) (< *ısruk*), *bilmege* (بلمكه) (1b-1) (< *bilmek*), *arıda* (أريده) (8b-7) (< *arit-*), *ilede* (الده) (18b-10) (< *ilet-*) (bkz. 3.1.2.2. Söz İçi ve Söz Sonu Ünsüzleri).

3.1.2.4. Ünsüz Türemesi:

Bu konuda yardımcı -y- ünsüzünden söz edilebilir. Türkçenin yapısı gereği, ünlüyle biten sözcüklere, yine ünlüyle başlayan bir ek getirildiğinde araya -y- yardımcı ünsüzü girmektedir: *nesne-y-i* (نسنيي) (1b-1), *şu-y-ı* (صوي) (8b-10), *baġla-y-a* (بعليه) (18a-6), *eyle-y-üp* (ايليوب) (23b-9), *yé-y-e* (بييا) (15a-5).

ile ilgeci ve bağlacının birleşik yazımında da aynı durum söz konusudur: *eti-y-ile* (اتيله) (10b-8), *şu-y-ıla* (صويله) (9b-6).

3.1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi:

Şu sözcüklerde ünsüz ikizleşmesi görülmektedir. Bu ikizleşmenin sebebi olarak /g/ ve /ğ/ ünsüzlerinin düşmesi gösterilebilir:

aşşı (أصسى) (21b-4) ‘fayda’ (< *asığ*) (DTSI.)

issi (إسى) (6a-4) ‘sıcak’ (< *isig*) (DTSI.)

3.1.2.6. Ünsüz Uyumu:

Ötümsüz ünsüzlerden sonra gelen, ötümlü ünsüzle başlayan eklerin bu dönemde ve metnimizde uyuma girmediği görülmektedir. Bunun nedeni, ek yazımlarının kalıplaşmış olmasıdır: *karış-dur-up* (قرشدرپ) (14b-11), *gerek-dür* (کرکردر) (24a-4), *baş-da* (بشده) (25a-1), *ayağ-da* (ایقده) (25a-2), *dilemek-dür* (دلمکردور) (8b-3), *oynamağ-dur* (اوينمقدور) (17a-2).

3.1.2.7. Hece Yitimi:

Bu ses olayına metnimizdeki tek örnek, ek-eylem olarak kullanılan *durur*’un -dur/-dür ekleşmiş biçimidir: *gün-dür* (کندر) (2a-1), *gerek-dür* (کرکردر) (24a-4), *yoğ-dur* (یوقدر) (3b-2).

3.2. BİÇİM BİLGİSİ

3.2.1. SÖZCÜK YAPIMI

3.2.1.1. Addan Ad Yapan Ekler:

-ağ/-ek: Adlardan, ad yapan bir ektir. *böğrek* (بکرک) (2a-5) (< *bögür-ek*), *oğlağ* (اغلق) (10b-9) (< *oğul-ağ*).

-an/-en: *oğlan* (اغلن) (5b-2) (< *oğul-an*).

-cağ/-cek: Adlardan, küçültme ifade eden adlar türetir: *ılı-cağ* (اللق) (9a-11) (< *ılık-*), *sıvu-cağ* (سوجق) (15b-4) (< *sıvuğ*).

-*cuğ/-cük*: Adlardan, küçültme ve sevgi ifade eden adlar türetir: *yumuşacığı* (يمشاجوغي) (4b-3) (< *yumuşak*), *az-a-cuğ* (ازچق) (11b-10).

-*dın/-din*: Adlardan belirteç görevinde adlar türetir, metnimizde bu ekin kullanıldığı bir örnek tespit edilmiştir: *öñ-din* (اوكدین) (5b-11).

-*az/-ez*: Addan ad türeten, işlek olmayan bir ektir: *geñ-ez* (ككز) (6b-4.YB).

-*kek*: Addan ad türeten, yaygın olmayan bir ektir, dil bilimciler bu eke şüpheyle bakmaktadır: *ér-kek* (ايركك) (6b-5).

-*lık/-lik*: Adlardan soyut adlar türeten işlek bir ektir. Bu ekin ünlüsü genel olarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir. Ayrıca Arapça, Farsça sözcüklere eklendiğinde önlük-artlık uyumuna girmediği görülmektedir: *aruğ-lık* (اروقلق) (17a-1), *delü-lik-dür* (دلولكدر) (19b-1), *sovuğ-lık* (سوقلق) (13a-3), *semüz-lig-i-n-e* (سمزلكنه) (8a-10), *kuvvetsiz-lık* (قوتسزلق) (25a-2), *gālib-lığ-ı* (غالبليغي) (6a-1.YB), *göz-süz-lik* (كوزسوزلك) (13a-12), *çok-lığ-ı-n-dan* (چوقلغندن) (25a-3), *buruşuğ-lığ-ı-n-dan* (برشقلغندن) (10a-3).

-*lu/-lü* (< *lığ/-lig*): Adlardan sıfat görevinde adlar türeten işlek eklerden biridir: *aşşı-lu-dur* (اصلودر) (10a-7), *dat-lu* (دتلو) (6a-3), *renc-lü* (رنجلو) (6b-2), *yat-lu* (يتلو) (5b-7).

-*(u)k/-(ü)k*: Addan ad türeten bir ektir: *top-u-k* (طبق) (5a-9).

-*ıl/-il*: Adlardan renk adları türetir: *kız-ıl* (قزل) (5b-3), *yaş-ıl* (يشل) (4b-5).

-*(i)ncı/-(i)nci*, *-(u)ncu/-(ü)nci*: Adlardan sıra sayı sıfatları görevinde adlar türetir: *yedi-nci* (يدنجي) (2b-6), *altı-ncı* (التنجي) (3a-8), *toğuz-u-ncı* (طقزنجي) (2b-6), *dörd-ü-nci* (دردنجي) (2b-2).

-*ğu/-gü*: Addan türeten işlek olmayan bir ektir: *göz-gü-y-e* (كوزكويه) (23a-12).

-*rağ/-rek*: Adlardan karşılaştırma bildiren adlar türetir: *eyregi* (ايركي) (3a-12) (< *eyü-rek*), *yéyni-rek* (ييينرك) (9b-5), *yég-rek* (يكرک) (9b-10).

-*sağu/-segü*: Renk adlarına gelerek benzerlik bildiren adlar türetir: *şaru-sağu* (صروسغو) (6a-5), *kara-şagu* (قر اسغو) (24a-3).

-suz/-süz: Yokluk bildiren sıfat görevinde adlar türetir: *dat-suz* (داتسوز) (6a-9), *nemek-süz* (نمکسوز) (6b-6), *göz-süz-lik* (گوزسوزلك) (13a-12).

3.2.1.2. Eylemden Ad Yapan Ekler:

-ağ/-ek: Eylemlerden ad türetir: *dud-ağ* (دودق) (23a-3), (< *tut-*), *yür-ek* (يورک) (17a-2).

-ası/-esî: Eski Anadolu Türkçesinde ortaç eki olan bu ek, metinde kalıcı ad yaptığı bir örneğe rastlanmıştır: *yé-y-esi-ler-den* (بيياسلردن) (9b-4).

-cağ/-cek: Eylemden ad türeten bir ektir: *em-ceg-i-n-den* (امجکندن) (21a-12).

-ğan/-gen: Eylemden ad türeten işlek olmayan bir ektir. *ısır-ğan* (اسرغن) (15a-7).

-ğü/-gü: Eylemlerden adlar türetir: *korğu-sı-dur* (قرقسدر) (4b-B) (< *korğ-ğü*), *kaç-ğü-lu* (قیغلو) (21a-2).

-k/-k: Eylemlerden adlar türetir: *böyü-k* (بيوک) (6a-1), *esri-k* (اسرک) (21b-11), *sovu-k*, (سوق) (4b-8) *yumuşa-k* (يمشوق) (6b-11).

-(u)m/-(ü)m, -(i)m/-(i)m : Eylemlerden adlar türetir: *yé-m-i-y-ile* (يمله) (13a-5), *öl-ü-m* (اولم) (4b-1), *yar-ı-m* (ياريم) (12b-1).

-ma/-me: Aslında ad-eylem eki olan bu ek, kalıcı adlar da yapar: *ısıt-ma* (استمه) (12a-8), *söğül-me-si-n* (سکولمسن) (6b-5), *kavur-ma* (قورمه) (16a-12).

-mağ/-mek: Aslında ad-eylem eki olan bu ek, kalıcı adlar da yapar: *yé-mek-den* (يمکدن) (17b-6).

-miş/-miş: Aslında sıfat-fiil eki olan bu ek, metinde şu sözcükte kalıcı ad yapmıştır: *yé-miş-ler-den* (يمشلردن) (25a-8).

-u/-ü (< -(i)ğ /-(i)g): *yar-u-sı* (ياروسى) (25b-1) (< *yar-ı-ğ*); *yağ-u* (يقو) (7a-11) (< *yağ-ı-ğ*).

-(y)ucı/-(y)üci, -(y)ıcı/-(y)ici: Eski Anadolu Türkçesinde bu ekin ilk ünlüsü genelde yuvarlak iken metnimizde düzleşmiştir: *depele-y-ici* (دپليجي) (2a-13), *vér-ici-dür* (وريچيدر), *yarad-ıcı-ya* (يارادجيه) (1b-1).

-uğ/-ük: Eylemlerden ad türetir: *aç-uğ* (اچوق) (15a-3), *art-uğ* (ارتوق) (2b-4), *sın-uğ* (سنق) (2a-13), *ısır-uğ-ın* (اسروغن) (2a-13), *bulan-uğ* (بلنق) (5b-10).

3.2.1.3. Addan Eylem Yapan Ekler:

-a/-e: Adlardan, hem geçişli hem geçişsiz eylemler türetir: *beñz-e-r* (بکز) (5b-2) (< *beñiz-e*), *dil-e-mek-dür* (دلمکدور) (8b-3), *oy-n-a-mağ-dur* (اوینمقدر) (17a-2) (< *oyun-a*).

-ık/-ik: Adlardan geçişsiz eylemler türetir: *baş-ık-dur-a* (باشقدر) (18a-7).

-la/-le: Adlardan, hem geçişli hem geçişsiz eylemler türeten işlek bir ektir: *bağ-la-y-a* (بغلیه) (18a-6), *yağ-la-y-a-lar* (یغلیلر) (25b-11), *kağ-la-r* (قایلر) (11a-2), *yıy(i)-la-mağ* (بیلمق) (16b-11).

-sı: Metinde şu örnekte addan eylem yapmıştır: *ayruğ-sı-maz-ı-sa* (ایروقسمازسه) (26a-4).

3.2.1.4. Eylemden Eylem Yapan Ekler:

-(i)l/-(i)l, -(u)l/(ü)l: *dög-il-miş* (دکلمش) (9a-7), *kağrıl-mış* (قورلمش) (11a-6) (< *kağur*), *yum-ul-maz* (بمولمز) (15b-3), *soy-ul-mış* (سیولمش) (14b-7), *sög-ül-üp* (سکولب) (14a-9), *dök-il-ür* (دکلور) (6b-2.YB), *ger-il-mek* (کرلمک) (5a-10).

-n: *ele-n-miş* (النمش) (8b-7), *eyle-n-miş* (ایلنمش) (20a-6), *isla-n-miş* (اسلنمش) (14b-8), *dérge-n-mek* (دیرکنمک) (5a-10), *kuvvetle-n-dür-ür* (قوتلندور) (17a-10), *sı-n-uğ* (سنق) (2a-13), *bula-n-uğ* (بلنق) (5b-10), *yu-n-miş* (ینمش) (17a-9).

-dur/-dür: *bil-dür-ür* (بلدور) (2a-B), *göyün-dür-üp* (کوندرب) (7a-12), *kağış-dur-up* (قاğışدورپ) (14b-11), *sağ-dur-a* (21a-12).

-ur/ -ür: Genellikle ettirgen çatılı eylemler türetir: *biş-ür-e* (بشوره) (15a-4), *bit-ür-düm* (بتوردم) (1b-14) *toğ-ur-ur* (طغورور) (24b-4).

-(i)t/-(i)t, -(i)d/-(i)d: *ağsur-t-mağ* (اقرسرنمق) (16b-12), *otur-d-ma-y-a-lar* (اوتردمیالر) (14b-12), *kağna-d-a* (قینده) (15b-9).

-(i)ş/-(i)ş: İşteş çatılı eylemlerin yanı sıra oluş eylemler türetir: *kağ-ı-ş-dur-up* (قاğışدورپ), *bur-u-ş-uğ-lıg-ı-n-dan* (برشقلاغندن) (10a-3), *uyu-ş-mağ* (ایوشمق) (24a-1).

-(i)z/(i)z, -(u)z/(ü)z: *tamzır-a* (طامزرا) (15b-12) (*tam-i-z-i-r-a*), *düt-ü-z-mek* (دتوزمک) (11a-10).

-y < (-d): *ko-y-a-lar* (قيلار) (10a-12).

3.2.2. ADLAR

3.2.2.1. Ad Çekimi

3.2.2.1.1. Çokluk Eki:

-lar/-ler: *aş-lar-dan* (اشلردن) (13a-4), *kuş-lar* (قشلر) (21b-5), *yemiş-ler-den* (يمشلردن) (25a-8), *et-ler-den* (اتلردن) (8b-4).

3.2.2.1.2. İyelik Ekleri:

Metnimizde iyelik eklerine örnek olarak sadece 3. tekil, 1. ve 3. çoğul biçimlerine rastlanmıştır:

3. tekil kişi; -i/-i, -sı/-sı: *aş-ı* (أشى) (12b-6), *renc-i* (رنجى) (25b-1), *yaķu-sı* (يقوسى) (6b-3.YB), *kālye-si* (قاليسى), *şu-y-ı* (صوي) (8b-10).

1. çoğul kişi; -muz/-müz *dé-düg-ü-müz* (ددكمز) (7a-11).

3. çoğul kişi; -ları/-leri: *renc-leri* (رنجلرى) (2a-9), *kitāb-ları-nuñ* (كتابلرىنك) (1b-11).

3.2.2.1.3. Ad Durum Ekleri:

Tamlayan Durumu (genetif); -(n)uñ/-(n)üñ: *ādemi-n-üñ* (ادمنك) (1b-2), *a-n-uñ* (انك) (6a-3), *gün-i-n-üñ* (كونينوك) (3b-1), *renc-üñ* (رنجك) (9b-1).

Yönelme Durumu (datif); *-(y)a/-(y)e*: 3. kişi iyelik eklerinden sonra geldiğinde araya adıl *n*'si girer: *aş-a* (اشا) (16b-11), *iş-e* (اشه) (8a-11), *gözü-y-e* (كوزكويه) (23a-12), *semüz-lig-i-n-e* (سمزلكنه) (8a-10).

Bulunma Durumu (lokatif); *-da/-de*: 3. kişi iyelik eklerinden sonra geldiğinde araya adıl *n*'si girer: *ayağ-da* (ايقده) (25b-2), *baş-da* (بشده) (25a-1), *hefte-de* (هفتده) (9b-10), *iç-i-n-de* (اجنده) (9b-6).

Çıkma Durumu (ablatif); *-dan/-den*: 3. kişi iyelik eklerinden sonra getirildiğinde araya adıl *n*'si girer: *kez-den* (كزدن) (2b-14), *kulunc-dan* (قولنجدن) (26a-6), *aş-lar-dan* (اشلردن) (13a-4), *ye-miş-ler-den* (بمشلردن) (25a-8), *et-i-n-den* (اتندن) (16b-5) *çok-lığ-ı-n-dan* (چوقلغندن) (25a-3), *emceg-i-n-den* (امجکندن) (21a-12).

Belirtme Durumu (akuzatif): Metnimizde, belirtme durumu ekinin Eski Anadolu Türkçesindeki iki biçimi görülmektedir:

a) *-(y)ı/-(y)i*: 3. kişi iyelik eklerinden sonra eklendiğinde araya adıl *n*'si girer. *kitāb-ı* (کتابی) (1b-10), *nesne-y-i* (نسنی) (1b-1), *cevherin-i* (جوهرنی) (1b-1).

b) 3. kişi iyelik ekinden sonra gelen *-n*: *nışān-ı-n* (نشانین) (2a-5), *kamu-sı-n* (قامسین) (6b-11), *deri-si-n* (درسین) (23b-10).

Araç Durumu (enstrümental); Bu durum, bağlama ilgeci *ile*'nin ekleşmiş biçimi ile oluşur: *kusmağ-ıla* (قسمغله) (2b-9), *bişmiş-i-y-ile* (بشمشیلله) (21a-7), *ayran-ıla* (ایرانله) (12b-12).

Yön gösterme eki (direktif); *-aru/-erü*, *-ra/-re il-erü-rek* (الرورك) (19b-3), *iç-erü* (اچرو) (19b-2), *yok-aru* (يقارو) (5b-4), *soñ-ra* (صكره) (4a-1), *taş-ra* (طشره) (2a-4).

3.2.3. SIFATLAR

3.2.3.1. Niteleme Sıfatları:

aķ (nesne) (5b-3), *düşvār* (gün) (2b-2), *ekşi* (nār şuyı) (11b-7), *eski* (zeyt) (6b-11), *eyü* (buhrān) (2b-12), *fāyidelü* (nesne) (7a-13), *genç* (oğlan) (5b-2), *geñez* (dermān) (6b-4.YB), *hām* (hıltıdan), *hoş* (uyku) (19b-12), *ķara* (bevl) (5b-8), *ķızıl* (soğan) (7a-10), *şaru* (helīle) (8a-8), *semüz* (bilüçler sögülmesi) (10b-11), *sıvuķ* (bevl) (5b-12), *yavlaķ* (muvāfıķ) (8a-7), *yavuz* (nişān) (5b-1).

3.2.3.2. Belirtme Sıfatları:

3.2.3.2.1. İşaret Sıfatları:

bu (*kitābi*) (1b-13), *ol* (ulunuñ) (1b-13), *şol* (şufrādan) (8a-10).

3.2.3.2.2. Sayı Sıfatları:

a) Asıl Sayı Sıfatları: *bir* (kitāb) (1b-10), *iki* (dirhem) (8b-10), *üç* (bağş) (10a-1), *dört* (hıltlar) (2a-5), *bés* (dirhem) (7b-8), *ķırķ* (gün) (2a-1).

b) Sıra Sayı Sıfatları: Sayı adlarından sıra sayı sıfatı yapan *-(ı)ncı/-(i)nci*, *-(u)ncı/-(ü)nci* ekinin bağlayıcı ünlüsü uyuma girmektedir; *ikinci* (bağş) (10a-3), *üçünci* (gün) (2b-5), *dördünci* (gün) (2b-2), *bésinci* (gün) (2b-5).

Metinde ayrıca ‘*evvel*’ sözcüğü ‘*ilk*’ anlamıyla sıra sayı sıfatı olarak kullanılmıştır: *evvel* (bağş) (10a-2).

c) Üleştirme Sayı Sıfatları: *-(ş)ar/- (ş)er* ekiyle kurulmaktadır: *bir-er* (dirhem) (23a-9), *iki-ş-er* (dirhem) (6b-11), *üç-er* (dirhem) (20a-11).

d) Kesir Sayı Sıfatları: *buçuķ* (dirhem) (8a-8), *buçuķ* (deng) (9b-8), *yarım* (baş ağrısıdur) (12b-1).

3.2.3.2.3. Belirsizlik Sıfatları:

ayruk (aşlardan) (13a-4), *bir* (şayrılığa) (1b-5), *birkaç* (kez) (8a-6), *her* (buhrān) (3a-6), *ķamu* (nesneyi) (1b-1).

3.2.3.2.4. Soru Sıfatları:

ķaç (cedveldür) (2a-B).

3.2.4. ADILLAR

3.2.4.1. İşaret Adılları: *bunuñ* (بویک) (3a-7), *ol* (اول) (4b-2).

3.2.4.2. Dönüştürme Adılları: *kendünün* (کندنک) (1b-6), *kendüzin* (کندوزین) (21b-10), *kendüsine* (کندوسنه) (25b-11).

3.2.4.3. Soru Adılları: *ķanķısı* (قنقسی) (9a-12), *nedür* (ندر) (8b-3.YB).

3.2.4.4. Belirsizlik Adılları: *birisi* (برسی) (10a-2), *her birinün* (هربرینک) (16a-3), *ķamusı* (قامسی) (4b-6).

3.2.5. BELİRTEÇLER

3.2.5.1. Yer-yön Belirteçleri:

ģerü : tā kim ol *ģerü* (کرو) bite (10a-9)

içerü : gözler *içerü* (اچرو) düşmekdür (19b-2)

taşra : tenden *taşra* (طشره) çıkan nişānları bildürür (2a-4)

yoķaru : bir nesne elinden *yoķaru* (يقارو) götürülür (18a-3)

3.2.5.2. Zaman Belirteçleri:

añsuzda : kişi *añsuzda* (اگسوزده) düşer (22a-1)

evvel : ol kitābı *evvel* (اول) ħudāvendüñ nazarına rağbetlü düşdi (1b-10)

- hemîşe* : *hemîşe* (همیشه) kaygulu güşşalu gibi olmak (21a-2)
hergiz : şol ta ʿāmı *hergiz* (هرگز) yédürmek gerekmez (14a-11)
kaçan : *kaçan* (قچان) ağrısunuñ sebebi balğam olsa (9a-1)

3.2.5.3. Durum Belirteçleri:

- bir kezden* : ten ʿilletden bir *kezden* (كزدن) ayrıla (2b-14)
şöyle : bu renc *şöyle* (شيله) olur (16a-1)
yine : reg-bendile katı şarup üç gün kımak gerek andan açup *yine* (ينه) yaķu urup yağ dürtmek ve çekmek gerek (23b-12)

3.2.5.4. Miktar Belirteçleri:

- az* : bugünde buhrān *az* (أز) vāki ʿ olur (4a-6)
birez : bilüç sögülp *birez* (برز) sovudup anı yédürmek gerekdür (14a-9,10)

3.2.6. İLGEÇLER

3.2.6.1. Çekim İlgeçleri:

a. Yalın durum ile kullanılan ilgeçler:

- ardınca* : hōş uyķu getürür anuñ *ardınca* (اردنجه) olmak gerek kim çok uyuya (19b-12)
birle : sovuķ nefes *birle* (برله) ölüm nişānidur (5b-5)
gibi : alında kıll *gibi* (كبي) tamarlar belürmek (4b-9)
-ıla/-ile : buhrān *kusmağıla* (قسمغله) olur (2b-9)
şoñ : ağır basmak çok olsa *şoñ* (صوك) şar ʿ rencine ulaşıdurur (19a-12)

b. Tamlayan durumu ile kullanılan ilgeç: Bu durum için metnimizde *-ıla/-ile* dışında örnek tespit edilememiştir.

- ıla/-ile* : dermānı *anuñıla* (انوكله) biline (1b-12); *bunlaruñıla* (بنلركله) (21b-9).

c. Çıkma durumu ile kullanılan ilgeçler:

- öñ* : ta^ʿāmdan *öñ* (اوڤ) ve ta^ʿāmdan *şoñ* riyāzet eylemek eyüdüdür (19a-8, 9)
- şoñ* : ta^ʿāmdan *öñ* ve ta^ʿāmdan *şoñ* (صوك) riyāzet eylemek eyüdüdür (19a-8, 9)
- şoñra* : yegirminci günden *şoñra* (صكره) buhrān günüdür (4a-1)

3.2.6.2. Kuvvetlendirme İlgeci: Bu durum için metnimizde *dañı* dışında örnek tespit edilememiştir.

- dañı* : bu günde *dañı* (دخي) buhrān vāķi^ʿ olmaz (3b-13)

3.2.7. BAĞLAÇLAR

- çün* : yegirmi gün degin ve artuķ varmaz *çün* (جون) yegirmiden geçe selīm olur (2b-4).
- dañı* : ... ğālib balğamdan olur *dañı* (دخي) hām hıltıdan olur (24b-1,2).
- eger* : arduc yapraĝın şuyıyyla başın yuya *eger* (اكر) kıatı aĝrısa göĝercin tersin kerdemeyile yaķu eyleye (11a-12, 13).
- kim* : ğalīz etlerden yıĝlınmaķ gerek *kim* (كم) tīzrek hōř ola (24a-6)
- ki* : ol buhrān *ki* (كه) issi řayrulıķlarda ola (2b-1)
- ķaçan* : eylemek gerek *ķaçan* (فجن) yavuz saĝlıĝıla dutsa (14a-8, 9)
- pes* : ve eyürek ola *pes* (پس) ol ulunuñ iřāretin yerine getürdüm (1b-13)
- ve* : ķamu tıbb kitāblarınuñ fāyidesi *ve* (و) ķamu derdüñ sebebi (1b-11)
- yā* : tamar baĝlanmıř *yā* (يا) şurmuş ola (2b-8)

3.2.8. EYLEMLER

3.2.8.1. Eylem Çekimi:

İncelediĝimiz eser bir tıp metni olduĝu için eylem çekimi bütün kişi ve zamanlarıyla görülmemektedir. Bu nedenle, metnimizde yer alan biçimler deĝerlendirilmiřtir.

3.2.8.1.1. Kişi Ekleri:

Eski Anadolu Türkçesinde eylem çekiminde görülen kişi ekleri iki türdür.

a. Adıl kökenli kişi ekleri: Metnimizde bu duruma örnek tespit edilememiştir.

b. İyelik kökenli kişi ekleri: Bu duruma da metnimizde, örnekler sınırlı sayıdadır.

1. tekil kişi; *-m*: *bitür-dü-m* (بتوردم) (1b-14), *ol-du-m* (اولدوم) (1b-9).

3. tekil kişi; *Ø*: *düş-di* (دشدي) (1b-10), *buyur-dı* (بيوردي) (1b-10), *ol-ur* (الور) (2b-4), *ol-a* (اولا) (2b-1).

Emir kipi dışında bütün kiplerin 3. tekil kişileri eksizdir. 3. çoğul kişi için *-lar/-ler* kullanılır: *ol-sun* (اولسون) (1b-9); *koy-a-lar* (قيلر) (10a-12), *ez-e-ler* (ازهلر) (10a-12).

Emir kipinde kullanılan ekler, adıl ve iyelik kökenli kişi ekleri dışında ayrı bir grup oluşturur. (bkz. Dilek kipleri, Emir).

3.2.8.1.2. Basit Çekimler

3.2.8.1.2.1. Bildirme Kipleri

a) Belirli Geçmiş Zaman

Metnimizde belirli geçmiş zamanın sadece 1. ve 3. tekil kişi çekimleri tespit edilmiştir:

1. tekil kişi; *-du-m/-dü-m*: *bitür-dü-m* (بتوردم) (1b-14), *fāriğ ol-du-m* (اولدوم) (1b-9), *getür-dü-m* (کتوردم) (1b-13), *vér-dü-m* (ويردم) (1b-14).

3. tekil kişi; *-dı/-di*: *-düş-di* (دشدي) (1b-10), *buyur-dı* (بيوردي) (1b-10), *açívér-di* (اجىويردي) (1b-4).

b) Belirsiz Geçmiş Zaman

Metnimizde, belirsiz geçmiş zamanın sadece 3. tekil kişi çekimi tespit edilmiştir:

-miş-dur/-miş-dür: *ye-miş-dür* (يمشدر) (7a-3), *düz-miş-dür* (دزمشدر) (17a-8).

c) Geniş Zaman:

Olumlu

Metnimizde, geniş zamanın yalnızca 3. kişi çekimleri tespit edilmiştir.

3. tekil kişi; *-(u)r/-(ü)r, -(a)r/-(e)r*: *beñze-r* (بکزر) (5b-3), *kapla-r* (قاپلر) (11a-2), *tuy-ar* (طیر) (3a-1), *beyān éd-er* (بیان ایدر) (21b-3.YB) *ol-ur* (ولور) (3a-9), *gel-ür* (کلر) (19a-3), *bil-dür-ür* (بلدورور) (2a-B).

3. çoğul kişi; *-(a)rlar/-(e)rler*: *dê-rler* (دیرلر) (7a-1.YB).

Olumsuz

Metnimizde, sadece 3. tekil kişi olumsuz çekimi tespit edilmiştir.

-maz/-mez: *kal-maz* (قلماز) (22a-2); *yumul-maz* (یمولمز) (15b-3), *ol-maz* (المز) (3b-13).

d) Gelecek Zaman:

Metnimizde, geçmiş zamanın sadece 3. tekil kişi çekimi tespit edilmiştir.

-ısar-(dur)/-ıser-(dür): *belür-ıser* (بلور یسر) (22a-12), *ol-ısar-dur* (اولسردر) (3a-3).

3.2.8.1.2.2. Dilek Kipleri

a) İstek:

1.tekil kişi; *-a-m/-e-m*: *düz-e-m* (دوزم) (1b-11); art ünlülü biçimi tespit edilememiştir.

3. tekil kişi; *-a/-e*: *ķurtul-a* (قورتولا) (9b-12), *sür-e* (سوره) (6b-12) *arid-a* (أرده) (8a-5), *ol-a* (اولا) (8a-12), *az-a* (أزا) (8a-3), *yê-y-e* (بییا) (15a-5).

3. çoğul kişi: *-a-lar/-e-ler*, *ur-a-lar* (اورالر) (15a-12), *ez-e-ler* (ازظر) (10a-12), *ķoy-a-lar* (قیلر) (10a-12).

b) Şart:

Metnimizde, sadece 3. tekil kişi çekimi tespit edilmiştir.

3. tekil kişi; *-se/-sa*: *ol-sa* (اولسه) (5b-9), *gel-se* (کلسه) (5b-9).

c) Emir

Metnimizde, sadece 3. tekil kişi çekimi tespit edilmiştir.

3. tekil kişi; *-sun/-sün: ol-sun* (اولسون) (1b-9), ön ünlülü örnek metinde tespit edilememiştir.

d) Gereklilik

Metnimizde, sadece 3. tekil kişi çekimi tespit edilmiştir.

3. tekil kişi; *-mağ/-mek gerek: şağın-mağ gerek* (صقنمق كرك) (7a-4), *arıt-mağ gerek* (أرتمق كرك) (7a-6), *iç-mek gerek* (اچمك كرك) (7a-7).

3.2.8.1.3. Birleşik Çekimler

Birleşik çekimler, ek-eylem ile yapılmaktadır:

a) Belirli Geçmiş Zamanın Şartı:

3. tekil kişi: *ol-dı-y-ı-sa* (اولديسه) (3a-3).

b) Geniş Zamanın Şartı:

3. tekil kişi: *ol-ur-ı-sa* (اولورسه) (7a-1), *gizle-r-i-se* (21b-3) (كزلرسه) (21b-3); *ayruksı-maz-ı-sa* (ایروقسمازسه) (26a-4), *vér-mez-i-se* (ویرمزسه) (21b-8).

3.2.8.1.4. Birleşik Eylemler

Tasvirî Eylemler

Metinde, tasvirî eylemlere örnek olarak, sürerlilik ve tezlik eylemi tespit edilmiştir.

Sürerlilik; *-a-tur-:* *art-a-tur-ur-ken* (ارتاتوررکن) (2b-11,12).

Tezlik; *-ı-vér-:* *aç-ı-vér-di* (اچی ویردی) (1b-4).

3.2.9. EK-EYLEM:

a) Ek-eylemler ad soylu sözcüklerin cümlede yüklem görevinde kullanılmasını sağlar; ancak buna örnek olarak metnimizde yalnızca geniş zaman ve şart kipinin 3. tekil kişi örnekleri tespit edilmiştir.

Geniş zaman 3. tekil kişi; *-dur/ -dür, durur: kırkulu-dur* (قرقلودور) (5a-2) *nişân-dur* (نشان دور) (5a-3), *yavuz-dur* (ياوزدر) (5a-1), *yégrek-dür* (يگرکردر) (4a-2), *gün-dür* (گندر) (2a-1), *şerbet-dür* (شربتدر) (7b-9), *ne-dür* (ندر) (8b-3.YB), *gerekli durur* (گرکلودور) (23a-6).

Olumsuzu degül edatı ile kurulur: *eyü degül-dür* (دکلدر) (5b-4).

Şart kipi 3. tekil kişi; *-se/-sa: kandan-ı-sa* (قاندنسه) (22a-3), *yog-ı-sa* (يوغسه) (11b-4).

b) Birleşik çekimler, ek-eylem yardımıyla yapılmaktadır; bkz. ‘3.2.8.1.3. Birleşik Çekimler’.

3.2.10. ULAÇLAR (zarf-fiil, gerundium)

-a/-e: gör-e (گوره) (6a-9).

-a-a/-e-e: kes-e kes-e (کسه کسه) (5a-4).

-inca/-ince: kal-inca (قلنجه) (15a-9), *ol-inca* (اولونجه) (7a-9).

-ıcağ/-icek: dut-ıcağ (دونجق) (4b-11), *kus-ıcağ* (کسیچق) (10b-2).

-iken < er-ken; Ek-eylemin ulaçlı birleşik çekimidir; *var-iken* (وارکن) (5a-8), *degzinür-iken* (دکز نورکن) (16a-1).

-(y)up/-(y)üp: kat-up (قتوب) (7a-12), *ur-up* (اورپ) (14a-10), *iç-üp* (7a-5), *sür-üp* (سوروب) (7a-9).

-madın/-medin: derle-medin (درلمدين) (17a-6).

Kalıplaşmış olarak: *dağı* (دخي) (3b-13) (< *tağ-ı*).

3.2.11. ORTAÇLAR (Sıfat-fiil, partisip)

3.2.11.1. Geniş Zaman Ortaçları:

-an/-en (< ġan/-gen): *çık-an* (چقن) nişānları (2a-4), *belür-en* (بلورن) renkleri (2a-9).

-r, -ur/-ür: *aġla-r* kişi (اغرل) (5a-4), *sevdā eyle-r* (ايلر) nesnelere (7b-6)

3.2.11.2. Geçmiş Zaman Ortaçları:

-duġ/-dük: *ol-duġ-ı* (اولدغي) (5b-1), *yé-düg-i* (يدكي) ta ʿām (18b-4).

-muş/-miş: *döġil-miş* (دكلمش) türbüd (9a-7), *alın-muş* (النمش) ġārīķūn (7b-7), *yun-muş* (ينمش) lājiverdī (17a-9).

3.2.11.3. Gelecek Zaman Ortaçları:

-ası/-esi: *ol-ası* buhrānı (اولسى) (3b-4), *gör-esi* nesnelere (كورسى) (4b-2) *yé-y-esi* (بيياسى) ve *yé-me-y-esi* (بيمياسى) ta ʿām (6b-2.YB).

3.2.12. AD EYLEM

-maġ/-mek: *ayır-maġ* (ايرمق) (5a-1), *bıraġ-maġ* (برقمق) (16b-11), *bil-mek* (بلمك) (2b-7), *dile-mek-dür* (دلماكدر) (8b-3), *oyna-maġ-dur* (اوينمقدر) (17a-2) *şakın-maġ* (صقنمق) (7a-4), *arıt-maġ* (ارتمق) (7a-6), *iç-mek* (اچمك) (7a-7), *yıyla-maġ* (بييلمق) (16b-11).

4. METİN

1 b

Kitāb-ı Hülāşa bi-smi'llāhi'r-raḥmāni'r-ra ḥīm der ʿilmī tıbb

1. şükür ve sipās ol yaradıcıya kim ʿaḳıl cevherini ḳamu nesneyi bilmege onca
2. añlamağa sebep yaratdı ol şāni ʿ kim ādeminüñ tenin dürlü tılsım birle
3. düzdi şüret ve ma ʿnā birle bezedi dürlü baḥşiş ve leṭāyif ve ʿacāyib
4. ve ğarāyib birle ḳamu kerametler ḳapusın açıvêrdi ve sağlıḳ perdesin
5. kim ḳamu ni ʿmetler yêgregidür üstine ğeri vêrdi ve her bir şayrulığa
6. kendünüñ şifāsı ḥazīnesinde bir dürlü dermān-ı maḥşüş-ı erzānī
7. فتبارك الله رب العالمين و احسن الخالقين و سلام
8. ve dūrūd¹ ol الاخرين و لين و سيدالا و Muḥammed Muştafa üzere
9. olsun çün Risāle-i Mübārizī taşnīfinden fāriĝ oldum ve ol
10. kitābı² ol ḥudāvendüñ naazarına rağbetlü düşdi buyurdi bir kitāb
11. dağı düzem ḳamu tıbb kitāblarınüñ fāyidesi ve ḳamu derdüñ sebebi
12. nişānı ve tedbīr ve dermānı anuñıla biline sözi muḥtaşar³ ve fāyidesi dāyim
13. ve eyrek ola pes ol ulunuñ işāretin yêrine getürdüm bu kitābı cedvel
14. tertībine bitürdüm tamām yêgirmi yêdiye getürdüm adın Hülāşa vêrdüm

2 a

bu cedvel kitāb ḳaç cedveldür anı bildürür

1. 1: buḫrān ğünlerin bildürür kırğ ğündür 13: ma ʿde renclerinüñ dermānın bildürür
2. 2: endāmlarda belüren yavuz nişānları bildürür 14: bağır rencinüñ dermānın bildürür
3. 3: yavuz nişānlar tenüñ fi ʿilinde bildürür 15: ṭalaḳ rencinüñ dermānın bildürür
4. 4: tenden ṭaşra çıkan nişānları bildürür 16: bağarsuḳlar rencinüñ dermānın bildürür
5. 5: dört ḫılṭlar nişānın bildürür 17: böğrek ve ḳavuş rencin ve dermānın bildürür

¹ Sözlüklerde 'dürud' biçiminde

² Yazmada 'be' yerine 'nun' ile yazılmış

³ Yazmada 'hi' noktasız

6. 6: baş rençlerinüñ ve nişānlar dermānın bildürür 18: dil altı rencin ve dermānın bildürür
7. 7: göz rençlerinüñ dermānın bildürür 19: zeker ve hāya ve maḳ⁶ad rencin ve dermānın bildürür
8. 8: kulaḳ rençlerinüñ dermānın bildürür 20: ten eñlerinüñ rencin ve dermānın bildürür
9. 9: burun rençlerinüñ dermānın bildürür 21: deri yüzinde belüren rençleri bildürür
10. 10: aḡız rençlerinüñ dermānın bildürür 22: ısıtmaları ve dermānını bildürür
11. 11: boḡaz rençlerinüñ dermānın bildürür 23: ārāyiş ve bezek aḡvālin bildürür
12. 12: göḡür ve öyken rençlerin bildürür 24: düşmek ve bere yemek zaḡmınıñ dermānın bildürür
13. 25: sınıḳ şarmaḳ ve bedenüñ aḡvālin bildürür 26: cānavar ısıruḡın ve dermānın bildürür 27: depeleyici otlar dermānın bildürür

2 b

1. Muḡammed Zekerıyyā Raḡmetu'l-lahi eydür ol buḡrān ki issi şayrılıḳlarda ola sersām
2. ve birsām gibi ve kuvvetlü ısıtmalar ve ḳuru şayrılıḳlar gibi dördünci gün düşvār
3. gündür sekizinci gün muḡāṭarā¹dur ve on ikinci gün daḡı beterdür yegirmi
4. gün-deḡin ve artuḳ varmaz çün yegirmiden geçe selīm olur meḡer ḳatı
5. ḡaṭā² düşe Buḳrāṭ eydür 6illetüñ evvelinde üçünci gün beşinci gün
6. yedinci gün ve toḳuzuncı ve on birinci gün ve on dördünci gün
7. ve on yedinci ve yegirminci gün eyüdür ammā buḡrān ṭamardan bilmek şöyledür
8. kim ṭamar baḡlanmış yā ṭurmuş yā aşıḡa oturmış ola buḡrān
9. ḳusmaḡıla olur ḳarın gitmegile yā ikisiyile bile olur yā burun-
10. dan ḳan gelmegile olur Yuḡanna eydür buḡrān şayrılıḡuñ
11. evvelinde ḳorkudur helākden eḡer 6illet artaṭurur-
12. ken olsa tamām degüldür eyü buḡrān oldur
13. 6illet āḡire erişmiş ola ve eyü buḡrān

¹ Sözlüklerde 'muḡāṭara' biçiminde

² Sözlüklerde 'ḡaṭā' biçiminde

14. oldur ten  illetden bir kezden

15. ayrıla va'l-lāhi

3 a

bu cedvel buhrān g nlerin bild r r tamām kırk g nd r

1. 1: ol g nd r kim Şayru rencin Őuyar ve teninde ayruqlık bulur
2. 2: bu g n buhrān g nlerinden deg ld r
3. 3: katı g nd r bu g n nite oldıyısa b Őinci g n olırsardur
4. 4: buhrān g nid r ve y dinci g nden h ber v r r
5. 5: bunda dağı buhrān  ok d Őer ve toğuzuncı g nden h ber v r r
6. 6: her buhrān ki bu g nde olur  oğı yavuz olur ey  dağı  orkusuz olmaz
7. 7: buhrān g nid r bunuñ h ŐŐiyeti¹ oldur kim h    bu g n i inde olmaz
8. 8: yavuzluk i inde altıncı g n gibid r bu dağı
9. 9: bu g n i inde tamām buhrān  ok olur
10. 10: buhrān g nlerinden deg ld r
11. 11: buhrān g nid r on d rd nciden h ber v r r
12. 12: buhrān g ni deg ld r eyregi buhrān yavuzdur
13. 13: z r g nlerindend r bu g nde buhrān eks k v ki[ ] olur

3 b

1. 14: buhrān g nin ñ  ālāsıdur² ve  uvvet tamāmdur
2. 15: diñlenmek g nid r bu g nde buhrān yoğdur
3. 16: bu g n dağı s kıtdur bunda buhrān yoğdur
4. 17: buhrān g nid r (buhrān)³ y girminci g nden olası buhrān[1] h ber v r r
5. 18: bu g n y dinciden y grekd r y girmi birinciden h ber v r r

¹ Yazmada 'hi' noktasız

² Yazmada ' ālāsıdur' bi iminde

³ Yazmada bu s zc k fazladan yazılmış gibi g r n yor

6. 19: bu günde hergiz¹ buhrân olmaz
7. 20: buhrân günüdür ve kırkıncı gündür haber² verir
8. 21: yegirminci günden yegrekdür ve bunda buhrân çokdur
9. 22: ve bunda hiç buhrân vâki^c olmaz
10. 23: bu günde dağı hiç buhrân vâki^c olmaz
11. 24: bunda buhrân vâki^c olur ammâ eksükrek³
12. 25: bu günde buhrân vâki^c olmaz
13. 26: bu günde dağı buhrân vâki^c olmaz

4 a

1. 27: yegirminci günden sonra buhrân günüdür Cālinūs katında
2. 28: buhrân günüdür yegirmi yedinciden yegrekdür
3. 29: buhrân günü degüldür
4. 30: bu günde hergiz⁴ buhrân olmaz
5. 31: buhrân günüdür ve haber vericidir otuz yedinci günden
6. 32: bu günde buhrân az vâki^c olur
7. 34⁵: buhrân günüdür velikîn bu günde az vâki^c olur
8. 35: bu gün otuz dördünciden yegrekdür
9. 36: bu günde buhrân olmaz
10. 37⁶: bu günde dağı buhrân olmaz
10. 38: bir niceler bunu buhrândur der ve haber vericidir⁷ der buhrân yokdur
11. 39: bu günde buhrân yokdur
12. 40: bu günde buhrân günüdür otuz dördünciden yegrekdür

¹ Sözlüklerde 'hergiz' biçiminde

² Yazmada 'hı' noktasız

³ Yazmada bir 'kef' fazla

⁴ Sözlüklerde 'hergiz' biçiminde

⁵ Yazmada 33 atlanıp 34 biçiminde numaralandırılmış

⁶ Yazmada 37 numaralı satır cedvelde atlanmış olmalı sonradan yan tarafa eklenmiş

⁷ Yazmada 'nun' fazla

4 b

bu cedvel¹ endāmlarda yavuz nişanlar ki ölüm korkusudur anı bildürür

1. gözden: tîz şayruluk ve sersām rencinden göz egrî olmak ölüm nişānidur
2. hem gözden: şayru göresi nesnelere görmemek ol dahî ölüm nişānidur
3. kulağdan: kulağ bayağı kararından kiçi olmak ve kulağ yumuşacuğı kurî olmak yavuzdur
4. burundan: tîz şayrulukda burundan şaru şu akmak burın egilmek ve uzanmak yavuzdur
5. dişden: diş yaşıl olmak diş kırıldadmak yavuz nişāndur
6. dilden: dil kara olmak ve ağız açılmak kâmusı yavuzdur
7. ma' deden- tîz şayrulukda inçkiruk dutmak hâşşa² ishâlden soñra yavuzdur
8. elden- el ayak kulağ burun sovuğ olmak barmağ dırnağ geñirmek yavuzdur
9. tamaradan- alında kıl gibi tamarlar belürmek göz kapağında dahî yavuzdur
10. hareketden- tîz şayru oturmak ve tırnak yastuğdan aşğa daşmak yavuzdur
11. deriden- kuru olmak şöyle kim barmağıla dutıcak yazılmasa
12. gerü yavuz nişāndur
13. va'l-lāhi

5 a

bu cedvel şol yavuz nişānlar kim bunuñ fi' ilinden belürür anı bildürür

1. 'ağıldan: hezeyān³ söylemek ve baş ayırmak ve hareket eylemek kâmusı yavuzdur
2. hissinden: şayru üni ve katı āvāz aydılduğın ve hoş yıyılar sevmemek korkuludur
3. vehmden: ölümden çok korkmak ve ölüm sözün çok söylemek hem yavuz nişāndur
4. solumağdan: sovuğ nefes kese kese şolunmak ve ağlar kişi gibi nefes almak yavuzdur
5. sözden¹: çok söyleyici degersüz ve çok söyleyici olmayanı çok söylemek yavuzdur

¹ Yazmada 'lam' eksik

² Sözlüklerde 'hâşşa' biçiminde

³ Yazmada 'dal' ile

6. baş ağrısından: baş ağrısı çok olmak şayrulukda ve katı bakmak yavuz nişandır
7. şişlerden: tiz ısıtmalarda el ayak ve gevde kırañları şişmek korkuludur
8. sivülciden: nohüd gibi sivülcüler variken belürsüz olmak tiz şayrulukda depeler
9. yatmağdan: tiz şayrulukda topuk koyun yatmak yā qarın üzerine ʿādet degüliken yavuzdur
10. çapağdan: çok çapağ dergenmek ve örümcek evi gibi nesnelere üstüne gerilmek kätildür
11. şayrulukdan: şayrulukdan kim yedüğinden öñ gele ve qarın geçmek bile ola yavuzdur
12. ditremekden: tiz şayrulukda çok ditremek kuvvet za ʿiflîğla yavuzdur

5 b

bu cedvel tenden taşra çıkan yavuz nişānları añladur

1. burun qanı: burun qanınuñ arı² ve burun qanı qara olduğı korkulu ve yavuz nişandır
2. ishāl: yıyımış ishāl ki genç oğlan tersine beñzer korkuludur ve yavuzdur
3. qusmaq: aq nesne qusmaq ki şuya beñzer yā gey kızıl qusmaq helāklik nişānidur
4. derlemek: der göbekden yoqaru çok olmak ve çok derlemek eyü degüldür hastalık nişānidur
5. sovuq der: sovuq der kim başda ve boyunda ola sovuq nefes birle ölüm nişānidur
6. çok der: der kim vaqıt gele vaqıt kesile ve yalunuz hem el derlemek yavuzdur
7. bevl: sidük kesildüğü tiz ısıtmalarda yavlaq yatlıdur ve korkuludur
8. qara bevl: qara bevl yıyısuz ola durı ola gögüzde şiş ola muzāṭardur
9. kızıl bevl: bevl kızıl olsa qoyı olsa az az gelse tiz şayrulukda ölüm-dür
10. aq bevl: bevl aq ve sıvuq olsa ve bulanuq tiz ısıtmalarda korkuludur
11. qoyı bevl: bevl qoyı ve şāfī olsa buhrāndan öñdin yavuz nişānı-dur
12. sıvuq bevl: tiz şayrulukda sidik sıvuq olsa ʿaqıl gitmegile helāklikdür

¹ Yazmada 'söziden' biçiminde

² Yazmada 'azı' biçiminde

6 a

bu cedvel dört dürlü hıtlar nişânın bildürür

қан¹ ğālib-lığı nişānidur

1. kol tamarı tolu böyük ola qārūre koyı ve kızıl ola yüzi rengi
2. kızıl ve tamar tolu ve çok esneye ve sivülciler² belüre fikr³ ve añlamağı
3. geç ola düşünde kızıl nesnelere göre ağız dad[1] datlu ola anu ñ

şafra ğālib-lığı nişānidur

4. kolı tamarı tiz ve issi ola qārūre nārenci ve za ‘ferānī yüzi
5. ve teni şarusauğı ola şuşalık ve iştihasuzlık ola çok kağıya
6. iştiha eksük ola düşünde odlu ve şaru nesnelere göre ağız acı ve kuru ola

balgam ğālib-lığı nişānidur

7. kolı tamarı kâhil ola qārūre ağ ve sümük gibi ola ağız şuyı
8. çok ağa ağırlık ve kâhillik ğālib ola düşünde
9. kuru şı ve denizler göre ağız datsuz ve yelmeşik ola

sevdā ğālib-lığı nişānidur

10. kol tamarı katı muhālif qārūresi kara ve sovuğ ola
11. yüz ve ten bulanuğırağ ola bilinç iştihası çoğ ola
12. korğulu düşler ve kara nesnelere göre ağız dadı eksük ola
13. va’l-lāhi

6 b

bu cedvel başda olan rencleri bildürür

¹ Yazmada ‘kal’ biçiminde

² Yazmada bir ‘lam’ fazla

³ Yazmada yanlış yazılmış olmalı

dā'ü'ş-şa ʿleb renci ki saçı saçalı dökülür kaçan balgamdan olsa anuñ dermānın bildürür
anuñ sebebi nişānları yèyesi ve yèmeyesi ta ʿām arıtmağı ve yaqısı geñez dermān budur

1. bu renc dilküde çok olur balgamdan olduĝunuñ nişānı
2. oldur kim ol renclü kişinüñ derisi aq olur
3. ve teni semüz olur ve gevdesi kılsuz olur rengi aq olur
4. süd-i aşlandan şıĝır keçi etinden turşilerden
5. saşınmaq gerek ĝidā érkek şişek kālyesi¹ keklik söĝülmesin
6. ve rufūdān yumurda nemeksüz balıq kıılmaq gerek
7. ol rencüñ hıltı bişdüĝinden soñra işbu habbı yèye
8. şaħm-ı hanzal bir deng türbüd bir dirhem şabr bir direm muql
9. maştakī-i (?) zencebīl birer deng daħı turb şuyı birle kıata
10. deñiz köpüĝi on dirhem büre hardal kükürt her birinden
11. ikişer dirhem kıamusın yumuşaq döĝe eski zeyte kıata
12. ol arayı iri bezile süre andan anı düрте
13. eger kıatı göyündürürise mūm-rūĝānıyıla sākīn éde

7 a

dā'ü'ş-şa ʿleb dèrler yan ʿī saç saçal düşdüĝi kaçan şafrādan olsa anuñ dermānın bildürür
anuñ sebebi nişānları yèyesi ve yèmeyesi ta ʿām arıtmağı ve yaqısı geñez dermānı
budur

1. eger bu rencüñ sebebi şafrā olurısa nişān oldur kim
2. teni beñzi şaru ola ve gevdesi aruq ola ve ol
3. kişi bu rencden ilerürek issi otlar yemişdür
4. şīrīnlerden ve issi nesnelerden saşınmaq gerek sovuq ĝidālar
5. yèmek gerek ħammāma çok varmaq gerek pennīr şuyın içüp
6. gevdesin arıtmaq gerek bir dengi maħmūde elli dirhem ayran birle
7. içmek gerek eyüdür

¹ Sözlüklerde 'kıalye' biçiminde

8. gevdesin arıtduğundan şoñra ol arayı bir
9. iri bezile katı katı sürüp kızıl olunca andan üzerine
10. kızıl soğan yaqu eyleye dürte üzerine şara kıoya
11. bu dedüğümüz yaqu yavlaq eyüdür ammā eger finduq ka-
12. bınuñ külini dağı acı bādāmı göyündürüp katup
13. yaqu eylemek ol rence yavlaq fāyidelü nesnedür

7 b

dā'ü'ş-şā'leb renci ki sevdādan olmış ola anuñ dermānın ve çāresin bildürür
 anuñ sebebi ve nişānları yēyesi ve yēmeyesi ta'ām arıtmağı ve yaqusı geñez dermān

1. eger bu rencüñ sebebi sevdādan olurısa anuñ nişānı
2. ten aruqlıkdur¹ ve endāmlar quruluğıdur dağı ten
3. rengi qarasāğı² olur sevdā nişānları āşikāre olur
4. ol kişinüñ gevdesin eftīmün bişmişi birle arıtmaq
5. gerek dağı issi ve ter ğidālar yēye quru etden keçi etinden
6. ve sevdā eyler nesnelerden şağına eftīmün ħabb[1] eyüdür
7. eftīmün on dirhem besfāyic on dirhem alınmış ğārīkūn
8. bēş dirhem şāhm-ı ħanzal bir bucuq dirhem nefti duz bir dirhem qaranful
9. bir dirhem qamusın eleye ħabb eyleye iki bucuq dirhem bir şerbetdür
10. eger bu renc kuvvetlü tenlerde belürse bu yaqu eyleye şol (...) şāfrāda
11. olan bu rencün yaqusı üzerine anuñ dürte bir nice kükürt
12. elinde bir nice şāfesyā eger baş olurısa isfidāc
13. merhem in dürte

¹ Yazmada 'arullıkdur' biçiminde

² Yazmada 'qarasāğı' biçiminde

8 a

dā'ü'ş-şa ʿleb renci kim saçı saçalı döker kaçan қandan olsa anuñ dermānı ve çāresini bildürür

anuñ sebebi ve nişānları yéyesi ve yémeyesi ʿām arıtmağı ve dürtesi geñez¹ dermānı

1. eger bu rencüñ sebebi қandan olurısa yavlaқ az olur
2. bu renc қandan ol vaқıt biter kim қan göyüne
3. ve aza anuñ nişānları yüz kızıllıǵı ve ten kızıllıǵıdır
4. ekhel ʿamarından қan ala andan helīle bişmiş birle
5. gevdesin arıda şīrīnden dağı süciden saқınmaқ gerek
6. yaş gıdālar yemek gerek қanı birқаç kez almaқ gerek
7. işbu ʿabbı dağı içmek yavlaқ muvāfiқdur ayāric-i fayқarā
8. bir mişқāl şaru helīle bir dirhem kābilī helīle қabı buçuқ dirhem
9. şāhtere toǵmı buçuқ dirhem maǵmūde bir dāng yaş kāsni şuyı[yı]la ʿabb eyleye
10. teninüñ semüzliline göre şol şafrādan olan bu renc
11. yaқuların işe ilete andan soñra kim iri bezile
12. ol arayı қatı қatı sürmiş ola ol yaқuları dürte

8 b

baş aǵrısı kim şafrādan ola anuñ dermānı nedür anı bildürür

anuñ sebebi ve nişānı yéyesi ve yémeyesi ʿām anuñ arıtmağı anuñ yaқuları

1. kaçan baş aǵrısının sebebi şafrā buǵarı dimāğa aǵmaқdan
2. olsa anuñ nişānı aǵız қuruluǵı ve acılıǵı ve susalık
3. ve beñiz şaru olmaқ ve göñli ekşiler dilemekdür
4. etlerden ve şīrīnlerden saқınmaқ gerek gıdālar yā şıvı қılmaқ
5. gerek gey қoyı yā dağı қabsuz mercimek қabsuz māş müzevveresi қabağıla
6. eger et virmek maşhalat ise durrāc¹ eti қoruğıla yā nārıla ceyl eti eyüdür

¹ Yazmada 'ze' noktasız

7. benefşe habbıyla gevdesin arıda habb budur elenmiş benefşe on
8. dirhem maħmūde bir deng bezr-i k̄atūnā şuyı birle habblar
9. eyleyeler daħı maħmūdeyi sıgır yoğurdı ayrınyıla vèrmek eyüdü
10. gül şuyı altı dirhem gül yağı iki dirhem sirke bir dirhem yaķu eyleye
11. başına dūrte sirkeyile ħatmī ve toħmekān yaprađınıñ şuyı
12. yaş ķamıř yaprađıyıl[a] dūrtemek² eyüdü

9 a

baş ağrısı kim balğamdan ola anuñ dermānın ve kefaretin bildürür
 anuñ sebebi ve niřānları yeyesi ve yemeyesi şa ʿām arıtmağı otları geñez dermānları

1. kaçan ağrısunuñ sebebi balğam olsa anuñ niřānı
2. sümük çoklığı ve baş yumuşaklığıdur ağrısı ķatılıđıdur
3. daħı yüzde gözde kıızılıķ olmaz ve şamar şolu olmaz
4. ğıdāsı kıızıl et söğülmesi gerek meknūn ve řa ʿter ve sezāb
5. ve dārçini birle yemek gerek daħı³ serçe ve keklik
6. eyüdü daħı noħud şuyı bazu şuyı eyüdü
7. řabr bir dirhem řaħm-ı ħanżal bir dirhem döğilmiř türbūd bir dirhem ma ħmūde
8. buçuķ deng afsentīn buçuķ dirhem rāzyāne toħmı bir dirhem muķl iki deng
9. habblar eyleye iće it toħmı rāzyāne toħmı burnına tutuza acı bādām yağın burnına
 [...] ⁴
10. yaş sezāb yaprađın zeytūn yađında ķaynada tā kim sola ol
11. yađı ılıcaķ başına dūrte daħı sisenber ve yarpuz ve bābūnec [...] ⁵
12. yavřan ve ķaysūm her ķanķısı olurısa zeytūn yađı [...] ⁶

¹ Sözlüklerde ‘durrac’ biçiminde

² Yazmada ‘r’ eksik

³ Yazmada ‘hi’ noktasız

⁴ Yazma hasarlı

⁵ Yazma hasarlı

⁶ Yazma hasarlı

9 b

cezzār renci kim başda olur kaçan başı kaçısalar kepek gibi koñaq dökilür
 anuñ sebebi ve nişānları yeyesi ve yemeyesi ta ʿām arıtmağı ve yumağı geñez dermānı

1. bu rencüñ sebebi şol hıl̄lar buhārıdur kim ğaliz¹ olur
2. koyı olur bir bir üstine oturur ol sebebden saç
3. ve saçal koñaqlanur kepek gibi dökilür
4. koyı yeyesilerden saqınmaq gerek sığır eti gibi ve yoğurt gibi²
5. eger yeynerek olurısa hammāma varmaq gerek ve başını şol
6. şuyıla yumaq gerek kim anuñ içinde çügündür yā bazu kaynamış ola
7. eger bu renc katı olurısa evvel eftīmūn bişmiş birle arıtmaq
8. gerek yā dağı necāh ma ʿcūnı birle buçuq deng maħmūde katılmış
9. ola andan noħud unıyıla ħardal şuyı[yı]la yumaq gerek
10. eger bu renc yavlaq katı olurısa yegrek oldur heftede
11. bir kez saçın yūliye gece yağ dūrte iki günde bir şabāħ
12. hammāma vara kim bir kez kırtula

10 a

saç dökilmek aħvālin bildürür ve anuñ dermānın ve tedb̄irin bildürür
 sebebi ve nişānları evvel baħş ikinci baħş üçünci baħş

1. saç dökilmek şayrılıqlardan çok olur ol üç
2. baħşdur birisi ğidā eksükliginden ikincisi deri
3. kalıñlığından ve üçüncisi baş derisi buruşuqlığından olur
4. muvāfiq ğidālarıla tene yardım etmek gerek tā kim semriye yā dağı
5. hoş uyqular ve mu ʿtedil hammām ta ʿāmdan soñra eyüdüür kızıl
6. koyı süci muvāfiqdur dağı mers̄in yağıyla dāne yağı eyüdüür

¹ Yazmada 'zı' noktasız

² Yazmada 'be' noktasız

7. Һammāma çok varmak aşşıludur ve başa bābūnec yağın dürtmek
8. eyüdüür dağı acı bādām (...) göyündürüp deñiz köpügiyile
9. zeytūn yağına katup başa tılā eylemek gerek tā kim ol gērū bite
10. mersīn yağın dürtmek yavlağ issi éder andan yègrek oldur kim
11. üç dirhem aķāķıyā üç dirhem lādān buçuğ vaķķıyye süci içinde
12. ezeler anuñ üzerine buçuğ vaķķıyye mersīn yağı koyalar kına gibi başa dürteler

10 b

baş ağrısı kim ma[ ]deden yā maħmūrlıķdan yā cimā[ ]dan ola dermānın bildürür sebebi ve nişānları ma[ ]deden olan ağrı maħmūrlıķdan ağrıyan cimādan baş ağrısı¹

1. ol baş ağrısı kim ma[ ]deden ola sebebi şafrādur kim ma[ ]de
2. ağzına dergenür anuñ ısıtması olmaz kısıcak baş ağrısı gider
3. Һumār ve cimā[ ]dağı baş ağrısına sebebdür
4. ılıcak şuyıla sirkengübīn iki üç kez içe andan kısa tā kim
5. ma[ ]desi bir kezden arına dağı alma şarābı ayva eyüdüür
6. ğıdāsı ҡoruk aşı olsa gerek ҡuş eti birle
7. ğıdā rufūdān yumurda dağı mārūl yaprağı isfānāğ yā kelem ҡavurup yèmek
8. gerek toħmekān² çiçeğin yaş Һaşħāşıla biliç etiyile müzevvere eylemek
9. gerek dağı oğlağ etin ҡoruk aşı birle süci kim şuluca ola anı giderür
10. rufūdān yumurda et şuyı ve nişeste ħarīresi ve bādām yağı
11. ve semüz bilüçler söğülmesi dağı şuluca süci kim bir iki
12. bādām yağı birle evvelā içmek³ yavlağ eyüdüür

11 a

baş ağrısı-kim aña beyza(?) dèrler ya[ ]nī aşak baş ҡaplu ağrır dermānın bildürür

¹ Yazmada 'lam' fazla

² Yazmada 'mim' eksik

³ Yazmada 'kaf' ile yazılmış

anuñ cemī⁶ nişānları ğıdāsı ve perhizi arıtmağı ve kısturmağı ve āsān dermānın

1. bu baş ağrısı yavlaq kıatı olur şöyle kim şol aşakı¹ gibi başuñ
2. kıamusın kıaplar ol sovuq hıltlar buhārından olur anuñ nişānı
3. oldur kim başda issilik olmaz ve yüzi kıızıl olur
4. sovuq ve ğālīz ta⁶ āmlardan sakınmağ gerek sığır keçi eti gibi
5. dağı turşilerden ve mercimekten sakınmağ gerek ğıdāsı şişek
6. eti kıālyesi dağı büzdüm yağda kıavrılmış ve keklik eti eyüdür
7. teni ve dimāğı bu ħabbıla arıtmağ gerek ayāric-i faykarā bir mişkāl şāhm-ı ħanzal
8. bir deng türbüd bir dirhem maħmūde buçuq deng afsentīn buçuq
9. dirhem döğilmiş gül bir deng muql bir deng ħabblar eyleye
10. it toħmın rāzyāne toħmın dütüzmek gerek issi eder dağı kıulağına acı bādām
11. yağın damzırmağ gerek dağı sirkengübīn birle ğargara eylemek andan başın
12. yüliye arduc yaprağın şuyı[yı]la başın yuya eger kıatı ağrısı göğercin tersin kerdemeyile
13. yağı eyleye

11 b

baş ağrısı kıandan ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür

anuñ sebebi ve nişānı ğıdāsı ve perhizi arıtmağı ve otları yağıları tedbīri

1. baş ağrısı kim kıan ğālib olmağdandır anuñ nişānı göz kıızıllığı
2. ve yüz kıızıllığıdır dağı ağız datlılığıdır ve tamarlar
3. tolılığıdır ve uyku çoklığı kıamusı anuñ nişānıdır
4. eger (...) yoğısa evvel baş tamarından kıan almağ gerek
5. kim kıoldadır andan helīle bişmiş⁶ unnāb ve sibistān
6. birle datlu erik ve gül birle şekerile tatlı eyleye yeye
7. ğıdāsı ekşi nār şuyı kıabağıla isfānāğıla yā isfānāğıla mercimek
8. yaş kışnīç sirke kıoruğıla ħoş çāšnīlü eyleye ħoş

¹ Yazmada yanlış harekelenmiş

9. müzevvere éde¹ tenāvül eyleye muvāfıkdur
10. kızıl şandal kim taşıla gül şuyı içinde ezeler azacuk
11. sirkeyile başa dürteler dahı gül yağı sirkeyile yaş kıamış
12. şuyı[yı]la söğüt yaprağıyla dürtmek baş ağrısın sākin eyler

12 a

ol baş ağrısı kim ısıtmadan ola yā der güninde ola yā yüzinden dermānın bildürür
 anuñ sebebi ve nişānı der günü olan baş ağrısın ısıtmadan olan baş ağrısına tīz koğudan
 olan baş ağrısına

1. ol baş ağrısı kim der günlerinde belüre anuñıla göñül dönme
2. baş degzinmek bile ola ısıtmadan olan baş ağrısunuñ nişānı
3. nişver(?) kıatmağdur müşğ yıyısı dahı tīz yıyılar baş ağrıdur
4. ılıcağ şuyıla yā şekerile sirkengübīn birle kıusmağ
5. tabī^catına yardım étmek gerek eger göñül dönme zahmet éder-
6. ise yā dahı bir yéyni şāfıla yumuşadurısa yéter
7. eger ol hāilde göñül dönme gālib olurısa ılı(?) şuyıla dahı
8. sirkengübīn ile kıusmağ gerek eger ısıtma şafrādan ise başa sirkeyile
9. gül şuyın dürtmek gerek eger balğamdan olsa issi taruya
10. issi bez ura
11. eger baş ağrısı tīz ve issi yıyılardan ise gerek kim kāfūr
12. ve gül şuyı şandal ve benefşe ve nīlūfer yıylaya
13. benefşe yağın burnına damzıra tā kim nāfi^c ola

12 b

şakīka ağrısı kim issilikden ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür
 anuñ sebebi ve nişānı gıdāsı kuvvet artmağ tedbīri

¹ Yazmada 'ne' fazla

1. şakîka dödügi yarım baş ağrısıdur yā sağ yanı yā şol
2. yanı anuñ sebebi yā issiden yā sovuğdandur issiden
3. olduğunuñ nişanı şakaş soğuldamaş ve göz kızıl olmaşdur
4. datludan ve süciden ve etden sınmaş gerek dağı kıfāl
5. tamarından kan almaş ol yañadan kim ağrır gıdā bilüç ve tāze
6. uşak balıç ve kabaş aşı ve kadın tuzlığı ve tatlu erük ile yémek eyüdü
7. kuru kişniç yumuşak döge ve eleye üç ol-ğadar sükker¹ kıata
8. dañlacak üç dirhem andan ağzına bırağı dağı şamğ ve
9. efyün ve anzurütü yumuşak döge şakîka üzerine yavşura
10. tatlu erük şarābın bir deng māhmüdeyle içe anuñ soñınca
11. bir şerbet şeker cüllābın içe ve bir deng māhmüde
12. benefşe şarābıyla yā zerdālū şuyı[yı]la yā ayranıla içe eyüdü

13 a

şakîka ağrısı kim sovuqlıkdan ola anuñ tedbîrin ve dermānın bildürür
sebebi ve nişanı gıdāsı ovmaş ve arıtmaş dağı tedbîri

1. bu rencüñ sebebi sovuğ hıltlar buhārıdur anuñ nişanı issilik
2. olmaşdur ve sovuğ nesnelerden incinmekdür evvel
3. ol renc uzandığı hem sovuqlıç nişanıdur
4. ayruş aşlardan aña sipendiyā²(?) aşı muvafıkdur av eti dağı
5. eyüdü hāşşā tavşan söğülmesi kim ot yēmiyle meknün(?) ve sa‘terile
6. bişmiş ola dağı issiledüp suluca bal cüllābıyla içe eyüdü
7. on buçuş dirhem süsen yağın ala iki dirhem oğlan aşı anuñ üzerine
8. eze bir dirhem ferfiyün aña kıata bu yağı ol ağzın yanına
9. düрте tā andan kıatı kıatı ova dağı habb-ı kōkıyā birle istifrāğ eyleye
10. her ve kıatı kim bu şakîka ağrısı uzak ola şol bürçek

¹ Yazmada ‘şedde’siz

² Sözlüklerde ‘sipend (Far.) üzerlik tohumu anlamı bulunmakta; ancak yazmadaki şekliyle bulunmamaktadır.’

11. yerindeki siñirin iki tamarā tağ urmağ gerekdür

12. yā dağı bir tamarā yağışa gözsüzlik hāşıl olur

13 b

baş degzin-mağ rencüñ dermānı tedbiri anı beyān eder

sebeb ve nişānı istifrāğ tedbiri ğıdāsı tedbiri kúsmağ ve ğargara tedbiri

1. bu rencüñ sebebi ve nişānları yā kandanur yā şafrādandur yā balğamdandur

2. kandan olan nişān tamarlar tölulığı ve yüz kızılılığıdur şafrādan

3. olanuñ susuzlık ve ağız acılığıdur balğamdan olanuñ beñzi aklığı ve uyku

4. çoklığıdur¹

5. evvel kīfāldan kan almağ gerek yā ekhel tamarından yā incükden hacāmet

6. eylemek gerek ğıdāsı mercimek aşı yā korusaş aşı gerek ve süciden sınmağ gerek

7. ve tatludan ve etden sağına eger kan ğāliblığından olsa bezr-i kařūnāyı bütünüle şekerile

8. içe

9. şekerli ılıcağ şuyıla sirkengübīn-ile içe kusa ve helīle bişmiş yēye eger

10. şafrādan olsa şaru helīle kabı on dirhem kızıl gül üç dirhem

11. arınmış üzüm on beş dirhem kamasın katanda bucuğ deng maħmūde kاتا yēye

12. sirkengübīnile² kusa sezāb otın yıylaya kōkıyā ħabb[1] ve ayāric-i faykārā

13. ħabb[1] birle dimāğın arıda andan bal sirkengübīnile ve ħardal

14. birle ğargara eyleye ğeçe ta ʿām yēmeye yogurt pennīr şıgır etin yēmeye

14 a

sersām renci kim şafrādan olan anuñ tedbirin bildürür

sebebi ve nişānı ğıdāsı oñulmağ tedbiri şağınası ta ʿāmdur

¹ Yazmada 'kaf' eksik

² Yazmada bir 'nun' noktasız

1. sersām beyni şişüdü eger anuñ sebebi şafrā olurısa nişānı oldur
2. kim kıatı issiligile ulaşdurur ısıtma dutar göz ve yüz
3. kızıl olur uykusuz olur çok şayıklar ve segrir ve arık olur
4. her gün şabāh tatlu erik şuyın véreler bir sā'atdan şoñra arpa
5. şuyı şōrbāsın véreler öyle namāzından şoñra gērü yaş kabak şuyı
6. ve hıyār şuyı birle arpa şōrbāsın véreler ve қоруğıla tohmekān otı[yı]la yā ısfānāhıla
7. ve tatlu erik müzevveresin véreler
8. bu rencüñ ilkinde kefarete ve tedbīrleri gey laţif nesnelerden
9. eylemek gerek kaçan yavuz sağılıgıla dutsa bilüç sögölüp
10. birez sovudup anı yédürmek gerekdür
11. sersām olan kişiye şol ta'ām hergiz¹ yédürmek gerekmez kim anuñ içinde
12. haşhāş² ola bu renclü kişinüñ başına gül şuyı sirke birle yağ birle dürtmek
13. gerek ayagın köpük ve ılıcağ şuyıla yumak gerek

14 b

şol issi sersām ki kıandan ola anuñ dermānın bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı³ istifrāğ⁴ yağusı tedbīri

1. bu sersāmuñ sebebi kıan ğālib olmağdur anuñ nişānı
2. göz ve yüz kızıl olmağdur ulaşduru ve ısıtmayıla dağı
3. tamarlar tolu olmağdur ve gözler kıararmağdur
4. evvel kıfāldan kıan ala andan yumuşak hıknelerile kıarın
5. sürmekdür ve benefşe ve sibistān ve buğday kepegi ve gül yağı
6. ve şeker gibi benefşe şāfī dağı eyüdü
7. ğıdā arpa şōrbāsı olsa gerek dağı kıabı soyulmuş
8. mercimek қоруқ şuyı birle hem eyüdü dağı ıslanmış 'unnāb
9. şuyı şekerile içmek gerek ve zerdālū şuyın içe

¹ Sözlüklerde 'hergiz' biçiminde

² Yazmada birinci 'hı' noktasız

³ Bu sözcüğün altında bir 'hı' var

⁴ Bu sözcüğün altında bir 'mim' var

10. bu renclünüñ kafasın yülüyeler gül yağı beş dirhem gül şuyı
11. on dirhem sirke iki dirhem qarışdurup kafasına dürteler
12. dağı sersām renclü kişiyi naqışlu evde oturdmayalar

15 a

şol sersām ki balğamdan ola anuñ dermānın bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı hıķneyile¹ istifrāğ yaķusı tezbīri

1. eger sersām sebebi balğam olurısa anuñ nişānı semelendügidür
2. ve ağır uyķudur ulaşduru ve ısıtmayıla dağı unutsalıķ ve beñiz aķlıķı-
3. dur ve hemīşe göz yummaķ ve ağız aķuķ olmaķdur
4. arpa şuyı gey ķoyı bişüre bir avuķ ķabı arınmış noħūd
5. anuñ üzerine ķata ķaynada yeıe bal şuyı dağı
6. kim sovuķ ola yavlaķ ol rence eyüdü
7. şaķm-ı hanżal bir avuķ ʿusfūr toħmı dögilmiş bir avuķ ısırgan dikenı toħmı
8. üç dirhem kebere kökinüñ ķabı üç yüz dirhem şı içinde
9. bişüreler yarusı ķalınca on dirhem bürri on dirhem zeytile hıķne eyleye
10. bu rencüñ evvelinde dört gün deĝin başına sirkeyile gül şuyın dürteler
11. dört günden soñra azacuķ oĝlan aşı aña ķatalar sükker²-i sisenber berāber³ eyleye
12. döģeler süciyile ter edeler başına uralar türbüd birle aķsurdalar

15 b

şol sersām ki sevdādan ola anuñ dermānın ve aħvālin bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı istifrāğın yaķu hāli

1. eger sersām sebebi sevdādan olurısa nişānı oldur kim

¹ Yazmada 'hıķnele' biçiminde

² Yazmada 'şedde'siz

³ Yazmada 'elif' eksik

2. şayrunuñ gözi açuq qalır şol hayrānlar gibi hīç
3. yumulmaz qalan nişānları dağı āşikāre olur
4. bu renc içinde arpa şuyı yérine sıvucaq bal vérmek gerek
5. balqamdan olan sersāmda dağı bal şuyın vérmek gerek
6. eger issilik yavlaq süst ise aña şeker cüllābı yégrekdür
7. şahm-ı hanzal bir avuq (besfāyic bulğur gibi dögilmiş iki avuq)¹ bābūnec²
8. yağı birle birkaç kez³ huqne eyleye Allah şifā vére
9. eftīmūn bir avuq yarpuz bir dirhem qamusın qaynada bābūnec
10. nergis yağın sūsen yağın ikisin bile ılıcaq eyleye
11. bu renclünüñ başına dürte birkaç kez⁴ dağı bu
12. iki yağı ol şayrunuñ burnına tamzıra

16 a

sebebi ve nişānı ve gıdāsın ve istifrāğın ve yaqusun bildürür

şol şar^c renci ki balqamdan şafrādan ve qandan ola anuñ dermānın ve aqvālin bildürür

1. bu renc şöyle olur kim kişinüñ başı degzinüriken gözi qararur
2. çok olur kim düşer bir zamāndan turur şafrādan
3. ve balqamdan ve qandan her birinüñ nişānı bellüdür
4. eger şafrādan olurısa ve gönli dönerise şaru helīle bişmiş[i]le
5. için sürmek gerek ve ılıcaq şu birle qusdurmaq gerek
6. andan soñra māye-hoş nār ve ayva ve tut eyüdür
7. iki incüğinden hacāmet eyleye andan soñra
8. şāfin tamarından qan ala gül şuyı ve gül yağın
9. birez sirkeyile bir bezile başına ura kāfūr ve şandal gül şuyı[yı]la yıylaya
10. qusmağıla ma^cdeyi arıda andan soñra kim duzlu balıq yemiş ola
11. dağı sirkengübīnile ve sirken tohmıyıla bile yemiş ola evvel qusmaq soñınca

¹ Bu bölüm, satırdakilerin üstü çizilerek satırın üstüne yazılmış

² Bu sözcük de satırda çizilmiş; ancak bu yanlışlıkla olmalı

³ Yazmada 'z' noktasız

⁴ Yazmada 'z' noktasız

12. ayāric toḥmı türbüdile şaḥm-ı ḥanzal birle bir deng zencebīl birle yēye ğıdāsı ḳālye¹ ve ḳavurma ola

16 b

şar^ç renci kim balġamdan ola anuñ tedbīri ve dermānın bildürür sebebi ve nişānı ğıdāsı perhīzi arıtmaġı ḳuvvet tedbīri

1. şar^ç ḳaçan balġamdan olsa anuñ nişānı beñzi aḳlıġı sümük çoḳlıġı
2. aġızdan salyār aḳmak ve ten süst olmak ve mezāk sovuḳlıġı-
3. dur daḫı ol rencüñ öñince sovuḳ nesneler becid yemiş ola
4. ğıdā erkek şişek etiyile noḫūd şuyı ḳılmak gerek daḫı ḳālye²
5. ve ḳavurma eyüdüür ammā keçi etinden ve pennīrden ve süd-i aşlıandan
6. saḳınmak gerek her tañıla bir buçuḳ mīl ḳadarı yöriye³
7. teni ve dimāġı ayāric-i fayḳarā ḥabb birle arıtmak gerek ayāric-i fayḳarā
8. bir mişḳāl türbüd bir dir[hem] şaḥm-ı ḥanzal bir deng ġārīḳūn buçuḳ dirhem
9. ferfiyūn buçuḳ deng cāvşīr bir deng maḥmūde buçuḳ deng muḳl⁴ bir deng ḥabblar eyleye
10. sīsāliyūs ma^çcūnı yavlaḳ eyüdüür daḫı sezāb ve it çiçeġi
11. ve fāvāniyā⁵ otı ve yarpuz yıylamak ve aşā bıraḳmak eyüdüür sirkengübīnile
12. ve ḥardalıla ġarġara eylemek kendüne⁶ birle aḳsurtmak eyüdüür

17 a

şar^ç renci kim sevdādan ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür sebebi nişānı ve ğıdāsı perhīzi arıtmaġı tedbīri ḳuvvet tedbīri

¹ Sözlüklerde ‘ḳalye’ biçiminde

² Sözlüklerde ‘ḳalye’ biçiminde

³ Yazmada ‘y’ nin noktaları yok

⁴ Yazmada ‘lam-elif’ ile yazılmış

⁵ Yazmada yanlış yazılmış

⁶ Yazmada ‘nun’ noktasız

1. bu renc sevdādan olduğunıñ aruqlıq ve endām quruluğıdur
2. ve yüregi düpelemek ve yürek oynamaktadır dağı bu renclü kişi yéyesi
3. çok yémek ve ağızından ekşi köpük gelmedür
4. bilüç eti ve rufūdan yumurda ve kıuzı eti ve hoş yıyılı
5. suluca süci kamu aña eyüdüür hammāma dağı çok
6. gire ammā çok derlemedin tız gèrü çıka
7. iki üç kez eftīmün bişmiş birle dağı ayāric habbı kim
8. Cālinūs düzmişdür anuñ habbı bir ma⁶cūn-ı necāh birle
9. kim aña yunmuş hacar-i ermenī ve yunmuş lājiverdī katılmış ola
10. müşg ve gāliye-i müşg yıylamağa dimāğı kuvvetlendirür¹ bu ma⁶cūnı dağı
11. yavlaq eyüdüür kara helīle on beş dirhem fāvāniyā² üç dirhem
12. arınmış üzüm kırk dirhem hamīr gibi dökilen döke bu on şerbet olur

17 b

şar⁶ renci (...) ³ kim kıandan ola anuñ tedbiri ve dermānın bildürür va'l-lāhi sebebi ve nişānı gıdāsı istifrāğ kuvvet tedbiri

1. şar⁶ renci kim kıandan ola yavlaq az olur bu renc şafrādan
2. olduğı az olur bu renc kıandan olduğunıñ nişānı
3. setkün tamarı tolu olmağ ve yüz kıızıl olmağdur
4. gıdāsı az yémek gerek laţif ta⁶amlar aşā
5. iletmeğ gerek ve süciden galīz otlardan ve gece
6. yéyesi yémekden kıatı perhiz étmek gerek
7. ayağdağı şāfin tamarından kıan almağ gerek ve iki incüğinden hacāmet
8. edeler eger helīle bişmiş yerise yègrekdür şaru helīle on dirhem
9. kıızıl gül dört dirhem⁶unnāb sibistān kırk dirhem şekerile kıaynada yeye
10. olur kim şar⁶ renci dutduğı vaqtın⁴ burnından kıan revān olur

¹ Yazmada bir 're' eksik

² Sözlüklerde 'fāvāniyā' biçiminde

³ İki sözcük arasında 'kef' harfi var

⁴ Yazmada 'te' eksik

11. ve boyun ve yüz kızıl olur gül yağı birle dağı mersin yağı birle dimağı

12. hermişe ter eyleye ol yağları başına dürtmek gerek

18 a

ol şar^c kim endamlar ortaklığıyla ola anuñ dermanın bildürür

sebebi ve nişanı bağlamak tedbiri başıkdurmak tedbiri ma^cdeden olan dermān

1. bir dürlü şar^c oldur kim sovuğ mādde dimāğa aqmaqdan olur

2. ol sovuqlıq yā elden qopar yā ayakdan qopar varur yoqaru

3. dimāğa¹ aqar şayru şanur kim bir nesne elinden yoqaru götürilür

4. bilmek gerek kim ol sovuqlıq dimāğa kanqı endāmdan götürilür

5. şol hālde kim bile ol sovuğ buhār dimāğa bir endāmdan götürilür

6. ol endāmuñ yoqarusın nesneyile berk bağlaya dutmaya dutarısı bir duta

7. evvel ol endāmuñ yoqarusın bağlaya andan başıkdur[a] (...)

8. nesneler ol araya urmaq gerek belādur bal ve zeytün

9. yağı gibi eger öñdin tenin necāh ma^ccünü birle arıdurısı eyüdü

10. ma^cdeden olan şar^cuñ nişān[1] oldur kim dutduğı[1] vaktın bir kez qatı

11. çağırur düşer bu rencde qusmaq eyüdü dıq ayāric-i fayqarā bala qatup

12. bir direm qara helile bucuq direm türbüd birle eyüdü ve ıtrifil-i şağir dağı eyüdü

18 b

^cArab dilince kábūs derler kaçan qandan olsa anuñ dermanın bildürür

sebeb ve nişanı gıdāsı arıtmak tedbiri kuvvet tedbiri

1. ol şöyle olur kim kişi uyqusın içinde olur şöyle şanur kim

2. bir şahş anuñ üzerine düşer anı boğar ol yā qoyı qan buhāri çoqlıqından

3. olur anuñ nişanı uyqu çoqlığı ve göz kızılığıdur

¹ Yazmada 'mim' yerine 'gayın' yazılmış

4. yèyesi az yèmek gerek yèdügi ta‘ām laṭīf olsa gerek
5. nārdeng bilüç eti gibi ve bilüç sögölmesi ve bir sā‘atdan
6. şoñra yèye çok süciden ve ḥalvādan gey saķına
7. iki incüğinden ḥacāmet eylemek gerek ola kim ekḥel
8. ṭamarından ḳan alurısa ḥacāmet ḥācet olmaya
9. eger helīle bişmiş yèrise yègrekdür tīz aşşı ḳıla
10. ‘ūd ‘anber-i müşg yıylamağıla dimāğına ḳuvvet vère bu ḥabb[1] aşşa ilede
11. eftīmūn on direm besfāyic bèş direm şaḥm-ı ḥanzal iki direm
12. neftī ṭuz bir direm ḳaranful bir direm ḥabblar eyleye iki buçuk direm bir şerbetdür

19 a

ol ağır basmaḳ ki balğamdan ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür
sebeb ve nişānı ğidāsı tedbīri arıtmaḳ tedbīri ḳuvvet tedbīri

1. anuñ sebebi şol ğalīz buḥārdur kim dimāğa varur
2. dimāğdan baş siñirlerine iner kişinüñ añlamağı ğec olur
3. ve kāhillik ve süstlik gelür sümük ve salyār çoğ olur
4. bu rencde yèyesi az yèmek gerekdür şişek eti ve ḳuzı eti ve tavuḳ¹
5. biryān sezābıla rāzyāneyile eyüdüür noḥūd şuyı daḥı
6. zīreyile² sezābıla muz dögile muvāfıḳdur
7. bu rencde ayāric-i fayḳarā ve türbüd eyüdüür toraḳ otı şuyı[yı]la
8. ve bal sirkengübīnile ḳusdurmaḳ eyüdüür ta‘āmdan oñ
9. ve ta‘āmdan şoñ riyāzet eylemek eyüdüür
10. becid sezāb yıylamaḳ gerek sirkengübīnile daḥı ḥardal
11. ve mirī birle ğargara muvāfıḳdur ḳaçan ağır basmaḳ
12. çoğ olsa şoñ şar‘ rencine ulaşdurur

19 b

¹ Yazmada yanlış yazılmış

² Yazmada bir ‘güzel he’ eksik

şol mālīhūlyā kim sevdādan ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı ve perhīzi arıtmağ tedbīri ter eylemek ve kuvvet vèrmek

1. bir dürlü delülikdür sebeb başdağ[1] kan göyünmekden anuñ
2. nişān[1] ten süst-lıg[1] ve gözler içerü düşmekdür bu güneşde
3. çoğ oturmuş ola ya şırf süci içmiş ola ilerürek
4. bu rencde şör nesnelere ve tīz ve ekşi nesnelere ve kabız eyleyicilerden
5. şaķınmağ gerek ğıdā bilüç etin ve tāze oğlağ etin ve
6. kuzı boynın arpa şörbāsıyıla kılmağ gerekdür
7. eger artuğısa ekhel tamarından kan almağ gerek ve tabī‘at kara helīle
8. yumuşağ étmek gerek kara helīle on direm besfāyic altı direm nīlūfer üç
9. direm arınmış üzüm on direm kıızıl gül iki direm bādrenbūya iki direm dükelin
kaynadalar vèreler
10. başına benefşe yağın ve nīlūfer yağın düрте nīlūfer yağın
11. ve kabak yağın burnına damzırdalar ve şuluca eyü süci aña
12. hoş uyku getürür anuñ ardınca olmağ gerek kim çok uyuya

20 a

şol mālīhūlyā kim sevdādan ola anuñ tedbīrin ve dermānın bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı ve perhīzi arıtmağ tedbīri ter eylemek ve kuvvet vèrmek

1. anuñ sebebi şol kan göyünmekdür kim gevdenüñ kamasındadır
2. anuñ nişānı kan karaşağulığıdır ve aruqlıqdır
3. kalan sevdā nişānları kaması zāhir olur
4. ne-kim sevdā arturucıdır kamasından şaķınmağ gerek
5. ğıdā semüz tavuğ eti ve kuzı eti ve şekerı halvā kıla
6. kim bādām yağın birle eylenmiş ola ve şuluca süci eyüdür
7. evvel ekhel tamarından kan ala andan eftimün bişmişile
8. ishāl eyletmek gerek eftimün on bēş dirhem kara helīle

9. on dirhem türbüd bês dirhem arınmış dögilmiş üzüm elli direm ma'cün eyleye her gün bês dirhem yêye
10. hammâma çok varmak eyüdü amma çoğ uyumaya işbu müferrih yavlağ eyüdü
11. topalak sünbül-i maşdaki(?) bādrenbūya tohmı üçer dirhem kākūle 'ūd (...)
12. tohmı ikişer dirhem fāşerā iki dirhem kızıl gül gāvzubān alma şarābıyla¹ ma'cün eyeleye üç dirhemi
13. bir şerbetdür aşı süre

20 b

şol mālīhūlyā kim aña merākī dērler anuñ tedbīrin dermānın bildürür
sebebi ve nişānı gıdāsı ve perhīzi kan almak arıtmak kuvvet tedbīri

1. bir dürlü mālīhūlyādur talağdan ve māsārīkā tamarından
2. kopar anuñ nişān[1] çok yemek az siñürmekdür ve talağ
3. dürpürmek ve yel çok olmak ve ürülmek ve talağ yumuşaklığıdır
4. tohmalığdan sakınmak gerek şuyı az içmek gerek gıdāsı nohūd
5. şuyı ve kuzı eti ola tāze oğlağ etiyile rufūdan yumurda
6. ve hoş yıyılı süci mu'cedil şuyıla datlu alma tatlu nār kamusı eyüdü
7. evvel basılığ tamarından kan almak gerek yā dahı üseylem tamarından
8. kim şol elindedür yā dahı eftīmūn ma'cūnı ve necāh ma'cūnı
9. ve eftīmūn bişmiş hıyārşenber içiyile yêye fayidelüdü
10. bu şayrılığda işbu müferrih eyüdü bādrenbūya kara helīle
11. kızıl gül kızıl behmen kabı soyulmuş aq ümlüc² kuru kişnīc
12. kamusı berāber balıla yogura her gün üç dirhem yêye

¹ Yazmada 'şarabıyla' biçiminde

² Sözlüklerde 'ümlüc' şeklindedir

21 a

şol mālīhūlyā kim aña kuṭrub dērler anuñ dermānın bildürür
sebebi ve nişānı ğıdāsı ve perhīzi arıtmaḵ tehbīri ter eylemek tehbīri

1. bu rencüñ sebebi şol göyünmüş kan ve sevdādur anuñ nişānı
2. hemīşe kayġulu ğuşşalu gibi olmaḵ yüzün turş eylemek ve deñsüz
3. olmaḵdur ve hemīşe hareketde olup kanca gitdügin bilmemekdür
4. aña cerb-i şirīn¹ ğıdā artuġıraḵ vèrmek gerek ve tatlu kabak
5. müzevveresin ve kuzı eti ve genç tavuḵ eti yèdürmek
6. gerek ammā issi ve kuru ve sovuḵ nesnelerden şaḵınmaḵ gerek
7. eftīmün bişmişile kim aña kara helīle ve besfāyic
8. girmiş ola kabını arıtmaḵ gerek necāḥ ma^ʿcūnı
9. ve eftīmün dāyim aşā sürmek gerekdür şāfī ola
10. issi ve tiryāġlar aşā çok iletmek gerek yèyni ta^ʿāmdan soñra ḥammāma varmak dahı
11. uyḡu getirür nesnelere aşā iletmek eyüdüür mārül toḡmı ve ḥaşḥaş kabı ve kuru benefşe
12. ḳaynadup başına ura ve ^ʿavratlar² emceginden başı üzerine süd saġdura müfiddür

21 b

^ʿaşḡ rencinüñ dermānın ve tehbīrin beyān èder kim nitedür
sebebi ve nişānı ğıdāsı ve ba^ʿzı nefsanī ve istifrāġ tehbīri nefsanī tehbīri bildürür

1. ^ʿaşḡuñ nişānı mālīhūlyā nişānı gibidür anı gözinden ve āh
2. ètmeginden ve nefes urmaġından bilmek gerek eger ^ʿaşıḡ
3. ^ʿaşḡın gizlerise bu nişānlarıla bileler
4. sovuḵ ve ter ğıdālar ve hem issi ve ter ğıdālar aşşı èder ve kuru
5. ve sovuḵ ḳurudan şaḵınmaḵ gerek āb-ı revān ve gülzār ve ḳuşlar āvāzı

¹ Yazmada 'şirīn' biçiminde

² Yazmada 'r' eksik

6. ve hoş kokuşulu nesnelere ki aña muvâfıkdur mülâzemet ede
7. çok cimâ eylemek aşşılıdur haşşâ ki ma şûk el vère anuñıla
8. gönli karar duta el vèrmezise sefer ede ve ma şûkunuñ
9. ayıbların şora işide bunlaruñıla dağı hoş olmaz şer resmince nikâh edeler ulaşduralar
10. kendüzin nâzik işlere meşgûl eyleye dağı hemîşe
11. esrik olmak hamma çok girmek fayide eder eger bunuñ mu alecesine
12. kâhil olurisa yavuzdur kutrub ve mâniya rencine ulaşdurur

22 a

sekte renci kim kandan ola anuñ dermânın tedbîrin bildürür
sebebi ve nişanı gıdâsı ve perhîzi arıtmak tedbîri seder¹ renci nişanı

1. sekte bir rencdür kim kişi añsuzda düşer hiç ussı ve
2. hareketi kalmaz nefes çıkmaz gibi olur yétürü anuñ sebebi kan yâ
3. balğamdandır kandanısa nişanı yüz kızıl ve tamarlar tolu olmağdur
4. evvel sağ elinüñ kifâlından kan almak gerek ve sol
5. elinden dağı bir kezden almak gerek tâ kim aça
6. andan incüklerinden hacâmet eyleye birkaç kez
7. gıdâsı az vèrmek gerek süciden ve hamma çok varmağdan
8. sakınmak gerek tiz siñer ta am yèdürmek gerek ve süt
9. yemekden sakınmak gerek şaru helîle bişmiş hem eyüdür
10. kaçan seder renci kim ol baş degzinmegidür ve göz
11. kararmakğdur endâmlar seğrişmegile bile cem ola ol
12. seder rencinüñ nişanıdır kim belüriser

¹ Yazmada yanlış yazılmış

22 b

sekte renci kim balğamdan ola anuñ tehb̄iri ve dermānın bildürür
sebebi ve nişānı artmak tehb̄iri gıdālar tehb̄iri kuvvet tehb̄iri

1. eger sekte sebebi balğamdan olurısa anuñ nişānı teni
2. süst ve beñzi aqlığı ve sümük çoklığıdır ve ağızdan salyār
3. çok akmaq ve kalın balğam ‘alāmetleri zāhir olmağdur
4. bu renclü kim düşmiş ola bileler kim diridür bu huğne işe sürmek
5. gerek şahm-ı hançal kañāriyün buhūr-ı meryem¹ aq harbağ her birinden bir
6. kısım yüz dirhem şu içinde kaynadalar tā yüz dirhem kalınca anuñıla huğne edeler
7. galiz ta ‘āmlardan yağalar kavurular kim şişek eti birle ola
8. dağı keklık kebābın yedürelere² bal şuyı dağı eyüdüdür serçe
9. eti ve (...) eti koz yağı birle hem eyüdüdür
10. bu renclü kişinüñ burnına bu otları urmağ gerek kündür ve aq harbağ
11. bu ikisin yumuşağ dögeler az az burnı içine uralar dağı bu renclünüñ
12. başına gece takye uralar anuñ üzerine kuru nesne kızduralar uralar

23 a

lağva kim aña istirhāyī dērler ol yüz göz egilmekdür anuñ dermānın bildürür
sebebi ve nişānı gıdāsı tehb̄iri yağı tehb̄iri çinī ve kuvvetlenmesi tehb̄iri

1. lağva bir rencdür kim yüzüñ bir yanı tamām egilür ol iki
2. dürlüdür bir dürlüsi istirhāyīdür bir dürlüsi teşenüçidür
3. istirhāyīnüñ nişānı oldur kim göz ve dudak aşığa çekilür
4. bu renclüye üç güne belki yedi gün³ degin bal suyından
5. artuğ nesne yedürmeyeler andan şoñra gülbeşeker dağı lañif
6. gıdālar yedürmek gerek istifrāğ dağı gereklü durur

¹ Sözlüklerde ‘buhūr-ı meryem’ biçiminde

² Yazmada ‘r’ yazılmamış

³ Yazmada ‘nun’ eksik

7. yedi günden sonra kim sekte renci belürmekden emîn olalar aña
8. ayāric birle ve ḥabb-ı (...) birle arıtmağ gerek bunu yağu eyleyeler
9. şabr bir dirhem kızıl gül ve ḥuzaż birer dirhem iki dirhem za^c firānıla kıata
10. ak günlügi çok çiynek gerek ve ağzına cevz boya
11. dutmağ gerek ve karañu yerde oturmağ gerek
12. ve çinī gözgüye çok bakmağ gerekdür

23 b

ol laḳva kim teşennücidür yan^c yüz göz yoḳaru çekilür anuñ dermānın bildürür sebebi ve nişānı ğıdāsı tedbīri yoḳaru getürmek köndürmek tedbīri

1. teşennüci laḳva oldur kim yüzüñ bir yanı yoḳaru çekilür
2. ve bir yanı ḥālince turur nişānı alnı derisi yoḳaru
3. çekilmek ve ağzı şuyı eksük olmağdur
4. ğıdāları laḳif eylemek gerek ve ter kılıcı ğıdālar
5. vürmek gerek tā kim tizrek ol rencden kırtıla
6. ol bir yanı kim yoḳaru çekilüpdür toğrı ola
7. şol yanı kim egilmişdür sirke içinde yarpuzı
8. kıaynadalar yağu eyleyeler¹ dağı nergis ve süsen yağın
9. ılıcağ eyleyüp dürteler her gün tā kim müfid ola
10. yağudan ve yağ dürtmekden sonra alnınuñ derisin aşığa
11. çekilmek gerek bir reg-bendile kıatı şarup üç gün kıomak
12. gerek andan açup yine yağu urup yağ dürtmek ve çekmek gerek

24 a

endāmlar uyuşmağı kim kıandan ola ya^cnī kıan ğālib olmağdandır dermānın bildürür sebebi ve nişānı ğıdāsı ve perhizi arıtmağ tedbīri kıuvvet tedbīri

¹ Yazmada bir 'lam' ve bir 'ye' eksik

1. endāmlar uyuşmak kaçan bir kezden olsa anuñ soñı endāmlar
2. süstligine ulaşdurur ol yā kandandur yā balğamdan kandan
3. olurısa nişānı yüz çatı kızıl olmağdur ve karasağı ola
4. ğidā az yédürmek gerekdür süciden ve bal halvālarından
5. saşınmak gerekdür dağı ğalīz etlerden
6. yığınmak gerek kim tīzrek hoş ola
7. evvel ekhel şamarından kan almak gerekdür ve şaru
8. helīle birle kim ıslanmış ola tabī^catın yumuşa-
9. dup için biraz yeşe¹ yégrek ola
10. balğamdan olan endāmlara uyuşmağında işbu yağı dürtmek yavlağ
11. eyüdü on dirhem zeytün yağı ve bir dirhem oğlan otın
12. döğeler ol yağı içinde ezeler dāyim anı dürteler

24 b

endāmlar uyuşmağı balğam ğalib olmağından olsa anuñ dermānın bildürür sebebi ve nişānı ğidāsı ve perhizi arıtmak tedbiri kuvvet tedbiri

1. endāmlar uyuşmağınun sebebi ğalib balğamdan
2. olur dağı hām hıltan olur anuñ nişānı
3. süstligi ve beñiz aklığı ve añlamak eksükligidür
4. şol ta^cāmlardan ki hām hıltı ve balğamı toğurur gey
5. saşınmak gerek laţif ve issi ğidālar yemek gerekdür
6. kuzı kalyesi² ve havlincān ve keklik kebābı gibi
7. balğam bişmekden şoñra gevdesin türbüd habbiyıla³ ayāric-i faykarā
8. habbiyıla arıtmak gerek ayāric-i faykarā bir mişkal türbüd bir mişkal
9. zencebīl bir deng şahm-ı hanzal bir deng maħmūde bucuğ dāng
10. balğamdan olan endām uyuşmağı kaçan dükeli gevdeyi kaplasa anuñ soñı
11. fālic rencine ulaşdurur ol meflūc olmağdur kim endāmlar süst

¹ Yazmada 'ye'nin noktaları yok

² Sözlüklerde 'kalye' biçiminde

³ Yazmada 'lam' ve 'güzel he' fazla

12. olur bu rencde turp şuyı ve sirkengübîn ile kıusmak gerek

25 a

endāmlar ditremek kim ʿArab dilince añā ra ʿşe dērler dermānın bildürür sebebi ve nişānı ğidāsı ve perhīzi arıtmaķ tedbīri kuvvet tedbīri

1. bu ditremek kamu tende olur yā bir nice endāmda yā başda
2. olur yā elde yā ayakda olur yā kuvvetsüz-lıķdan olur nitelim şayrulıķdan
3. ıurmuşlarda çok olur veyā balġam çoklıġından olur
4. bu renclüyi süciden yıġmaķ gerek ve süciden şu yègrekdür
5. bu renclüye ıavşan beynisi ve kelem ve mercimek
6. eyüdüür ve bu renclüye cerb ıa ʿāmlar yaramazdur
7. bu renclünün tenini az az arıtmaķ gerek şol hablarla
8. kim balġamı sürer ammā kıuru yemişlerden encİR ve üzüm
9. ve fistuķ ve kıoz ve kökünār¹ içi fi ʿl-cümle yavlaķ muvāfıķdur
10. ammā ol ditremek kim şayrulıķdan ıurmuşlarda olur ğidāsını
11. arturmaķ ve uyķu uyutmaķ ve hoş kıoķular yıylatmaķ eyüdüür süciden
12. ve cimā ʿdan yıġılmaķ gerek ġammāma becid varmaķ eyüdüür

25 b

fālic kim kışinün bir yanı süst olur deprenmekden kıalur anuñ dermanın bildürür sebebi ve nişānı ğidāsı ve perhīzi arıtmaķ tedbīri kuvvetlendür-maķ tedbīri

1. fālic renci kim [gev]denün yarısı ġareketden kıalur anuñ
2. sebebi balġamdur kim dimāġuñ ardından oñurġa iligine
3. dökilür anuñ nişānı sekte renci nişānları gibidür
4. bu şayrulıġuñ evvelinde bal cüllābın vèreler beksimādile tā üç ġüne degin

¹ Sözlüklerde ʿköknārʼ biçiminde

5. ol beksimādı rāzyāne ve çörek otı kaplamış ola andan nohūd şuyın
6. véreler çün gevdesini arıdalar durrāc ve gögercin etin yèdüreler
7. bu hābbıla gevdesin arıdalar şabr bir dirhem şaḥm-ı hanzal bir buçuḡ deng
8. ferfiyūn buçuḡ deng oḡlan aşı sekbīnec muḡl birer deng
9. maḥmūde buçuḡ deng muḡlı ıslayalar hābblar édeler şāfī ola
10. arıtmaḡdan şoñra sūsen ve ḡušt yağın meneveş yağı birle ol yanın
11. yağlayalar ovalar sūsen ve sisenber çok yıyladalar çörek otı ve kenūsine
12. ve zirāvend ve hābb-ı belesān ve oḡlan aşı müşḡ ve ʿāḡırḡarḡā ḡamusı berāber yıyladalar
13. kim aḡsura

26 a

endām uyu bilmedügi kim düşmekden ola yā berelenmekden ola anuñ dermānın bildürür sebebi ve nişānı ḡidāsı terbiyyeti arıtmaḡ tedbiri ḡuvvetlendür-maḡ aḡvāli

1. endām süstligi düşmekden ve berelenmekden olduḡı
2. az anuñ nişānı oldur kim ḡatı düşmekde yā daḡı
3. bere yemekden şoñra olur yā dükeli gevde süst olur yā bir endām
4. eger ol uyu bilmemek şöyle ḡalurısa ayruḡsımazısa
5. aña dermān yoḡdur olur kim bu renc balḡamı
6. ḡulunc-dan ulaşur ol yavlaḡ ḡéc gider olur
7. bu rencde su içmekden saḡınmaḡ gerek ve ol kim düşmekden
8. ve berelenmekden ola ol araya issi yağlar dar-
9. tup ovmaḡ gerek zeytūn yağı kim ferfiyūn ḡatılmış ola
10. düşmekden ve berelenmekden olana bu yaḡu eyüdü mūm
11. bēş dirhem oḡlan aşı üç dirhem ferfiyūn iki
12. dirhem ḡamusın dēreler yaḡu eyleyeler üzerine uralar

5. DİZİN

A

āb-ı revān Far. suyun akması, akarsu

a. 21b-5

‘acāyib Ar. çok tuhaf, şaşılacak

a. 1b-3

acı I. acı, sancı, ağrı

a. 6a-6

acı II. acı tat

a. 7a-12; 9a-9; 10a-8; 11a-10

a.-yıla 20b-9

acılık acılık, acı olma; tat acılığı

(ağız kuruluğı ve) a.-(ğ)ı 8b-2

(ağız) a.-(ğ)ıdur 13b-3

aç- açmak

a.-up 23b-12

açıl- açılmak

a.-mağ 4b-6

açuk açık

a. 15a-3; 15b-2

açivèr- açivermek

a.-di 1b-4

ādemi Ar. insan, kişi

ā.-nüñ 1b-2

ad isim, ad

a.-ın 1b-14

‘ādet Ar. görenek, usul, tabiat, alışkanlık, âdet

‘ā. 5a-9

afsentīn Yun. pelin otu, yavşan otu, Anadolu’da yirmi kadar türü bilinen ve veronika olarak da adlandırılan bir bitki

a. 9a-8; 11a-8

ağ- yükselmek

a.-ar 18a-3

a.-mağdan 8b-1

ağır yavaş, uyuşuk; keskin

a. 15a-2; 19a-1.YB, 11

ağ(1)z ağız

a. 6a-9

a. acılığı 13b-3

a. dadı 6a-3; 15a-3

a. datlılığı 11b-2

a. kuruluşu 8b-2

a. renkleri 2a-10

a. şuyı 6a-7

a.-ı 4b-6; 6a-6, 12; 23b-3

a.-in 13a-8

a.-dan 16b-2; 17a-3; 22b-2

a.-ına 10b-2; 12b-8; 23a-10

ağırlık ağırlık, ağır olma; uykudayken ortaya çıkan ve insana boğulma hissi veren bir durum

a. 6a-8

ağla- ağlamak

a.-r kişi 5a-4

ağrı ağrı, acı, ıstırap

a. 10b-2.YB

a.-sı 9a-2

a.-ısınıñ 9a-1

(baş) a.-sı 5a-6; 8b-1.YB; 9a-1.YB; 10b-1.YB, 1, 2; 11a-1.YB, 1; 11b-1.YB, 1;

12a-1.Y.B, 1, 11

(baş) a.-sıdur 12b-1

(baş) a.-sınıñ 8b-1; 12a-2

(baş) a.-sın 11a-12; 12a-2.YB

(baş) a.-sına 10b-3 12a-3.YB, 4.YB

(baş) a.-sından 5a-6

(şaķīka) a .-sı 12b-1.YB; 13a-1.YB, 10

ağrı- ağırımak

a.-r 11a-3.YB; 12b-5

a.-sa 10b-4.YB; 11a-12

a.-yan 10b-3.YB

ağrıt- ağrıtmak, sızlatmak, acıtmak

a .-(d)ur 12a-3

āh êt- ah etmek, acı ile iç çekmek; ilenmek

ā.-meginden 21b-1

āhîr Ar. son

ā.-e 2b-13

aḥvāl Ar. durumlar, genel durum

a.-in 10a-2.YB; 15b-4.YB; 16a-4.YB

(kuvvetlendür-maķ) a.-i 26a-4.YB

aķ ak, beyaz

a. 5b-3, 10; 20b-11; 22b-5; 23a-10

aķ- akmak

a.-a 6a-8; 22a-5; 22b-3

a.-maķ 4b-4; 16b-2

a.-maķdan 18a-1

aķākiyā Yun. akasya ağacı

a. 10a-11

‘aķ(ı)l Ar. akıl, us

‘a. 5b-12

‘a. cevheri 1b-1

‘a.-dan 5a-1

‘ākırķarḥā Ar. periotu, nezle otu

‘a. 25b-12

aķlık ak olma, beyaz olma, aklık

a.-(ğ)ı 16b-1; 22b-2

a.-(ğ)ıdur 13a-3; 15a-2

(beñiz) a.-(ğ)ı 24b-3

aḳsur- aksırmak

a.-a 25b-13

aḳsurt- aksırtmak

a.-(d)alar 15a-12

a.-maḳ 16b-12

al- almak

a.-a 13a-7

a.-urısa 18b-8

a.-maḳ 8a-6; 22a-5

bkz. ḳan al-, nefes al-

al(ı)n alın

a.-ı 23b-2

a.-ınuñ 23b-10

alın- alınmak, elde edilmek

a.-mıṣ 7b-7

‘ālā Ar. yüce, yüksek; iyi

‘ā .-sıdur 3b-1

Allah Ar. Tanrı

A. 15b-8

‘alāmet Ar. belirti, işaret

(balğam) ‘a.-leri 22b-3

alma elma

a. 20b-6

alma ṣarābı (Ar. ṣarāb) elma ṣarabı, elma ṣerbeti

a. 10b-5

a.-yıla 20a-12

alt alt, aṣağı

(dil) a.-ı 2a-6

altı altı sayısı, 6

a. 8b-10; 19b-8

altıncı altıncı

a. 3a-8

ammā Ar. ama, fakat

a. 2b-7; 3b-11; 7a-11; 16b-5; 17a-6; 20a-10; 21a-6; 25a-8, 10

‘anber-i müşğ Ar. güzel koku, misk kokusu

‘a. 18b-10

añla- anlamak

a.-mağ eksükligi 24b-3

a.-mağa 1b-2

a.-mağı 6a-2; 19a-2

añlat- anlatmak

a.-(d)ur 5b-B

añsuzda ansızın, birdenbire

a. 22a-1

anzurüt Far. gözotu

a.-ı 12b-9

ara ara, orta

a.-yı 6b-12; 7a-8; 7b-12

a.-ya 18a-8; 26a-8

‘Arab dili (Ar. ‘Arab) Arapça, Arap dili

‘A.-nce 18b-1.YB; 25a-2.YB

ard art, arka

a.-ından 25b-2

a.-ınca 19b-12

arduc ardiç ağacı ve yemişi

a. yaprağı 11a-12

arı temiz, saf, arı

a. 5b-1

arığ ol- zayıf olmak , güçsüz olmak

a.-ur 14a-3

arın- arınmak, temizlenmek

a.-a 10b-5

a.-miş 13b-11; 15a-4; 19b-9; 20a-9

arıt- arıtmak, temizlemek

a.-(d)a 8b-7; 13b-13; 16a-10

a.-(d)alar 25b-6, 7

a.-(d)urısa 18a-9

a.-duğından 7a-8

a.-mağ 7a-6; 7b-4; 9b-7; 11a-7; 12b-4.YB; 13a-3.YB; 16b-7; 20b-3.YB; 21a-8;
23a-8; 24b-3; 25a-7

a.-mağ tedbiri 18b-3.YB; 19a-3.YB; 19b-3.YB; 20a-3.YB; 21a-3.YB; 22a-3.YB;
22b-2.YB; 24a-3.YB; 24b-3; 25a-3.YB; 25b-3.YB; 26a-3.YB

a.-mağı 6b-3.YB; 7a-3.YB; 7b-3.YB; 8a-3.YB; 8b-3.YB; 9a-3.YB; 9b-3.YB;
11a-3.YB; 11b-3.YB; 16b-3.YB; 17a-3.YB

a.-mağdan 25b-10

arpa şuyı arpa suyu

a. 14a-4; 15a-4; 15b-4

arpa şörbası (Far. şürba) arpa çorbası

a. 14b-7

a.-yla 19b-6

a.-n 14b-6

artaatur- artma eyleminin sürerliliği

a.-urken 2b-11

artuğ fazla

a. 2b-4; 23a-5

a.-(ğ)ırağ 21a-4

a.-(ğ)ısa 19b-7

artur- artırmak, fazlalaştırmak

a.-mağ 25a-11

a.-ucidur 20a-4

aru k zayıf, güçsüz

a. 7a-2

aruğlık zayıflık, güçsüzlük

a. 17a-1

a.-dur 7b-2; 20a-2

āsān Far. kolay

ā. 11a-4.YB

aşlan aslan

(süd-i) a.-dan 6b-4; 16b-5

aşşı ét- fayda etmek, yaramak

a.-(d)er 21b-4

aşşı kııl- faydalı olmasını sağlamak, yarar sağlamak

a.-a 18b-9

aşşılı faydalı, yararlı

a.-dur 10a-7; 21b-7

aş yemek, çorba

a.-ı 13a-4

a.-lardan 13a-4

a.-a -16b-11; 17b-4; 18b-10; 20a-13; 21a-9, 10, 11

bkz. kabağ aşı, kuruğ aşı, mercimek aşı

aşağa aşağı, aşağıya

a. 2b-8; 4b-10; 23a-3; 23b-10

aşak aşağı

a. 11a-2.YB

aşikāre ol- (Far. aşikāre) ortaya çıkmak, belirlemek

a.-ur 7b-3; 15b-3

aşakı aşağı, aşağıya

a. 11a-1

°aşk sevgi, aşk

°a. renci 21b-1.YB

°a.-uñ 21b-1

°a.-in 21b-3

°aşık Ar. birine, bir şeye tutkun

°a. 21b-2

av av

a. eti 13a-4

avuç avuç

a. 15a-4, 7; 15b-7, 9

āvāz Far. ses

ā. 5a-2

(kuşlar) ā.-ı 21b-5

avhāl Ar. durumlar, genel durum

a.-in 2a-11, 13

ʿavrat Ar. kadın

ʿa.-lar emcegi 21a-12

ayağ ayak

a. 4b-8; 5a-7

a.-(ğ)ın 14a-13

a.-da 25a-2

a.-dan 18a-2

a.-dağı 17b-7

ayāric Ar. bir macunun genel adı

a. 23a-8

a. ḥabbı 17a-7

a. toḥmı 16a-12

ayāric fayḳarā Ar. ayaricler grubunda bir macun adı

a. -i fayḳarā 8a-7; 11a-7; 13b-12; 16b-7; 18a-11; 19a-7; 24b-7, 8

aydı́l- söylemek

a-duğın 5a-2

ayır- ayırmak

a.-mağ 5a-1

ayrıl- ayrılmak

a.-a 2b-15

ʿayb Ar. utanılacak şey, kusur

ʿa.-ların 21b-9

ayran ayran

a. 7a-6

a.-ıla 8b-9; 12b-12

ayruḡ başka, diğer; artık, bundan sonra

a. 13a-4

ayruḡlıḡ değişiklik

a. 3a-1

ayruḡsı- farklılaşmak, değişmek

a.-mazısa 26a-4

ayva ayva

a. 10a-5; 16a-6

az az

a. 4a-6, 7; 5b-9; 8a-1; 17b-1, 2, 4; 18b-4; 19a-4; 20b-2, 4; 22a-7; 22b-11; 24a-4;

25a-7; 26a-2

az- bozulmak, değişmek

a.-a 8a-3

azacuḡ azıcık

a. 11b-10, 15a-11

B

bābūnec Far. papatya

b. 9a-11; 15b-9

bābūnec yaęı (Far. b āb ūnec) papatya yaęı

b.-n 10a-7

bādām Far. badem

b. 10a-8

b.-ı 7a-12

bādām yağı (Far. bādām) badem yağı

b. 10b-10, 12

b.-n 9a-9, 11a-10-11; 20a-6

badrenbūya Far. oęulotu, melisa

b. 19b-9; 20a-11; 20b-10

baęarsuḡ bağırsak

b.-lar renci 2a-4

bağır bağır, karaciğer (akciğer, kalp)

b. renci 2a-2

bağla- bağlamak

b.-ya 18a-6, 7

b.-mağ tedbiri 18a-2.YB

bağlan- bağlanmak

(tamar) b.-miş 2b-8

bağış parça, bölük

b. 10a-2.YB, 3.YB, 4.YB

b.-dur 10a-2

bağış bahşiş, bağış olarak verilen

b. 1b-3

bak- bakmak

b.-mağ 5a-6; 23a-12

bal bal

b. 13b-13; 15b-4; 18a-8; 19a-8; 24a-4

b.-ıla 20b-12

b.-a 18a-11

b. cüllābı 13a-6; 25b-4

b. şuyı 15a-5; 15b-5; 22b-8; 23a-4

balğam Ar. vücuttaki, hastalık yapan dört unsurdan biri, balgam

b. 9a-1; 15a-1; 22b-3; 24b-1.YB, 7

b. çoklı ğı 25a-3

b. ğāliblığı 6a-3.YB

b.-dur 25b-2

b.-ı 24b-4; 25a-8; 26a-5

b.-dan 6b-1, 3.YB; 9a-1.YB; 12a-9; 13b-3; 15a-2.YB; 15b-5; 16a-1.YB, 3; 16b-1.YB, 1; 19a-1.YB; 22b-1.YB, 1; 24a-2, 10; 24b-1, 10

b.-dandur 13b-1; 22a-3

balık balık

b. 6b-6; 16a-10

(uşak) b. 12b-6

barmağ parmak

b. 4b-8

b.-(ğ)ıla 4b-11

bas- basmak, ezmek

b.-mağ 19a-1.YB, 11

basılık Yun. şah damarı

b. tamarı 20b-7

baş baş, kafa; herhangi bir şeyin üst tarafı, başlangıç yeri

b. 5a-1; 7b-12; 10b-4.YB; 11a-3.YB; 12a-3

b. ağrısı 5a-6; 8b-1.YB, 1; 9a-1.YB; 10b-1.YB, 1, 2, 3; 11a-1.YB, 1; 11b-1.YB, 1, 12; 12a-1.YB, 1, 2, 11; 12b-1

b. derisi 10a-3

b. renkleri 2a-6

b. siñirleri 19a-2

b. tamarı 11a-4

b. yumuşaklığı 9a-2

b.-uñ 11a-1

b.-ı 9b-2.YB; 16a-1; 21a-12

b.-ın 11a-11, 12

b.-a 10a-7, 9, 12; 11b-11; 12a-8

b.-da 5b-5; 6b-B; 9b-1.YB; 11a-3; 25a-1

b.-ını 9b-5

b.-ına 8b-11; 9a-11; 14a-12; 15a-10, 12; 15b-11; 16a-9; 17b-12; 19b-10; 21a-12; 22b-12

b.-dağı 19b-1

baş degzin- baş dönmek

b.-mek 12a-2; 22a-10

b.-mağ 13b-1.YB

başıkdur- yaralamak, yaraya baş tutturmak

b.-a 18a-7

b.-mağ tedbiri 18a-3.YB

baġaġı önceki

b. 4b-3

ba‘zı Ar. birtakımı, bazı, bir kısmı

b. 21b-2.YB

bazı pazı, yabancı pancar

b. 9b-6

bazı şuyı pazı suyu, yabancı pancar suyu

b. 9a-6

becid Far. çabuk, acele, derhal; bir işin üstüne çok düşen

b. 16b-3; 19a-10; 25a-12

beden Ar. gövde, vücut, ten

b.-üñ 2a-13

behmen Far. turpa benzeyen ve kavza kökü de denilen bir bitki

b. kabı 20b-11

beksimât Far. katı ekmek, peksimet

b.-(d)ile 25b-4

b.-ı 25b-5

belâ Ar. gam, keder, müsibet, afet, ceza, gayet zor iş

b.-dur 18a-8

belesân Far. pelesenk ağacı, balsama ve bu ağacın yağı

(ħabb-ı) belesân 25b-12

belki belki

b. 23a-6

bellü belli, açık

b.-dür 16a-3

belür- ortaya çıkmak, belirlemek

b.-ür 5a-B

b.-e 6a-2; 12a-1

b.-iser 22a-12

b.-ürise 7b-10

b.-en 2a-2, 9

b.-mek 4b-9

b.-mekden 23a-7

belürsüz belirsiz, meçhul

b. 5a-8

benefşe Far. menekşe

b. 8b-7; 12a-12; 14b-5, 6; 21a-11

benefşe şarābı (Far. benefşe) menekşe şarabı, menekşe şerbeti

b.-yıla 12b-12

benefşe yağı (Far. benefşe) menekşe yağı

b.-n 12a-13; 19b-1

beñ(i)z yüz, beniz, yüz rengi

b. 8b-3; 15a-2

b. a kı lı ğı 24b-3

b.-i 7a-2; 13b-3; 16b-1; 22b-2

beñze- benzemek

b.-r 5b-2, 3

berāber Far. birlikte, beraber

b. 15a-11; 20b-12; 25b-12

bere yara, bere

b. yè- 2a-11; 26a-3

berelen- yaralanmak

b.-mekden 26a-1, 2.YB, 8, 10

berk sağlam

b. 18a-6

besfāyīc Ar. bespaye adında bir çiçek türü

b. 7b-7; 15b-7; 18b-11; 19b-8; 21a-7

bēş beş

b. 7b-8; 14b-10; 18b-11; 20a-9, 10

(on) b. 13b-11; 17a-11; 20a-8

bēşinci beşinci

b. 2b-5; 3a-3

beter Far. daha fena, daha kötü

b.-dür 2b-3

bevl Ar. idrar, sidik

b. 5b-7, 8, 9, 10, 11, 12

beyān èt- (Ar. beyān) açıklamak, izah etmek

b.-(d)er 13b-4.YB; 21b-6

beyza (?)

b. 1a-2.YB

beyni beyin

b. 14a-1

(tavşan) b.-si 25a-5

bez bez

b.-ile 6b-12; 7a-9; 8a-11; 12a-10; 16a-9

beze- süslemek, bezemek

b.-di 1b-3

bezz Ar. tohum

b.-i kıtūnā 8b-8; 13b-7

bıraḡ- bırakmak

b.-maḡ 16b-11

b.-(ḡ)a 12b-8

bil- bilmek, anlamak

b.-eler 22b-4

b.-mek 2b-7; 18a-4; 21b-2

b.-mege 1b-1

b.-medügi 26a-1.YB

b.-memek 26a-4

b.-memekdür 21a-3

bildür- bildirmek, açıklamak

b.-ür 2a-B, 2a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 3a-B; 4b-B; 5a-B; 6a-B; 6b-B, 4.YB; 7a-4.YB; 7b-4.YB; 8a-4.YB; 8b-4.YB; 9a-4.YB; 10a-2.YB, 4.YB; 10b-4.YB; 11a-4.YB; 11b-4.YB; 12a-4.YB; 12b-4.YB; 13a-4.YB; 14a-4.YB; 14b-4.YB; 15a-4.YB; 15b-4.YB; 16a-4.YB; 16b-4.YB; 17a-4.YB; 17b-4.YB; 18b-4.YB; 19a-4.YB; 19b-4.YB; 20a-4.YB; 20b-4.YB; 21a-4.YB; 21b-4.YB; 22a-4.YB; 22b-4.Yb; 23a-4.YB; 23b-4.YB; 24a-4.YB; 24b-4.YB; 25a-4.YB; 25b-

4.YB; 26a-4.YB

bile birlikte, birlikte

b. 2b-9; 5a-11; 12a-2; 16a-11; 18a-5; 22a-11

bilic eti piliç eti (krş. **bilüç eti**)

b.-yile 10b-8

bilin- bilinmek, anlaşılmak

b.-e 1b-12

bilinç bilinç

b. iştihâsı 6a-11

bilüç piliç

b. 12b-5; 14a-9

b.-ler 10b-11

bilüç eti piliç eti (krş. **bilic eti**)

b.17a-4; 18b-5

b.-n 19b-5

bilüç söğülmesi piliç kebabı

b. 18b-5

bir bir

b. 1b-5, 6, 10; 4a-10; 6b-8; 7a-6, 8; 7b-8, 9, 12; 8a-8, 9; 8b-8, 10; 9a-7, 8; 9b-2, 11, 12; 10b-5, 11; 11a-7, 8, 9; 12a-6; 12b-10, 11; 13a-8, 12; 14a-4; 15a-4, 7; 15b-7, 9; 16a-2, 9, 12; 16b-8, 9; 17a-8; 18a-1, 3, 5, 6, 10, 12; 18b-2, 5, 12; 19b-1; 20a-13; 22a-1, 5; 22b-5; 23a-1, 2, 9; 23b-1, 2, 6, 11; 24a-1, 11; 24b-8, 9; 25a-1; 25b-1.YB, 7; 26a-3

b. buçu k 7b-8; 16b-6

b.-isi 10a-2

(dörtte) b. 7b-11

(her) b.-inü ñ 16a-3

(her) b.-inden 6b-10; 22b-5

biraz biraz (krş. **birez**)

b. 24a-9

birer birer

b. 6b-9; 23a-9; 25b-8

birez biraz (krş. **biraz**)

b. 14a-10; 16a-9

birinci birinci

(on) b. 2b-6

(yégirmi) b.-nden 3b-5

birkaç birkaç, bir miktar

b. 8a-6; 15b-8, 11; 22a-6

birle ile, vasıtasıyla, birlikte

b. 1b-2, 3, 4; 5b-5; 6b-9; 7a-6, 7b-4; 8a-4; 8b-8; 9a-5; 9b-7, 8; 10b-6, 9, 12; 11a-11; 11b-6; 12a-4; 13a-9; 13b-13, 14; 14a-6, 12; 14b-8; 15a-12; 15b-8, 10; 16a-5, 12; 16b-7, 12; 17a-7, 8; 17b-11; 18a-9, 12; 19a-11; 20a-6; 22b-7, 9; 23a-8; 24a-8; 25b-10

birsām Ar. aslı olmayan bir şeyi görür ya da işitir gibi olma

b. 2b-2

biryān Far. susuz veya az suda pişirildikten sonra kızartılan et kebabı

b. 19a-5

bi-smi'llāhi'r-rahmāni'r-ra ḥīm Ar. 'esirgeyen ve koruyan Allah'ın adıyla' anlamında, bir işe başlanırken söylenen söz

b. 1b-B

biş- pişmek

b.-miş 13a-6; 17b- 8; 22a-9

b.-mekden 24b-7

b.-düginden 6b-7

bişmiş pişmiş; olgunlaşmış

b. 8a-4; 9b-7; 11b-5; 13b-9; 17a-7; 18b-9; 20b-9

b.-ile 16a-4

(eftīmūn) b.-i 7b-4

(eftīmūn) b.-ile 20a-7; 21a-7

bişür- pişirmek

b.-e 15a-4

b.-eler 15a-9

bit- bitmek, yetişmek, ortaya çıkmak; tükenmek

b.-er 8a-2

b.-e 10a-9

bitür- meydana getirmek, oluşturmak

b.-düm 1b-14

boğ- boğmak

b.-ar 18b-2

boya boya

b. 23a-10

boy(u)n boyun

b. 17b-11

b.-da 5b-5

(kızı) b.-ı 19b-6

bögrek böbrek

b. renci 2a-5

böyük büyük

b. 6a-1

bu bu

(adıl)

b.-dur 6b-4.YB; 7a-4.YB; 8b-7

b.-nuñ 3a-7; 5a-B, 21b-11

b.-nı 4a-10; 23a-8

b.-nda 3a-5; 3b-3, 8, 9, 11

b.-nlaruñıla 21b-9

(sıfat)

b. 1b-13, 2a-B; 3a-B, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 13; 3b-3, 5, 10; 4a-4, 6, 7, 8, 9, 11, 12;
4b-B; 5a-B; 5b-B; 6a-B; 6b-B, 1; 7a-1, 3, 11; 7b-1, 10, 11; 8a-1, 2, 10; 9b-1, 7,
10; 11a-1, 7; 13a-1, 8, 10; 13b-1; 14a-8, 12; 14b-1, 10; 15a-10; 15b-4, 11; 16a-1;
17a-1, 2, 10, 12; 17b-1, 2; 18a-11; 18b-10; 19a-4, 7; 19b-2, 4; 20b-10; 21a-1;
21b-3; 22b-4, 10, 11; 23a-4; 24b-12; 25a-1, 4, 5, 6, 7; 25b-4, 7; 26a-5, 7, 10

buçuk buçuk, yarım

b. 8a-8, 9; 9a-8; 9b-8; 10a-11, 12, 11a-8; 13b-11; 16b-8, 9; 18a-12; 24b-9; 25b-
8, 9; 25b-7

(bir) b. 7b-8; 16b-6

(iki) b. 7b-9; 18b-12

(on) b. 13a-7

buğday buğday

b. kepegi 14b-5

buḥār Ar. buhar

b. 18a-5

b.-dur 19a-1

b.-ıdur 9b-1

(қан) b.-ı 18b-2

(şafra) b.-ı 8b-1

(hıltlar) b.-ıdur 13a-1

(hıltlar) b.-ından 11a-2

buḥūr-ı meryem Ar. siklamen, tavşan kulağı da denilen bir bitki

b. 22b-5

buḥrān Ar. ateşli hastalıklarda ağırlaşma dönemi, kriz dönemi

b. 2b-1, 7, 8, 10, 12; 3a-5, 6, 9, 12, 13; 3b-2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 4a-4, 6, 9, 10, 11

b. günü 3a-4, 7, 11, 12; 3b-1, 4, 7; 4a-1, 2, 3, 5, 7, 12

b. günleri 2a-1; 3a-B, 2, 10

b.-ı 3b-4

b.-dan 5b-11

b.-dur 4a-10

Buḫrāṭ Ar. öz. a. Eski Yunan hekimi meşhur Hipokratis

B. 2b-5

bul- bulmak

b.-ur 3a-1

b.-alar 21b-3

bulanuḫ bulanık

b. 5b-10

b.-ı(ğ)ıraq 6a-11

bulğur bulgur

b. 15b-7

būre Far. boraks

b. 6b-10

bur(u)n, bur(ı)n burun

b. 4b-4 (burın), 8

b. kanı 5b-1

b. renkleri 2a-9

b.-ı 22b-11

b.-dan 2a-9, 10; 4b-4

b.-ına 9a-9; 12a-13; 15b-12; 19b-11; 22b-10

b.-ından 17b-10

buruşuklık buruşukluk

(baş derisi) b.-(ğ)ından 10a-3

buyur- buyurmak, emretmek

b.-dı 1b-10

bürçek şakak

b. 13a-10

bürr Ar. buğday

b.-i 15a-9

bütün bütün

b.-iyile 13b-7

büzdüm yağ kuyruk yağı

b.-da 11a-6

C

Cālinūs öz. a. ilk çağlarda yaşamış bir hekim, Galien, Galenos (M.S. 129-201)

C. 4a-1; 17a-8

cānavar (< Far. cān-āver) canlı, hayvan

c. ısıruğı 2a-13

cāvşīr Ar. cavşir otu ve bundan elde edilen tıbbî zamk

c. 16b-9

cedvel Ar. cetvel, liste

c. 2a-B, 3a-B; 4b-B; 5a-B; 5b-B; 6a-B; 6b-B

c. tertibi 1b-13, 14

c.-dür 2a-B

cem^ç ol- Ar. toplanmak; birikmek

c.-a 22a-11

cemî^ç Ar. cümle, hep, bütün

c. 11a-1.YB

cerb Far. yağlı

c. ta^çamlar 25a-6

c.-i şîrîn 21a-4

cevher Ar. asıl, maya, öz; cevher

(^çaķıl) c.-ini 1b-1

cevz Ar. ceviz

c. 23a-10

ceyl eti (Ar.ceyl) yengeç eti

c. 8b-6

cezzār renci (Ar. cezzār, Far. renc) zalim hastalık; kanlı hastalık

c. 9b-1.YB

cimā^ç Ar. cinsel birleşme

c. 10b-3

c.-dan 10b-3.YB, 4.YB; 25a-12

cimā^ç eyle- (Ar. cimā^ç) cinsel ilişkiye girmek

c.-mek 21b-7

cüllāb Far. gülsuyu

(şeker) c.-ı 12b-11; 15b-6

(bal) c.-ıyla 13a-6

(bal) c.-ın 25b-4

Ç

çağır- bağırmak

ç.-ur 18a-11

çapağ çapak

ç. dergenmek 5a-10

çāre Far. çare

ç.-sin 7b-3.YB

ç.-sini 8a-4.YB

çāšnī-lü (Far. çāšnī T.) tatlı, çeşnili

ç. 11b-8

çek- çekmek

ç.-mek 23b-12

çekil- çekilmek

ç.-ür 23a-3; 23b-1, 2.YB

ç.-üpdür 23b-6

ç.-mek 23b-3, 11

çık- çıkmak

ç.-a 17a-6

ç.-an 2a-4; 5b-B

ç.-maz 22a-2

çiçek çiçek

(tohmekān) ç.-(g)in 10b-8

çīnī Far. çini, sırlı kap

ç. 4.YB, 10

çiyne- çiğnemek

ç.-mek 23a-10

çoğ çok (krş. **çok**)

ç. 6a-11; 19a-3, 12; 19b-3; 20a-10

çok çok (krş. **çoğ**)

ç. 3a-5, 9; 5a-3, 5, 6, 10, 12; 5b-4, 6; 6a-2, 5, 8; 6b-1; 7a-5; 10a-1, 7; 14a-3; 16a-2; 17a-3, 5, 6; 18b-6; 19b-12; 20a-10; 20b-2; 21b-7, 11; 22a-7; 22b-3; 23a-10,

12; 25a-3; 25b-11

ç.-dur 3b-8

ç.-(ğ)ı 3a-6

çoklık çokluk

(sümük) ç.-(ğ)ı 9a-2

(uyku) ç.-(ğ)ı 11b-3; 16b-1; 18b-3

(uyku) ç.-(ğ)ı dur 13b-4

(sümük) ç.-(ğ)ıdur 22b-2

(balgam) ç.-(ğ)ından 25a-3

(kan buhârı) ç.-(ğ)ından 18b-2

çörek otı çörekotu

ç. 25b-5, 11

çügündür Far. pancar

ç. 9b-6

çün Far. çünkü, -dığı için, -dığı zaman

ç. 1b-9; 2b-4; 25b-6

D

dāğ Far. yara, yanık yarası (krş. **tağ**)

d. tedbiri 13a-4.YB

dahı dahi, da/de; ve

d. 1b-11; 2b-3; 3a-5, 6, 8; 3b-3, 10, 13; 4b-2, 9; 6b-10; 7a-12; 7b-2, 5; 8a-5, 7; 8b-5, 9; 9a-3, 5, 6, 11; 9b-8; 10a-4, 6, 8; 10b-3, 5, 7, 9, 11; 11a-5, 6, 10, 11; 11b-2, 11; 12a-3, 6, 7; 12b-4, 8; 13a-4, 6, 9, 12; 14b-2, 6, 7, 8, 12; 15a-2, 5; 15b-3, 5, 11; 16a-11; 16b-3, 4, 10; 17a-2, 5, 7, 10; 17b-11; 19a-5, 10; 20b-7, 8; 21a-10; 21b-9, 10; 22a-5; 22b-8; 23a-5, 6; 23b-8; 24a-5; 24b-2; 26a-2

damzır- damlatmak (krş. **tamzır-**)

d.-a 12a-13

d.-alar 19b-11

d.-mağ 11a-11

dāne yağı (Far. dāne) tohum yağı

d. 10a-6

dāng Far. dirhem in altıda biri değerinde bir ağırlık ölçüsü (krş. **deng**)

d. 8a-9; 24b-9

dāñlacak sabahleyin erkenden, şafakla birlikte

d. 12b-8

dat tat

(ağız) d-(d)ı 6a-3, 12

datlu tatlı

d. 6a-3; 11b-6; 20b-6

d.-dan 12b-4

datluluk tatlılık

(ağız) d.-(ğ)ıdur 11b-2

datsuz tatsız

d. 6a-9

dārçîn Far. tarçın

d.-i 9a-5

dart- çekmek

d.-up 26a-8

daş- dışarı çıkmak, düşmek

d.-mağ 4b-10

dā'ü's-şaleb Ar. saç ve sakal dökme hastalık, saçkıran

d. 7a-1.YB

d. renci 6b-1.YB; 7b-1.YB; 8a-1.YB

dāyim (Ar. d ā'im) devamlı, sürekli

d. 1b-12; 21a-9; 24a-12

dê- demek, söylemek

d.-r 4a-10

d.-rler 7a-1.YB; 11b-2.YB; 18b-1.YB; 20b-2.YB; 21a-2.YB; 25a-3.YB

d.-dügi 12b-1

d.-dügümüz 7a-11

degin degin, kadar

d. 2b-4; 15a-10; 23a-4; 25b-4

degersüz değersiz, kıymetsiz

d. 5a-5

degül değil

d.-dür 2b-12; 3a-2, 10, 12; 4a-3; 5b-4

d.-iken 5a-9

degzin- dönmek

d.-üriken 16a-1

bkz. baş degzin-

delülük delilik

d. 19b-1

deñiz deniz

d.-ler 6a-9

deñiz köpügi marangozlukta da kullanılan beyaz ve hafif bir taş, lüle taşı

d-(g)i 6b-10

d-(g)iyile 10a-8

deng Far. dirhem in altında biri değerinde bir ağırlık ölçüsü (krş. **dāng**)

d. 6b-8, 10; 8b-8; 9a-8; 9b-8; 11a-8, 9; 12b-10, 11; 13b-11; 16a-12; 16b-8, 9;

24b-9; 25b-1, 7, 8, 9

d.-i 7a-6

deñsüz münasebetsiz, saygısız

d. 21a-2

depele- öldürmek

d.-r 5a-8

d.-yici 2a-13

depren- kımıldamak, hareket etmek

d.-mekden 25b-2.YB

derd Far. dert, gam, keder; acı, ağrı

d.-üñ 1b-11

der ter, ter damlası

d. 5b-4, 6

d. günü 12a-2.YB

d. günler 12a-1

dêr- dermek, toplamak

d.-eler 26a-12

dêrgen- toplanmak, birikmek

d.-ür 10b-2

(çapağ) d.-mek 5a-10

deri deri, cilt

d. kalınlığı 10a-2

d. yüzi 2a-9

d.-den 4b-11

d.-si 6b-2 ; 23b-2

d.-sin 23b-10

(baş) d.-si 10a-3

derle- derlemek

d.-mek 5b-4, 6

d.-medin 17a-6

dermān Far. ilaç, çare, derman

d. 6b-1.YB; 7b-4.YB; 18a-4.YB; 19b-4.YB; 26a-5

d.-ı 1b-12; 7a-4.YB; 8a-3.YB, 4.YB; 8b-3.YB; 9b-4.YB; 13b-2.YB; 18b-3.YB

d.-in 2a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; 6b-4.YB; 7a-4.YB; 7b-3.YB; 9a-

3.YB; 10a-3.YB; 10b-4.YB; 11a-4.YB; 11b-3.YB; 12a-4.YB; 12b-3.YB; 13a-

4.YB; 14b-3.YB; 15a-3.YB; 15b-3.YB; 16a-3.YB; 16b-3.YB; 17a-3.YB; 18a-

3.YB; 19a-3.YB; 20a-4.YB; 20b-4.YB; 21a-3.YB; 21b-2.YB; 22a-3.YB; 22b-

3.YB; 23b-3.YB; 24a-4.YB; 24b-3.YB; 25a-4.YB; 25b-3.YB; 26a-4.YB

d.-ını 2a-10

d.-ları 9a-4.YB

d.-ı maḥşūş 1b-6

dıķ (< Ar. dıķķ) verem

d. 18a-11

dırnaķ turnak

d. 4b-8

diken diken

(ısrırgan) d.-i 15a-7

dil tat alma ve konuşma organı

d. 4b-6

d. altı 2a-6

d.-den 4b-6

dile- dilemek, istemek

d.-mekdür 8b-3

dilkü tilki

d.-de 6b-1

dimāğ Ar. beyin; bilinç

d.-uñ 25b-2

d.-ı 11a-7; 16b-7; 17a-10; 17b-11

d.-a 8b-1; 18a-1, 3, 4, 5; 19a-11

d.-dan 19a-2

d.-ına 18b-10

dîñlen- dinlenmek

d.-mek 3b-2

direm Far. akçe, para; dirhem

d. 6b-8; 18a-12; 18b-11, 12; 19b-8, 9

dirhem (< Ar derāhim) eski okkanın dört yüzde biri

d. 6b-8, 10, 11; 7a-6; 7b-7, 8, 9; 8a-8, 9; 8b-8, 10; 9a-7, 8; 10a-11; 11a-8, 9; 12b-8; 13a-7, 8; 13b-10, 11; 14b-10, 11; 15a-8, 9; 15b-9; 16b-8; 17a-11, 12; 17b-8, 9; 18b-11; 20a-8, 9, 11, 12; 20b-12; 22b-6; 23a-9; 24a-11; 25b-7; 26a-11, 12

d.-i 20a-12

diri diri, sağlam

d.-dür 22b-4

diş diş

d. 4b-5

d.-den 4b-5

d. kırıldadmağ 4b-5

ditre- titremek

d.-mek 5a-12; 25a-1.YB, 1, 10

d.-mekden 5a-12

dög- döğmek, ezmek

d. 6b-11

d.-e 12b-7, 9

d.-eler 15a-12; 22b-11; 24a-12

dögil- döğülmek, ezilmek

d.-miş 9a-7; 11a-9; 15a-7; 15b-7; 20a-9

d.-e 19a-6

dök- dökmek

d.-er 8a-2.YB

d.-e 17a-12

dökil- dökülmek, akmak

d.-ür 6b-2.YB; 9b-3, 4.YB

d.-en 17a-12

d.-mek 10a-1.YB, 1

dört dört sayısı, 4

d. 2a-5; 5b- B; 15a-10, 11; 17b-9

dördünci dördüncü

d. 2b-2

(on) d. 2b-6

(on) d.-den 3a-11

(otuz) d.-den 4a-8, 12

dudak dudak

d. 23a-3

durrāc Ar. turaç kuşu

d. 25b-6

durrāc eti (Ar. durrāc) turaç kuşunun eti

d. 8b-6

durı duru, berrak

d. 5b-8

durur ek eylemin 3. tekil kişisi

d. 23a-6

dut- tutmak

- d.-sa 14a-9
- d.-a 18a-6
- d.-ıcağ 4b-11
- d.-duğı 18a-10
- d.-arisa 18a-6
- d.-maya 18a-6
- (ısıtma) d.-ar 14a-2
- (karār) d.-a 21b-8
- (şar^c renci) d.-duğı 17b-10
- (boya) d.-mağ 23a-11
- (inçikruğ) d.-mağ 4b-7

duz tuz

- (neft î) duz 7b-8

duzlu tuzlu

- d. 16a-10

dükeli bütün, hep

- d. 24b-10; 26a-3
- d.-n 19b-9

dürlü türlü, çeşit

- d. 1b-2, 3, 6; 6a-B; 18a-1; 19b-1; 20b-1
- d.-dür 23a-2
- d.-si 23a-2

dürt- ilaç, merhem vb. şeyleri sürmek

- d.-e 6b-12; 7a-10; 7b-11, 13; 8a-12; 8b-11; 9a-11; 9b-11; 13a-9; 15b-11; 19b-10
- d.-eler 10a-12; 11b-11; 14b-11; 15a-10; 23b-9; 24a-12
- d.-esi 8a-3.YB
- d.-mek 8b-12; 10a-7, 10; 11b-12; 12a-9; 14a-12; 17b-121; 23b-10, 12; 24a-10

dürpür- ses çıkarmak

- d.-mek 20b-3

dürüd Ar. dua

- d. 1b-8

düş düş, rüya

d.-inde 6a-3, 6, 8

d.-ler 6a-12

düş- düşmek, vaki olmak

d.-er 3a-5; 16a-2; 18a-11; 18b-2; 22a-1

d.-miş 22b-4

d.-di 1b-10

d.-e 2b-5

d.-digi 7a-2.YB

d.-mek zaḥmı 2a-11

d.-mekdür 19b-2

d.-mekde 26a-2

d.-mekden 26a-1, 2.YB, 7, 10

düşvār Far. güç, zor

d. gün 2b-2

dütüz- koku vermek için bir şey yakıp tüttürmek, tütsülemek (krş. tutuz-)

d.-mek 11a-10

düz- düzmek

d.-di 1b-2

d.-em 1b-11

d.-mişdür 17a-8

E

eftimūn Yun. pelin otu, acı yavşan

e. 7b-6, 7; 9b-7; 15b-9; 18b-11; 20a-8; 21a-9

e. bişmişi 7b-4, 7; 20a-7, 9; 21a-7

e. ma ʿc ūnı 20b-8

efyūn Yun. haşhaş bitkisinden elde edilen uyuşturucu bir madde; afyon

e. 12b-9

eger Far. eğer

e. 2b-11; 6b-13; 7a-1, 11; 7b-1, 10, 12; 8a-1; 8b-6; 9b-5, 7, 10; 11a-12; 11b-4;
12a-5, 7, 9, 11; 13b-7, 9; 14a-1; 15a-1; 15b-1, 6; 16a-4; 17b-8; 18a-9; 18b-9;
19b-7; 21b-2, 11; 22b-1; 26a-4

egil- eğilmek

e.-ür 23a-1

e.-mişdür 23b-7

e.-üp 23a-9

e.-mek 4b-4

bkz. yüz göz egri ol-

egri eğri

e. 4b-1

ekhel Ar. orta damar, kolun iç kısmındaki ana damar

e. şamarı 8a-4; 13b-5; 18b-7; 19b-7; 20a-7; 24a-7

eksük eksik, az

e. 3a-13; 6a-6, 12; 23b-3

e.-rek 3b-11

eksüklik eksiklik

(añlamağ) e.-(g)idür 24b-3

(ğıdā) e.-(g)inden 10a-2

ekşi ekşi

e. 11b-7; 17a-3; 19b-4

e.-ler 8b-3

el el

e. 4b-8; 5a-7; 5b-6

e. vēr- 21b-7, 8

e.-de 25a-2

e.-den 4b-8; 18a-2

e.-inü ñ 22a-4

e.-inde 4b-9; 7b-12

e.-inden 18a-3; 22a-5

e.-indedür 20b-8

ele- elemek

e.-ye 7b-9, 12b-7

elen- elenmek

e.-miş 8b-7

elli elli sayısı, 50

e. 7a-6; 20a-9

emcek meme

(^çavratlar) e.-(g)inden 21a-12

emîn ol- Ar. güvenmek; inanmak

e.-alar 23a-7

endām Far. organ

e. 26a-1.YB, 3

e. kuruluşu 17a-1

e. süstligi 26a-1

e. uyuşmağı 24b-10

e.-uñ 18a-6, 7

e.-da 25a-1

e.-dan 18a-4, 5

e.-lar 7b-2; 18a-1.YB; 22a-11; 24a-1; 24b-11; 25a-1.YB

e.-lar süstligi 24a-1

e.-lar uyuşmağı 24a-1.YB; 24b-1.YB, 1

e.-lara 24a-10

e.-larda 2a-2; 4b-B

erik erik (krş. erük)

e. 11b-6

eriş- ulaşmak

e.-miş 2b-13

érkek şişek eti iki yaşındaki koyunun eti

è. 16b-4

érkek şişek kâlyesi (Far. kâlye) iki yaşındaki koyun etinden yapılan kebab

è. 6b-5

erük erik (krş. erik)

e.-ile 12b-6

erük müzevveresi (Ar. müzevvere) erik çorbası

e.-n 14a-7

erük şuyı erik suyu

e.-n 14a-4

erük şarābı (Ar. şar ābı) erik şarabı, erik şerbeti

e.-n 12b-10

erzānī kııl- (Far. erzānī) ucuzlatmak; layık görülmek

e.-dı 1b-6-7

eski eski

e. 6b-11

esne- esnemek

e.-ye 6a-2

esrik ol- sarhoş olmak

e.-mağ 21b-11

et et; besin maddesi

e. 8b-6

e.-den 7b-5; 12b-4; 13b-7

e.-lerden 8b-4; 24a-5

(av) e.-i 13a-4

bkz. biliç eti, bilüç eti, ceyl eti, durrāc eti, érkek şişek eti, gögercin eti, keçi eti, keklik eti, kuş eti, kuzı eti, oğlağ eti, serçe eti, sığır eti, şişek eti, tavuğ eti

et söğülmesi et kebabı

e. 9a-4

et şuyı et suyu; etin haşlamasıyla elde edilen su

e. 10b-10

ev ev

e.-de 14b-12

bkz. örümcek evi

evvel Ar. ilk, birinci önce, ilkin

e. 9b-7; 10a-2.YB; 11b-4; 13a-2; 13b-5; 11b-4; 18a-7; 20a-7; 20b-7; 22a-4; 24a-7

e.-inde 2b-5, 11; 15a-10; 25b-4

evvelā Ar. birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce

e. 10b-12

eyle- yapmak, etmek, eylemek

e.-mek 14a-9

eylen- yapılmak, edilmek, eylenecek

e.-miş 20a-6

eyrek daha iyi; çok, birçok, çoğu, genellikle

e. 1b-13

e.-(g)i 3a-12

eyü iyi

e. 2b-12; 3a-6; 5b-4

e.-dür 2b-7; 7a-7, 11; 7b-6; 8b-6, 9, 12; 9a-6; 10a-5, 6, 8; 10b-5, 12; 11a-6; 12b-6, 12; 13a-5, 6; 14b-6, 8; 15a-6; 16a-6; 16b-5, 10, 11, 12; 17a-5, 11; 18a-9, 11, 12; 19a-5, 7, 8, 9; 19b-11; 20a-6, 10; 20b-6, 10; 21a-11; 22a-9; 22b-8, 9; 24a-11; 25a-6, 11, 12; 26a-10

ey(i)t- söylemek

e.-(d)ür 2b-1, 5, 10

ez- ezmek

e.-e 13a-8

e.-eler 10a-12; 11b-10; 24a-12

F

fālic Ar. vücudun yarısına inen felç, yarım inme

f. 25b-1.YB

f. renci 24b-11; 25b-1

fāriğ ol- (Ar. fāriğ) vazgeçmek, çekilmek; işi bitirmek

f.-dum 1b-9

fāşerā Ar. begonya çiçeği

f. 20a-12

fāvāniyā Ar. ayıgülü, şakayık

f. 17a-11

f. otu 16b-11

fāyide (Ar. fā'ide) fayda, yarar, kazanç

f.-si 1b-11, 12

fāyide èt- (Ar. fā'ide) fayda etmek, yaramak

f.-(d)er 21b-11

fāyide-lü (Ar. fā'ide T.) faydalı, yararlı

f. 7a-13

f.-dür 20b-9

ferfiyün Ar. sütleğen otu ve bundan elde edilen tıbbi bir zımk

f. 13a-8; 16b-9; 25b-8; 26a-9, 11

finduḳ fındık

f. kabı 7a-11

fistuḳ fıstık

f. 25a-9

fi ʿil (< Ar. fi ʿl) fiil, iş, etki

f.-inde 2a-2

f.-inden 5a-B

fi ʿl-cümle Ar.nihayette, sonunda

f. 25a-9

fıkr Ar. fikir, düşünce; idrak

f. 6a-2

G

ġālib Ar. galip, üstün

ġ. 6a-8; 11b-1; 12a-7; 24b-1, 2.YB

ġālib-lıḳ (Ar. ġalib T.) galiplik, üstünlük

(ḳan) ġ.-(ġ)ı 13b-7

(ḳan) ġ.-(ġ)ı 6a-1.YB

(ṣafrā) ġ.-(ġ)ı 6a-2.YB

(balğam) ğ.-(ğ)ı 6a-3.YB

(sevdā) ğ.-(ğ)ı 6a-4.YB

ğalīz Ar. yoğun, kalın, yapışkan

ğ. 19a-1; 24a-5

ğ. otlar 17b-5

ğ. ta‘āmlar 11a-4; 22b-7

ğalīz ol- (Ar. ğalīz) yoğunlaşmak; koyulaşmak

ğ.-ur 9b-1

ğ.-mağdur 14b-1; 24a-3.YB

ğāliye-i müşg Far. miskten yapılan siyah, kokulu saç boyası

ğ. 17a-10

ğarāyib Ar. tuhaf, şaşılacak

ğ. 1b-4

ğargāra Ar. ilacı ağızda çalkalama; bu amaçla hazırlanan sıvı, gargara

ğ. 19a-11

ğ. tedbiri 13b-4.YB

ğargāra eyle- Ar. ilacı ağızda çalkalamak

ğ.-ye 13b-14

ğ.-mek 11a-11; 16b-12

ğārīkūn Ar. katran köpüğü

ğ. 7b-7; 16b-8

ğāvzubān Far. sığır dili denilen bir bitki

g. 20a-12

ğéc geç

g. 6a-3; 19a-2; 26a-6

ğéce gece

g. 9b-11; 13b-14; 17b-5; 22b-12

ğeç- geçmek, geçip gitmek

g.-e 2b-4

ğel- gelmek

g.-ür 19a-3

g.-se 5b-9

g.-e 5a-11; 5b-6

g.-megile 2b-10

g.-mekdür 17a-3

genç küçük, bebek, çocuk

g. 21a-5

g. oğlan tersi 5b-2

geñez kolay

g. 6b-4.YB; 7a-4.YB; 7b-4.YB; 8a-4.YB; 9a-4.YB; 9b-4.YB

geñir- genişlemek

g.-mek 4b-8

gerek gerek, ihtiyaç

g. 6b-5, 6; 7a-4, 5, 6, 7; 7b-5; 8a-5, 6; 8b-4, 5; 9a-4, 5; 9b-4, 5, 6, 8, 9; 10a-4, 9;
10b-6, 8, 9; 11a-4, 5, 7, 10, 11; 11b-4; 12a-5, 8, 9, 11; 12b-4; 13b-5, 6; 14a-9, 13;
14b-7, 9; 15b-4, 5; 16a-5; 16b-6, 7; 17b-4, 5, 6, 7, 12; 18a-4, 8; 18b-4, 7; 19a-10;
19b-5, 7, 8, 12; 20a-4, 8; 20b-4, 7; 21a-4, 6, 8, 10; 21b-2, 22a-4, 5, 7, 8, 9; 23a-6,
8, 10, 11; 23b-4, 5, 11, 11, 12; 24a-6; 24b-5, 8, 12; 25a-4, 7, 12; 26a-7, 9
g.-dür 13a-11; 14a-10; 19a-4; 19b-6; 21a-9; 22b-5, 10; 23a-12; 24a-4, 5, 7; 24b-5

gerek- gerekmek

g.-mez 14a-11

gerekli gerekli

g. 23a-6

gèri geri, arka; tekrar (krş. **gèrü**)

g. 1b-5

geril- gerilmek, üstünü örtmek

g.-mek 5a-10

gèrü geri, arka; tekrar (krş. **gèri**)

g. 4b-12; 10a-9; 14a-5; 17a-6

getür- getirmek

g.-ür 19b-12; 21a-11

g.-düm 1b-13, 14

g.-mek 23b-3.YB

gevde gövde

g. 26a-3

g. kırañları 5a-7

g.-nüñ 20a-1

g.-yi 24b-10

g.-si 6b-3

g.-sin 7a-6, 8; 7b-4; 8a-5; 8b-7; 24b-7; 25b-6

g.-sini 25b-7

gey çok, pek; iyi, iyice

g. 5b-3; 8b-5; 14a-8; 18b-6; 24b-4

ğıdā (< Ar. ğıdā') gıda, besin

ğ. 6b-5; 9a-4; 10b-7; 12b-5; 14b-7; 16b-4; 20a-5; 21a-4; 24a-4

ğ. eksükligi 10a-2

ğ.-sı 10b-6; 11a-2.YB, 5; 11b-2.YB, 7; 12b-2.YB, 13a-2.YB; 13b-6, 3.YB, 14a-2.YB; 14b-2.YB; 15a-2.YB; 15b-2.YB; 16a-12; 16b-2.YB; 17a-2.YB; 17b-2.YB, 4; 18b-3.YB; 19a-2.YB; 19b-2.YB; 20a-2.YB; 20b-2.YB, 4; 21a-2.YB; 21b-1.YB; 22a-2.YB, 7; 24a-2.YB; 24b-2.YB, 5; 25a-2.YB; 25b-2.YB

ğ.-sı tedbiri 23b-2.YB; 26a-2.YB

ğ.-sın 16a-2.YB

ğ.-sını 25a-10

ğ.-lar 8b-4; 23a-6; 23b-4

ğ.-lar tedbiri 22b-3.YB

ğ.-larıyla 10a-4

ğ.-ları 23b-4

(sovuğ) ğ.-lar 7a-4

(yaş) ğ.-lar 8a-6

(ter) ğ.-lar 7b-5; 21b-4

gibi gibi

g. 2b-2; 4b-9; 5a-4, 8, 10; 6a-7; 9b-3, 4, 3.YB; 10a-12; 11a-1, 4; 14a-8; 14b-6; 15a-4; 15b-2, 7; 17a-12; 18a-9; 18b-5; 21a-2; 22a-2; 24b-6

g.-dür 3a-8; 21b-1; 25b-3

gir- girmek

g.-miş 21a-8

g.-mek 21b-11

git- gitmek

g.-(d)er 10b-2; 26a-6

g.-dügin 21a-3

g.-megile 2b-9; 5b-12

gizle- gizlemek

g.-rise 21b-3

gider- gidermek, yok etmek

g.-ür 10b-9

göbek göbek

g.-den 5b-4

gögercin güvercin

g. eti 25b-6

g. tersi 11a-12

gögercin eti güvercin eti

g.-n 25b-6

gögür göğüs (krş. **gögüz**)

g. rencleri 2a-11

gögüz göğüs (krş. **gögür**)

g.-de 5b-8

göñ(ü)l gönül, kalp; mide

g.-i 8b-3; 21b-8

göñ(ü)l dön- mide bulanmak

g. d.-mek 12a-1, 5, 7

g.-erise 16a-4

gör- görmek

g.-e 6a-3, 6, 9, 12; 17a-6

g.-esi 4b-2

g.-memek 4b-2

göre göre, nazaran

g. 8a-10

götüril- götürülmek; yukarı çıkarılmak

g.-ür 18a-3, 4, 5

göyün- yanmak

g. 21a-2

g.-e 8a-2

g.-mekdür 20a-1

g.-mekden 19b-1

göyündür- yakmak

g.-ürise 6b-13

g.-üp 7a-12; 10a-8

göz göz

g. 12b-3; 14a-2; 14b-2; 15a-3; 22a-10; 23a-3; 23b-2.YB

g. egri ol- 4b-1

g. kapağı 4b-9

g. kıızıllığı 11b-1; 18b-3

g. renkleri 2a-7

g.-i 15b-2; 16a-1

g.-de 9a-3

g.-den 4b-1, 2

g.-ler 14b-3; 19b-2

g.-inden 21b-1

gözsüzlik körlük

g. 13a-12

ğuşsa-lu (Ar. ğuşsa T.) kederli, kaygılı

ğ. 21a-2

gül Far. gül

g. 11a-9; 11b-6; 13b-10; 17b-9; 19b-9; 20a-12; 20b-11; 23a-9

gül şuyı (Far. gül) gül suyu

g.8b-10; 11b-10; 12a-9, 12; 14a-12; 14b-10; 15a-10; 16a-8

g.-n 12a-9

g.-yıla 16a-9

gül yağı (Far. gül) gül yağı

g. 8b-10; 11b-11; 14b-5, 10; 17b-11

g.-n 16a-8

gölbeşeker bir çeşit tatlısı

g. 23a-5

gölzâr Far. gül bahçesi, gül tarlası

g. 21b-5

gün gün

g. 2b-2, 3, 4, 5, 6, 7; 3a-2, 3, 7, 8, 9; 3b-3, 5; 4a-8; 15a-10; 23a-4; 23b-11

g.-dür 2a-1; 3a-B, 1, 3; 3b-2, 7

g.-e 23a-4; 25b-4

g.-de 3a-6, 13; 3b-2, 6 10, 12, 13; 4a-4, 6, 9, 11, 12; 9b-11

g.-den 3a-4, 5; 3b-4, 8; 4a-1, 5; 15a-11; 23a-7

g.-lerdendür 3a-13

(her) g. 14a-4; 20a-9; 20b-12; 23b-9

(düşvâr) g.-dür 2b-3

(buhrân) g.-i 3a-12; 4a-3

(buhrân) g.-inüñ 3b-1

(buhrân) g.-idür 3a-4, 7, 11; 3b-4, 7; 4a-1, 2, 5, 7, 12

(dar) g.-inde 12a-3.YB

(buhrân) g.-lerin 2a-1; 3a-B

(dar) g.-lerinde 12a-1

(buhrân) g.-lerinden 3a-2, 10

güneş güneş

g.-de 19b-2

günlük günlük ağacı ve bundan elde edilen tıbbî zımk

(ağ) g.-(g)i 23a-10

gözü ayna

g.-ye 23a-12

H

ḥabb (< Ar. ḥubūb) yutulacak yuvarlak ilaç, hap; tane, tohum, çekirdek

h. 7b- 6; 8b-7; 13a-9;13b-12, 13

h.-ı belesān 25b-12

h.-ıla 11a-7; 25b-7

h.-ıyla 8b-7; 24b-8

h.-ı 6b-7; 8a-7; 16b-7; 17a-8; 18b-10; 23a-8

h.-lar 8b-8; 16b-9

h.-larıla 25a-7

(ayāric) h.-ı 17a-7

(türbūd) h.-ıyla 24b-7

ḥabblar ét- (< Ar. ḥubūb) macun vb. nesneleri hap haline getirmek

h.-(d)eler 25b-9

ḥabb eyle- (< Ar. ḥubūb) macun vb. nesneyi hap haline getirmek

h.-ye 7b-9; 8a-9

ḥabblar eyle- (< Ar. ḥubūb) macun vb. nesneleri hap haline getirmek

h.-ye 9a-9; 11a-9; 16b-9, 18b-12

ḥaber vér- (Ar. ḥ aber) bilgi ver; belirlemek; hastalık belirtisini haber vermek

h.-ür 3a-4, 5, 11; 3b- 4, 5, 7

h.-icidür 4a-5, 10

ḥacāmet (< Ar. ḥicāmet) vücudun herhangi bir bölgesinden şişe ya da boynuz ile

toplanmış kanı alma

h. 18b-8

ḥacāmet ét- (< Ar. ḥicāmet) vücudun herhangi bir bölgesinden şişe ya da boynuz ile

toplanmış kanı almak

h.-(d)eler 17b-7-8

ḥacāmet eyleye- (< Ar. ḥicāmet) vücudun herhangi bir bölgesinden şişe ya da boynuz

ile toplanmış kanı almak

h. 16a-7; 22a-6

h.-mek 13b-6; 18b-7

ḥacer-i ermenī Ar. Ermenitaşı denen ve tıpta ilaç olarak kullanılan bir madde

h. 17a-9

ḥācet ol- (Ar. ḥācet) ihtiyaç olmak, gerek duymak

h.-maya 18b-8

ḥāl Ar. durum

ḥ .-i 15b-4.YB

ḥ .-de 12a-7; 18a-5

ḥ .-ince 23b-2

ḥalvā Ar. helva

ḥ.-dan 18b-6

ḥ.-larından 24a-4

ḥalvā kııl- (Ar. ḥalvā) helva yapmak, helva haline getirmek

ḥ.-a 20a-5

ḥām Far. ham, olmamış, pişmemiş

ḥ. ḥıltı 24b-2, 4

ḥamīr Ar. hamur

ḥ. 17a-12

ḥammām Ar. hamam

ḥ. 10a-5

ḥ.-a 7a-5; 9b-5, 12; 10a-7; 17a-5; 20a-10; 21a-10; 21b-11; 22a-7; 25a-12

ḥanzāl Ar. ebucehil karpuzu da denilen, portakal büyüklüğünde meyvesi çok acı ve iç sürdürücü bir bitki

(şahm-ı) ḥ. 9a-7; 11a-7; 15a-7; 15b-7; 16a-12; 16b-8; 18b-11; 22b-5; 24b-9; 25b-7

ḥarbak Ar. çömleme otu denen bir bitki

ḥ. 22b-5, 10

ḥardal Ar. hardal otu

ḥ. 6b-10; 13b-13; 19a-10

ḥ.-ıla 16b-12

ḥardal suyu (Ar. ḥardal) hardal suyu

ḥ.-yıla 9b-9

ḥareket Ar. hareket

ḥ.-i 22a-2

ḥ.-de 21a-3

ḥ.-den 4b-10; 25b-1

ḥareket eyle- (Ar. ḥareket) hareket eylemek

h.-mek 5a-1

hāşıl ol- Ar. meydana gelmek, ortaya çıkmak

h.-ur 13a-12

hāşşa Ar. özellikle

h. 4b-7; 13a-5; 21b-7

hāşşiyet Ar. özellik; etki, kuvvet

h. -i 3a-7

hastal-lık (Ar. hasta T.) hastalık

h. 5b-4

haşhāş Ar. haşhaş

h. 14a-1

h. kabı 21a-11

(yaş) h.-ıla 10b-8

hatā (Ar. hatā) yanlış, yanlışlık; günah; kabahat

h. 2b-5

hatmī Ar. kökü ve çiçekleri hekimlikte kullanılan bir bitki, hatmi

h. 8b-11

havlincān Far. havlican otu

h. 24b-6

hāya Ar. erkek cinsiyet bezi, haya, testis

h. renci 2a-7

hayrān Ar. şaşmış, şaşırılmış; çok tutkun; afyon sarhoşu

h.-lar 15b-2

hazīne hazine

h.-sinde 1b-6

hefte Far. hafta, yedi gün

h.-de 9b-10

helāk Ar. mahvolma, ölme

h.-den 2b-11

helāk-lik (Ar. helāk T.) mahvolma durumu, ölüm

h. nişanı 5b-3

h.-dür 5b-12

helīle Ar. tohumu müşhil olarak kullanılan bir bitki

h. 8a-4; 11b-5; 13b-9; 18b-9

(k̄ara) h. 17a-11; 18a-12; 19b-7, 8; 20a-8; 20b-10; 21a-7

(şaru) h. 8a-8; 16a-4; 17b-8; 22a-9; 24a-8

(k̄abili) h. k̄abı 8a-8

(şaru) h. k̄abı 13b-10

hem Far. hem, bir de

h. 4b-2; 5a-3; 5b-6; 13a-3; 14b-8; 21b-4; 22a-9; 22b-9

hemīşe Far. her zaman

h. 15a-3; 17b-12; 21a-2, 3; 21b-10

hezeyān söyle- sayıklamak; saçma sapan konuşmak

h.-mek 5a-1

her Far. her

h. 3a-6; 9a-12; 13a-10; 16b-6

h. bir 1b-5

h. biri 6b-10; 16a-3; 22b-5

h. gün 14a-4; 20a-9; 23b-9

hergiz Far. asla, hiçbir zaman

h. 3b-6; 4a-4; 14a-11

hıl̄ Ar. karışım; besinlerin midede sindirildikten sonra dönüştükleri kan, balgam, safra ve sevda maddelerden her biri

h̄.-ı 6b-7

h̄.-lar 2a-5; 9b-1; 13a-1

h̄. buh̄arı 11a-2

h̄.-lar nişānı 6a-B

(h̄ām) h̄.-ı 24b-4

(h̄ām) h̄.-dan 24b-2

hıyār suyu (< Ar. hıyār) hıyar suyu, salatalık suyu

h̄. 14a-6

hıyārşenber (< Ar. Far. hıyār-çenber) hıyarşember, acur

h̄. 20b-9

hīç Far. hiç

h. 3a-7; 3b-9, 10; 15b-2; 22a-1

hiss Ar. his, duygu

h.-inden 5a-2

hoş Far. iyi, güzel, hoş

h. 11b-8; 17a-4; 21b-6, 9; 24a-6; 25a-11

h. uyku 19b-12

h. uykular 10a-5

h. yıyılar 5a-2

h. yıyılı 20b-6

hudāvend Far. hükümdar

h.-üñ 1b-10

hukne Ar. makattan ilaç şırınga etme, lavman

h. 22b-4

h.-yile 15a-3.YB

h.-lerile 14b-4

hukne êt- (Ar. hukne) makattan ilaç şırınga etmek

h.-(d)eler 22b-6

hukne eyle- (Ar. hukne) makattan ilaç şırınga etmek

h.-ye 15a-9; 15b-8

humār Ar. içkiden sonra gelen başağrısı, sersemlik

h. 10b-3

huzaż Ar. topalak, kırkboğum bitkisi ve bundan elde edilen bir tür ilaç

h. 23a-9

Hulāşa öz. a. Hekim Bereket'in 14. yüzyılda Türkçe yazdığı tıp kitabı

Ĥ. 1b-14

bkz. Kitāb-ı Hulāşa

I

ılıcak ılıkça

1. 9a-11; 10b-4; 12a-4; 13b-9; 14a-13; 15b-10; 16a-5

ılıcağ eyle- ılıtmak

1. eyle- 23b-9

ınçkırık hıçkırık

1. dut- 4b-7

ısrıgan ısrıgan otu

1. diken 15a-7

ısrık ısrık

(cānavar) 1.-(ğ)ın 2a-13

ısırma sıtma; hastalık ateşi

1. 12a-8

1. dut- 14a-2

1.-yıla 14b-2; 15a-2

1.-dan 12a-1.YB, 2, 2.YB, 3.YB

1.-sı 10b-2

1.-lar 2b-2

1.-ları 2a-10

1.-larda 5a-7

(tīz) 1.-larda 5b-7, 10

ısla- ıslatmak

1.-yalar 25b-9

ıslan- ıslanmış

1.-mı 14b-8; 24a-8

ıtrifil Ar. bir tür macun

1.-i şağır 18a-12

İ

i- imek eylemi

i.-se 12a-7

iç insanın ya da herhangi bir şeyin içi

i.-in 16a-5; 24a-9

i.-ine 22b-11

i.-inde 3a-7, 8, 9; 9b-6; 10a-11; 11b-10; 14a-11; 15b-4; 18b-1; 22b-6; 24a-12

(kökünar) i.-i 25a-9

(sirke) i.-inde 23b-7

(şu) i.-inde 15a-8

iç- içmek

i.-e 9a-9; 10b-4; 12b-10, 11, 12; 13a-6; 13b-8, 9; 14b-9

i.-üp 7a-5

i.-miş 19b-3

i.-mek 7a-7; 8a-7; 10b-12; 14b-9; 20b-4; 26a-7

içerü içeri, içeriye

i. 19b-2

iki iki sayısı, 2

i. 8b-10; 9a-8; 9b-11; 10b-4, 11; 13a-7; 14b-11; 15b-7, 12; 16a-7; 17a-7; 17b-7;

18b-7, 11; 19b-9; 20a-12; 23a-1, 9; 26a-11

i. buçuk 7b-9; 18b-12

i.-siyile 2b-9

i.-sin 15b-10; 22b-11

ikinci ikinci

i. 2b-3; 10a-3.YB

i.-si 10a-2

ikişer ikişer

i. 6b-11; 20a-12

ilerü ileri; önce

i.-rek 7a-3; 19b-3

ilk ilk, birinci

i.-inde 14a-8

illet Ar. hastalık, sakatlık; sık sık tepen hastalık; sebep

‘i. 2b-11, 13, 14

‘i.-üñ 2b-5

ilet- yerine ulaştırmak, eriştirmek

i.-e 8a-11

i.-(d)e 18b-10

i.-mek 17a-5; 21a-10, 11

‘ilmī Ar. ilmî, bilimsel

(der) ‘i. tıbb 1b-B

in- inmek

i.-er 19a-2

incin- incinmek

i.-mekdür 13a-2

incük diz kapağı ile ayak bileği arasında kalan kemik

i.-den 13b-5; 16a-7

i.-(g)inden 17b-7; 18b-7

i.-lerinden 22a-6

iri iri, büyük

i. 6b-12; 7a-9; 8a-11

isfānāḥ (< Yun. ispanaki) ispanak

i. 10b-7

i.-ıla 11b-7

isfidāc merhemi Ar. üstübeç merhemi

i. 7b-12-13

ishāl Ar. sürgün, iç sürme, ishal

i. 5b-2

i.-den 4b-7

ishāl eylet- (Ar. ishāl) ishal olmayı sağlamak

i.-mek 20a-8

issi sıcak

i. 6a-4; 7b-5; 12a-10, 11; 12b-2; 14b-1.YB; 21a-6, 10; 21b-4; 24b-5; 26a-8

i. nesnelere 7a-4

i. otlar 7a-3

i. şayrılık 2b-1

issi ét- ısıtmak

i.-(d)-er 10a-10; 11a-10

issilet- ısıtmak

i.-(d)üp 13a-6

issilik sıcaklık, sıcak olma

i. 11a-3; 13a-1; 15b-6

i.-(g)ile 14a-2

i.-den 12b-2.YB

istifrāġ Ar. mideyi boşaltma, kusma

i. 17b-3.YB; 23a-6

i. tedbiri 13b-2.YB; 21b-3.YB

i.-ı 14b-3.YB; 15a-3.YB

i.-in 15b-3.YB; 16a-3.YB

istifrāġ eyle- Ar. mideyi boşaltmak, kusmak

i.-ye 13a-9

istirhāyī rahavet gelme, gevşeme

i. 23a-1.YB

i.-dür 23a-2

i.-nüñ 23a-3

iş iş

i.-e 8a-11; 22b-4

i.-lere 21b-10

işāret Ar. bir şeyi gösterme; iz, nişan

i.-in 1b-13

işbu bu, işte bu

i. 6b-7; 8a-7; 20a-10; 20b-10; 24a-10

işit- duymak, işitmek

i.-(d)e 21b-9

iştihā (< Ar. iştihā) yemek yeme isteği, iştah

i. 6a-6

(bilinç) i.-sı 6a-11

iştihā-suzlık (< Ar. iştihā' T) iştahsızlık, yemek istememe

i. 6a-5

it çiçegi it çiçegi

i.16b-10

it toḥmı it tohumu

i. 9a-9; 11a-10

K

ḳab kabuk

ḳ.-ı 14b-7; 15a-4, 8

ḳ.-ını 21a-8

(behemn) ḳ.-ı 20b-11

(ḥaṣḥāṣ) ḳ.-ı 21a-11

(kābilī helīle) ḳ.-ı 8a-8

(ṣaru helīle) ḳ.-ı 13b-10

(fınduḳ) ḳ.-ınuñ 7a-11, 12

ḳabaḳ bir sebze, kabak

ḳ.-(ğ)ıla 8b-5; 11b-7

ḳabaḳ aşı kabak aşı, kabak sebzisinin yemeği

ḳ. 12b-6

ḳabaḳ müzeverresi kabak çorbası

ḳ.-n 21a-4-5

ḳabaḳ suyu bir sebze, kabak

ḳ. 14a-5

ḳabaḳ yağı bir sebze, kabak

ḳ.-n 19b-11

kābilī (?) tohumu müshil olarak kullanılan bir bitkinin (helīlenin) türlerinden biri

k. helīle 8a-8

ḳabsuz kabuksuz

ḳ. m āṣ 8b-5

ḳ. mercimek 8b-5

kābūs Ar. uykuda basan ağırlık, karabasan

k. 18b-1.YB

ḳabız eyle- (< Ar. ḳabẓ) kabız eylemek, peklik yapmak

ķ.-yicilerden 19b-4

ķaç kaç

k. 2a-B

ķaçan o zaman, -dığı zaman

ķ. 6b-3.YB; 7a-3.YB; 8a-2.YB; 8b-1; 9a-1; 9b-2.YB; 14a-9; 16b-1; 18b-2.YB;
19a-11; 22a-10; 24a-1; 24b-10

ķadar Ar. kadar; az, biraz

ķ. 12b-7

ķ.-ı 16b-6

ķadın tuzlığı oğlan aşı da denilen zamk; dikenüzümü

ķ. 12b-6

ķafa kafa

ķ-sın 14b-10

ķ-sına 14b-11

kāfūr Ar. kafur otu ve bundan elde edinilen koku

k. 12a-11; 16a-9

kāhil ol- Ar. güçsüzleşmek, gevşemek

k.-a 6a-7

k.-urısa 21b-12

kāhil-lik (Ar. kāhil T.) güçsüzlük, tembellik, gevşeklik

k. 6a-8; 19a-3

ķakı- sinirlenmek, öfkelenmek

ķ.-ya 6a-5

ķākūle Ar. zencefilgillerden, sıcak memleketlerde yetişen ıtırlı bir bitki

ķ. 20a-11

ķal- kalmak; artmak

ķ.-ur 15b-2; 25b-1, 3.YB

ķ.-ınca 15a-9; 22b-6

ķ.-an 15b-3; 20a-3

ķ.-urısa 26a-4

ķ.-maz 22a-2

ķalın kalın

k. 22b-3

kalınlık kalınlık

(deri) k.-liğinden 10a-3

kalye (Far. kalye) kavurma, kızartma

k. 16a-12; 16b-4

bkz. kuzu kalyesi, şişek kalyesi, şişek eti kalyesi

kamış kamış

(yaş) k. 8-b-12

kamış suyu kamış suyu

(yaş) k.-yıla 11b-11

kamu bütün, hep

k. 1b-1, 4, 5, 11; 17a-5; 25a-1

k.-sı 4b-6; 5a-1; 11b-3; 20a-3; 20b-6, 12; 25b-12

k.-sın 6b-11; 7b-9; 11a-2; 13b-11; 15b-9; 26a-12

k.-sından 20a-4

k.-sındadır 20a-1

kan kan

k. 2b-10; 8a-2; 11b-1; 14b-1; 17b-10; 19b-1; 20a-1; 21a-1; 22a-2; 24a-3.YB

k. buhârı 18b-2

k. gâlib-lığı 6a-1.YB; 13b-7

k. karaşagulığı 20a-2

k.-ı 8a-6

k.-dan 8a-1, 2, 3.YB; 11b-1.YB; 13b-1, 2; 14b-2.YB; 16a-3; 2.YB; 17b-1.YB, 1, 2; 18b-2.YB; 22a-1.YB; 24a-2, 2.YB

k.-dandur 24a-2

k.-danısa 22a-3

(burun) k.-ı 5b-1

(burun) k.-inuñ 5b-1

kan al- tedavi için damardan kan almak

k.-a 8a-4; 14b-4; 16a-8; 20a-7

k.-mak 11a-4; 12b-5; 13b-5; 17b-7; 19b-7; 20b-3.YB, 7; 22a-4; 24a-7

kança nere, ne taraf

ķ. 21a-3

ķankı hangi

ķ. 18a-4

ķ.-sı 9a-12

ķantāriyūn Yun. kantaron çiçeđi

ķ. 22b-5

ķapak göz kapağı

(göz) ķ.-(ğ)ında 4b-9

ķapla- kaplamak, sarmak

ķ.-r 11a-2

ķ.-sa 24b-10

ķ.-mış 25b-5

ķapu kapı

ķ.-sın 1b-4

ķaplu kabuklu

ķ. 11a-3

ķapsuz kabuksuz

ķ. 8b-5

ķara kara, siyah

ķ. 4b-6; 5b-1, 8; 6a-10, 12; 7b-3

ķ. helīle 17a-11; 19b-7, 8; 20a-8; 20b-10; 21a-7

ķaranful Ar. karanfil

ķ. 7b-8; 18b-12

ķarañu karanlık

ķ. 23a-11

ķarār Ar. karar, bir yerleşip kalma

ķ. dut- 21b-8

ķ.-ından 4b-3

ķarar- kararmak

ķ.-ur 16a-1

ķ.-mağdur 14b-3; 22a-11

ķarařađu karamsı, siyahımsı

ķ. 24a-3

ķarařaęulık siyamsılık

(ķan) ķ.-(ę)ıdur 20a-2

ķarın karın

ķ. 5a-9

ķarın geç- ishal olmak, bağırsağın gevşemesi

ķ.-mek 5a-11

ķarın git- ishal olmak, bağırsağın gevşemesi

ķ.-megile 5a- 11

ķarıřdur- karıştırmak

ķ.-up 14b-11

ķarın sūr- ishal olmak, baęırsaęın gevşemesi

ķ.-mekdür 14b-4-5

ķārūre Ar. idrar kabı, ördek

ķ. 6a-1, 4, 7

(muḥālif) ķ.-si 6a-10

kāsni şuyı (Far. kāsni) yaban marul suyu

(yaş) k.-yıla 8a-9

ķat kat, huzur, makam, yan

ķ.-ında 4a-1

ķat- katmak, karıştırmak, eklemek

ķ.-a 6b-9, 11; 12b-7; 13a-8; 13b-11; 15a-5; 23a-9

ķ.-alar 15a-11

ķ-up 7a-12; 10a-9; 18a-11

ķ.-anda 13b-11

ķ.-makdur 12a-3

ķatı katı, sert; pek çok

ķ. 2b-4; 3a-3; 5a-2; 5a-6; 6a-10; 6b-13; 7a-9; 8a-12; 9b-7, 10; 11a-1, 12; 13a-9,

10; 14a-2; 17b-6; 18a-10; 23b-11; 24a-3; 26a-2

ķatıl- katılmak

ķ.-mış 9b-8; 17a-9; 26a-9

ķatılık katılık, sertlik

ķ.-(ġ)ıdur 9a-2

ķatūnā Ar. pire otu

(bezr-i) ķatūnā 8b-8; 13b-7

ķavrıl- kavrulmak, kızarmak

ķ.-mış 11a-6

ķavuk idrar kesesi, mesane

ķ. renci 2a-5

ķavur- kavurmak, kızartmak

ķ.-alar 22b-7

ķ.-up 10b-7

ķavurma kavurma

ķ. 16a-12; 16b-5

ķayġulu kaygılı, endişeli

ķ. 21a-2

ķayna- kaynamak

ķ.-mış 9b-6

ķaynat- kaynatmak

ķ-(d)a 9a-10; 15a-5; 15b-9; 17b-9

ķ-(d)alar 19b-9; 22b-6; 23b-8

ķ-(d)up 21a-12

ķaysūm Ar. ayvadana bitkisi

ķ. 9a-12

ķebere Ar. kebere, kuyruklu biber

k. kōki 15a-8

ķeġi keġi

k. 6b-4

ķeġi eti keġi eti

k. 11a-4

k.-nden 6b-4; 7b-5; 16b-5

ķefāret (Ar. keffāret) karşılık

k. 14a-8

k.-in 9a-4.YB

keklik keklik

k. 9a-5

keklik eti keklik

k. 11a-6

keklik kebābı (Ar. kebāb) keklik kebabı

k. 22b-8; 24b-6

k.-n 24b-6

keklik sögölmesi keklik kebabı

k.-n 6b-5

kelem Far. lâhana

k. 10b-7; 25a-5

kendü kendi

k.-nüñ 1b-6

k.-ne 16b-12

kendüsi kendisi (krş. **kendüzi**)

k.-ne 25b-11

kendüzi kendisi (krş. **kendüsi**)

k.-n 21b-10

kepek kepek

k. 9b-3, 3.YB

(buğday) k.-(g)i 14b-5

kerāmet Ar. kerem, bağış

k.-ler 1b-4

kerdeme Yun. tere otu

k.-yile 11a-12

kes- kesmek

k.-e 5a-4

kesil- kesilmek

k.-e 5b-6

k.-dügi 5b-7

kez kez, defa

k. 8a-6; 9b-11, 12; 10b-4; 15b-8, 11; 17a-7; 18a-10; 22a-6

k.-den 2b-14; 10b-5; 22a-5; 24a-1

ķıl kıl

ķ. 4b-9

ķıl- kılmak, yapmak, etmek

ķ.-maķ 6b-6; 8b-4; 16b-4; 19b-6

ķ.-ııcı 23b-4

ķ.-a 20a-5

bkz. aşıķı ķıl-, erzānī ķıl-, ĥalvā ķıl-

ķılsuz kılsız

ķ. 6b-3

ķına (Ar. ĥinna) kına

ķ. 10a-12

ķırañ kenar

(gevde) ķ.-ları 5a-7

ķırcıldad- gırcıdatmak

(diş) ķ.-maķ 4b-5

ķırķ kırk sayısı, 40

ķ. 2a-1; 3a-B; 17a-12; 17b-9

ķırķıncı kırkıncı

ķ.- 3b-7

ķısım Ar. bölüm, parça

ķ. 22b-6

ķızdur- aşırı ısıtmak, yakmak

ķ.-alar 22b-12

ķızıl kızıl, kırmızı

ķ. 5b-3, 9; 6a-1, 2, 3; 7a-9; 9a-4; 10a-5; 11a-3; 11b-10; 12b-3; 13b-10; 14a-3;

14b-2; 17b-3, 9, 11; 19b-9; 20a-12; 20b-11; 22a-3; 23a-9; 24a-3

ķ. soğan 7a-10

ķızılıķ kızılılık, kırmızılık

ķ. 9a-3

(göz) ķ.-(ğ)ı 11b-1

(göz) ķ.-(ğ)ıdur 18b-3

(yüz) k.-(ğ)ı 8a-3; 13b-2

(yüz) k.-(ğ)ıdur 11b-2

(ten) k.-(ğ)ıdur 8a-3

ki Far. ki (bağlaç)

k. 2b-1; 3a-6; 4b-B; 5b- 2, 3; 6b-1.YB; 7b-1.YB; 14b-1.YB; 15a-1.YB; 15b-1.YB; 16a-1.YB; 19a-1.YB; 21b-6, 7; 24b-4

kiçi küçük

k. 4b-3

ķifāl (Ar. < Yun. kefali) şah damarı

ķ. tamarı 12b-4

ķ.-dan 13b-5; 14b-4

ķ.-ından 22a-4

kim ki (bağlaç)

k. 1b-1, 5; 2b-8; 3a-1, 7; 4b-11; 5a-B; 5a-11; 5b-5, 6; 6b-2; 7a-1; 8a-2, 11; 8b-1.YB; 9a-1.YB, 10; 9b-1.YB, 1, 6, 12; 10a-4; 9, 10; 10b-1.YB, 1, 4, 9, 11; 11a-1.YB, 1, 3; 11b-1, 5, 10; 12a-1.Y B, 1, 11, 13; 12b-1.YB, 5; 13a-1.YB, 5, 10; 14a-1.YB, 2, 11; 15a-6; 15b-1; 16a-1, 2, 10; 16b-1.YB; 17a-1.YB, 7, 9; 17b-1.YB, 1, 10; 18a-1.YB, 1, 3, 4, 5, 10; 18b-1, 7; 19a-1; 19b-1.YB, 12; 20a-1.YB, 1, 6; 20b-1.YB, 8; 21a-1.YB, 7; 21b-4.YB; 22a-1.YB, 1, 5, 10, 12; 22b-1.YB, 4, 7; 23-1.YB, 1, 3, 7; 23b-1.YB, 1, 5, 7, 9; 24a-1.YB, 6, 8; 24b-11; 25a-1.YB, 8, 10; 25b-1.YB, 1, 2, 13; 26a-2, 2.YB, 5, 7, 9

kişi kişi, insan

k. 5a-4; 7a-3; 14b-12; 17a-2; 18b-1; 22a-1; 22b-4

k.-nüñ 6b-2; 7b-4; 14a-12; 16a-1; 19a-2; 22b-10; 25b-1.YB

k.-ye 14a-11

kişniç (< Far. kişimiş) kişişi, çok küçük taneli çekirdeksiz üzüm

(ķuru) k. 12b-7; 20b-11

(yaş) k. 11b-8

kitāb Ar. kitap

k.1b-10; 2a-B

k.-ı 1b-10 , 13

(tıbb) k.-larınıñ 1b-11

Kitāb-ı Hülāşa öz. a. Hekim Bereket'in 14. yüzyılda Türkçe yazdığı tıp kitabı

K. 1b-B

ko- koymak

ķ.-maķ 23b-11

ķōķıyā Ar. çeşitli bitkilerden yapılan bir tür hap

k. 13a-9; 13b-12

ķoķu koku

ķ.-dan 12a-4.YB

ķ.-lar 25a-11

ķoķulu kokulu

ķ. 21b-6

ķol kol

ķ.-dadur 11b-5

ķ. tamarı 6a-1, 4, 7, 10

ķoñak saç kepeği

ķ. 9b-4.YB

ķoñaklan- saçın kepeklenmesi

ķ.-ur 9b-3

ķop- meydana gelmek, oluşmak; kopmak

ķ.-ar 20b-2

ķorķ- kormak

ķ.-maķ 5a-3

ķorkut- korkutmak

ķ.-(d)ur 2b-11

ķorķu korku

ķ.-sıdur 4b-B

ķorķulu korku veren; korkutucu

ķ. düşler 6a-12

ķ.-dur 5a-2; 5a-7; 5b-1; 5b-2, 7, 10

ķorķusuz korku vermeyen; korkutucu olmayan

ķ. 3a-6

ķoruk koruk, ham üzüm

ķ. 8b-6

ķ.-(ğ)ıla 11b-8; 14a-6

ķoruķ aşı koruk aşı; ham üzüm aşı

ķ. 10b-6, 9; 13b-6

ķoruķ şuyı koruk, ham üzüm

ķ. 14b-8

ķoy- koymak, bırakmak, katmak

ķ.-a 7a-10

ķ.-alar 10a-12

ķoyı koyu, yoğun

ķ. 5b-9, 10; 6a-1; 8b-5; 9b-2, 4; 10-6; 15a-4; 18b-8

ķoyun alt taraf, aşığı

(topuķ) ķ. yat- 5a-9

ķoz (< Far. gavz, gūz, goz) ceviz

ķ. 25a-9

ķoz yağı (Far. ķoz) ceviz yağı

ķ. 22b-9

ķökünar (< Far. ķökünār) ķöknar ağacı ve bu ağacın yemişı

k.- içi 25a-9

ķök ķök

(kebere) k.-inüñ 15a-8

ķöndür- yükseltmek, havaya kaldırmak

k.-mek tedb ĩri 23b-4.YB

ķöpük ķöpük

k. 14a-13; 17a-3

ķötü ķötü

k.-dür 5a-10

ķulaķ kulak

ķ. 4b-3, 8

ķ. renci 2a-8

ķ.-(ġ)ı 9a-2

ķ.-(ġ)ına 11a-10

ķ.-dan 4b-3

ķulak yumuşacuğı kulak memesi

ķ. 4b-3

ķulunc Ar. bir tūr sancı, kramp

ķ.-dan 26a-6

ķurı kuru (krş. ķuru)

ķ. 4b-3

ķurtul- kurtulmak

ķ.-a 9b-12; 23b-5

ķuru kuru (krş. ķurı)

ķ. 4b-11; 6a-6, 9; 7b-5; 21a-6, 11; 21b-4; 22b-12

ķ. kişnıç 12b-7; 20b-11

ķ. şayruluk 2b-2

(ķuru) yemişler 25a-8

ķ.-dan 21b-5

ķuruluk kuruluk

(ağız) ķ.-(đ)ı 8b-2

(endāmlar) ķ.-(đ)ı 7b-2

(endām) ķ.-(đ)ıdur 17a-1

ķus- kusmak

ķ.-a 10b-4; 13b-9, 12

ķ.-ıcaķ 10b-2

ķ.-maķ 5b-3; 12a-4, 8; 13b-4.YB; 16a-11; 18a-11; 24b-12

ķ.-mağıla 2b-9; 16a-10

ķust yağı (Ar. ķust) kıst otunun kōkünden ķıkarılan ve ilāç olarak kullanılan yağ

ķ.-n 25b-10

ķustur- kusturmak

ķ.-ma ķ 16a-5; 19a-8

ķuř kuş

ķ.-lar avāzı 21b-5

ķuř eti kuş

ķ. 10b-6

ḳuṭrub Ar. melankoli, kuruntu

ḳ. 21a-2.YB; 21b-12

ḳuvvet Ar. kuvvet, güç

ḳ. 3b-1; 12b-3.YB; 16b-4.YB; 18b-4.YB, 10

ḳ. tedbīri 16b-4.YB; 17a-4.YB; 17b-4.YB; 19a-4.YB; 20b-4.YB; 22b-4.YB; 24a-4.YB; 24b-4.YB; 25a-4.YB

ḳ. za‘īflığı 5a-12

ḳ. vēr- 19b-4.YB; 20a-4.YB

ḳuvvet-len- (Ar. ḳuvvet T.) kuvvetlenmek

ḳ.-mesi tedbīri 23a-4.YB

ḳuvvet-lendür- (Ar. ḳuvvet T.) kuvvetlendirmek

ḳ.-ür 17a-10

ḳ.-maḳ aḥvāli 26a-4.YB

ḳ.-maḳ tedbīri 25b-4.YB

ḳuvvet-lü (Ar. ḳuvvet T.) kuvvetli, güçlü

ḳ. 2b-2; 7b-10

ḳuvvet-süz-lıḳ (Ar. ḳuvvet T.) kuvvetsizlik

ḳ.-dan 25a-2

ḳuzı kuzu

ḳ. boynı 19b-6

ḳuzı eti kuzu eti

ḳ. 17a-4; 19a-4; 20a-5; 20b-5; 21a-5

ḳuzı ḳālyesi (Far. ḳālye) kuzu kavurması; kuzu etinden yapılmış kavurma

ḳ. 24b-6

kūkürt Far. kükürt

k. 6b-10; 7b-11

kül kül

k.-ini 7a-12

kündür Far. ak günlük, buhur

k. 22b-10

L

lādān Far. bir cins çalı; bu çalının zamkı

l. 10a-11

lājiverdī Far. lacivert taşı

l. 17a-9

laḳva Ar. yüz felci

l. 23a- 1.YB, 1; 23b-1.YB, 1

laṭīf Ar. yumuşak, hoş; güzel, temiz; bir tür ilaç

l. 14a-8; 17b-4; 23a-5; 23b-4; 24b-5

laṭīf eyle- (Ar. laṭīf) yumuşatmak

l.-mek 23b-4

leṭāyif Ar. güzel sözler ve hikayeler

l. 1b-3

M

mādde Ar. madde, cisim

m. 18a-1

ma^ʿde (< Ar. miad) mide, kursak

m. 10b-1

m. rencleri 2a-1

m.-yi 16a-10

m.-den 4b-7; 10b-1, 2.YB; 18a-4.YB, 10

m.-si 10b-5

ma^ʿcūn Ar. hamur gibi olan ilaç

m.-ı 17a-10

m.-ı necāḥ 17a-8

(eftīmūn) m.-ı 20b-8

(necāḥ) m.-ı 9b-8; 18a-9; 20b-8; 21a-8

(sīsāliyūs) m.-ı 16b-10

ma^ʿcūn eyle- (Ar. ma^ʿcūn) macun haline getirmek

m.-ye 20a-9, 12

maḥmūde Ar. mahmude otu, bingöz otu

m. 7a-6; 8a-9; 8b-8; 9a-7; 9b-8; 11a-8; 12b-11; 13b-11; 16b-9; 24b-9; 25b-9

m. nişānı 21b-1

m.-yi 8b-9

m.-yile 12b-10

maḥmūr-lık (Ar. maḥmūr T.) sarhoşluğun verdiği sersemlik; uyku basmış gibi bir durum

m.-dan 10b-2.YB, 3.YB

maḥşūş Ar. bir şeye özgü

(dermān-ı) m.-ı erzānī 1b-6

mālīḥūlya (Ar. < Yun. melankholia) kuruntu, melânkoli

m. 19b-1.YB; 20a-1.YB; 20b-1.YB; 21a-1.YB

m.-dur 20b-1

māniya Ar. merak, iptilâ, cinnet

m. 21b-12

mārūl (Yun. marouli) marol

m. toḥmı 21a-11

m. yaprağı 10b-7

maştakī Ar. sakız

m-i zencebīl 6b-9

māş müzevveresi (Far. māş Ar. müzevvere) börülceye benzeyen bir fasulyenin çorbası

m. 8b-5

maḥ^ʿad Ar. oturak yeri, makat, anüs

m. renci 2a-7

ma^ʿnā Ar. anlam

m. 1b-3

māsārīkā Yun. bağırsakları tutan iç yağı zarı

m. tamarı 20b-1

maşdakī ?

m. 20a-11

maşhalat iş, emir, keyfiyet; önemli iş

m.-ısa 8b-6

ma^ʿşūk Ar. sevilen, sevilmiş

m. 21b-7

m.-unuñ 21b-8

māye- hōş Far. ekşimsi

m. 16a-6

meflūc Ar. felç olmuş

m. 24b-11

meger Far. oysa ki, halbuki, meğer; olsa olsa, ancak

m. 2b-4

meknūn ?

m. 9a-4; 13a-5

meneveş yağı (Far. meneveş) menekşe yağı

m. 25b-10

merākī Ar. kuruntu, vesvese içinde bulunan

m. 20b-2.YB

mercimek Far. mercimek

m. 8b-5; 11b-7; 14b-8; 25a-5

m.-den 11a-5

mercimek aşı Far. mercimek

m. 13b-6

mersīn yağı (< Yun. myrsine) mersin yemişinin yağı

m. 10a-12; 17b-11

m.-yla 10a-6

m.-ın 10a-10

mīl Ar. bir kilometreye yakın uzaklık

m. 16b-6

mirī Far. salça

m. 19a-11

miskāl Ar. yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü

m. 8a-8; 11a-7; 16b-8; 24b-8

mu^ʿālece Ar. ilaç yapma, ilaç kullanma; tedavi

m.-sine 21b-11

muḥālif Ar. uygun olmayan, uymayan

m. kārūresi 6a-10

Muḥammed Muṣṭafā öz a. İslâm dininin peygamberi Hz. Muhammed

M. 1b-8

Muḥammed Zekeriyā Raḥmetu'l-lāhi öz. a. Muḥammed Zekeriyā el Râzî adıyla bilinen ünlü bilgin

M. 2b-1

muḥāṭarā (Ar. muḥāṭara) tehlike; zarar, ziyan

m.-dur 2b-3

muḥtaṣar Ar. kısaltılmış, kısa

m. 1b-12

muḥl Ar. günlük ağacı

m. 6b-8; 9a-8; 11a-9; 16b-9; 25b-8

m.-ı 25b-9

mūm Far. mum

m. 26a-10

mūm-rūḡānı Far. bal mumu, yağla yapılan bir tür merhem

m. -yıla 6b-13

maṣḍakī ?

(sünbül-i) m. 20a-11

mu ʿtedil Ar. ne az ne çok; orta

m. 10a-5; 20b-6

muvāfiḳ Ar. uygun, yerinde

m. 10a-4

m.-dur 8a-7; 10a-6; 11b-9; 13a-4; 19a-6, 11; 21b-6; 25a-9

muz (Ar. mūz) muz bitkisi ve meyvesi

m. 19a-6

müferriḥ Ar. ferahlık veren

m. 20a-10; 20b-10

müfid Ar. faydalı; ifade eden , anlatan; manalı

m.-dür 21a-12

müfid ol- Ar. faydalı olmak, yaramak

m.-a 23b-9

mülâzemet et- Ar. bir işle sürekli meşgul olmak; bir yere veya bir kişiye sınımsız

bağlanmak

m.-(d)e 21b-6

müşg Far. misk

m. 17a-10; 25b-12

m. yıyısı 12a-3

bkz. °anber-i müşk, gâliye-i müşk

N

nâfi ° ol- (Ar. nâfi °) faydalı olmak, yaramak

n.-a 12a-13

naķış-lu (Ar. naķış T.) naķışlı, süslü

n. 14b-12

namâz Ar. namaz

(öyle) n.-ından 14a-5

nâr Far. nar ağacının yemişı

n. 16a-6; 20b-6

n.-ıla 8b-6

nâr şuyı (Far. nâr) nar suyu

n . 11b-7

nârdeng Far. nar, erik, elma gibi meyvelerden üretilen ekşimsi pekmez

n. 18b-5

nârenci (< Far. nârenci, nârengi) turunç, turunç rengi

n. 6a-4

nazar bakma, bakış

n.-ına 1b-10

nâzik ince, narin; saygılı

n. 21b-10

ne ne (soru adılı)

n.-dür 8b-3.YB

n.-kim 'her ne ki' 20a-4

necāh Ar. isteğine ulaşma; kurtulma

n. ma^ccūnı 9b-8; 18a-9; 20b-8; 21a-8

(ma^cc ūn-ı) n. 17a-8

nefes Ar. nefes, soluk

n. 22a-2

n. almak 5a-4

n. urmağı 21b-2

(sovuğ) n. 5a-4; 5b-5

nefes al- (Ar. nefes) nefes almak, solumak

n.-mak 5a-4

nefsānī Ar. canlılığın zorunlu kıldığı isteklerle ilgili

n. 21b-2.YB

n. tedbīri 21b-4.YB

neftī Far. nefti, nefit yağı renginde olan, koyu yeşil ile kahverengi arasında bir renk, siyaha yakın koyu yeşil

n. duz 7b-8; 18b-12

nemek Far. tuz

n. 12a-2

nemek-süz (Far. nemek T.) tuzsuz; tatsız, lezzetsiz

n. 6b-6

nergis Far. çiçekleri beyaz ve sarı olan bir süs bitkisi

n. 23b-8

nergis yağı (Far. nergis) nergis yağı

n.-n 15b-10

nesne nesne, şey

n. 5b-3; 18a-3; 22b-12; 23a-5

n.-yile 18a-6

n.-dür 7a-13

n.-yi 1b-b

n.-ler 5a-10; 6a-3, 6, 12; 18a-8; 19b-4; 21a-11; 21b-6

n.-leri 4b-2

n.-lerden 7b-6; 13a-2; 14a-8; 16b-3; 21a-6

(issi) n.-lerden 7a-4

nice neden, nasıl

n. 7b-11, 12; 25a-1

n.-ler 4a-10

nikāh ʿet- (Ar. nikāh) nikahlamak, yasal olarak evlenmek

n.-(d)eler 21b-9

nīlūfer Far. nilüfer çiçeği

n. 12a-12; 19b-8

nīlūfer yağı (Far. nīlūfer) nilüfer çiçeği

n.-n 19b-10

ni ʿmet Ar. iyilik, ihsan, lütuf

n.-ler 1b-5

nişān Far. belirti alâmet

n. 13b-2; 18a-10

n.-dur 4b-1, 2, 5, 12; 13a-3

n.-ı 1b-12; 6b-1; 7a-1; 7b-3; 8b-1.YB, 2; 9a-1; 11a-2; 11b-1.YB, 1; 12a-1.YB, 2; 12b-1.YB, 3; 13a-1.YB, 1; 13b-1.YB, 14a-1.YB, 1; 14b-1.YB, 1; 15a-1.YB, 1; 15b-1; 16a-1.YB, 3; 17a-1.YB; 17b-1.YB, 2; 18a-1.YB; 18b-1.YB, 3; 19a-1.YB; 19b-1.YB, 2; 20a-1.YB, 2; 20b-1.YB 2; 21a-1.YB, 1; 21b-1.YB, 1; 22a-1.YB, 3, 4.YB; 22b-1.YB, 1; 23a-1.YB, 3; 23b-1.YB, 2; 24a-1.YB, 3; 24b-1.YB, 2; 25a-1.YB; 25b-1.YB, 3; 26a-1.YB, 2

n.-in 2a-5; 16b-1.YB, 1

n.-lar 2a-6, 4b-B

n.-ıdur 6a-B; 11b-3; 22a-12

n.-ları 2a-2, 3, 4; 6b-1.YB; 7a-1.YB; 7b-1.YB; 8a-1.YB, 3; 9a-1.YB; 9b-1.YB; 10a-1.YB; 10b-1.YB; 11a-1.YB; 13b-1; 15b-3, 25b-3

n.-larıyla 21b-3

(yavuz) n.-dur 5a-3, 6; 5b-1

(hıl̄tlar) n.-ı 6a-B

(mālīḥūlyā) n.-ı 21b-1

(ölüm) n.-ıdur 5b-5

(ḥastalık) n.-ıdur 5b-4

(helâklik) n.-ıdur 5b-3

(yavuz) n.-ıdur 5b-11

(yavuz) n.-lar 5a-B,

(sevd ā) n.-ları 20a-3

(yavuz) n.-ları 5b-B

nişver ?

n. 12a-3

nite nasıl

n. 3a-3

n.-dür 21b-4.YB

nite-kim nasıl ki

n. 25a-2

noḥūd Far. nohut

n. 5a-8; 15a-4

noḥūd şuyı (Far. noḥūd) nohut suyu

n. 9a-6; 16b-4; 19a-5; 20b-4-5; 25b-5

n.-n 25b-5

noḥūd unı (Far. noḥūd) nohut unu

n.-yla 9b-9

O

odlu ateşli

o. 6a-6

oğlak eti oğlak eti

o.-yle 10b-8; 20b-5

o.-n 10b-9; 19b-5

oğlan çocuk, erkek çocuk

o. tersi 5b-2

oğlan aşı cavşir ağacı ve bundan elde edilen macun

o. aşı 13a-7; 15a-11; 25b-8, 12; 26a-11

oğlan otl oğlanotu, melisa

o. otl 24a-11

ol o (adıl)

o. 4b-2; 10a-1, 9; 18b-1, 2; 19a-1.YB; 22a-10; 23a-1.YB; 24a-2; 26a-7

o.-dur 2b-12, 14; 3a-7; 6b-2; 7a-1; 7b-4; 9b-10; 10a-10; 11a-3; 14a-1; 15b-1;

18a-1, 10; 23a-1, 3; 23b-1, 6; 24b-11; 26a-2

anuñ ‘ol adılının tamlayan durumu’

a. 6a-3; 6b-1.YB, 4.YB; 7a-1.YB, 4.YB; 7b-1.YB, 1, 3.YB, 11; 8a-1.YB, 3, 3.YB; 8b-1.YB, 2, 2.YB, 3.YB, 4.YB; 9a-1.YB, 1, 2.YB; 9b-1.YB, 6; 10a-3.YB, 12; 10b-2; 11a-1.YB, 2; 11b-1.YB, 1, 3, 2.YB; 12a-1.YB, 12b-1.YB, 2, 2.YB, 10; 13a-1, 3.YB, 7; 14a-1, 3.YB, 11; 14b-1, 3.YB; 15a-1; 15a-5; 3.YB; 15b-3.YB; 16a-3.YB; 16b-1, 2.YB; 17a-2.YB, 8; 17b-2.YB; 18a-3.YB; 18b-2, 3, 3.YB; 19a-1, 2.YB; 19b-1, 3.YB, 12; 20a-1, 2, 3.YB; 20b-2, 3.YB; 21a-1, 3.YB; 22a-2, 2.YB; 22b-1, 2.YB, 12; 23b-3.YB; 24a-1; 24b-2, 3.YB, 10; 25b-1, 3, 3.YB; 26a-2, 3.YB

a.-ıla 1b-12; 12a-1; 21b-7; 22b-6

anı ‘ol adılının belirtme durumu’

a. 2a-B; 4b-B; 5a-B; 6b-12; 8b-4.YB; 10b-9; 13b-3.YB; 14a-10; 18b-2; 20b-1.YB; 21b-1; 24a-12

aña ‘ol adılının yönelme durumu’

a. 13a-4, 8; 15a-11; 15b-6; 17a-5, 9; 19b-11; 21a-1.YB; 2.YB, 4; 21a-7; 21b-6; 23a-1.YB, 7; 25a-2.YB, 5

andan ‘ol adılını çıkma durumu’

a. 6b-12; 7a-9; 7b-4, 11; 9b-9; 10a-10; 10b-4; 11a-11; 11b-5; 12b-8; 13a-9; 13b-13; 14b-4; 16a-6, 7, 10; 18a-7; 20a-7; 22a-6; 23a-5; 23b-12; 23b-3.YB; 25b-5

(sıfat)

o. 1b-1, 2, 8, 9, 10, 13; 2b-1; 3a-1; 6b-2, 7, 12; 7a-2, 8, 13; 8a-2, 12; 9a-10; 9b-2; 10b-1; 11a-2, 12a-1.YB, 1, 7; 12b-5, 7; 13a-3, 8; 15a-6; 15b-12; 16b-

3; 17b-12; 18a-1.YB, 2, 4, 5, 6, 7, 8; 22a-11; 23b-1.YB, 5; 24a-12; 25a-10;
25b-5, 10; 26a-4, 6, 8

ol- olmak, bulunmak, meydana gelmek

o.-ur 2b-9, 10; 3a-6, 9; 6b-1, 2, 3; 7b-3; 8a-1; 9b-2, 2.YB; 10a-1, 3; 11a-1, 2, 3;
14a-3; 16a-1, 2; 17a-12; 17b-1, 2, 10, 11; 18a-1; 18b-1, 3; 19a-2, 3; 22a-2; 24b-
2; 25a-1, 2, 3, 10; 26a-3, 5, 6

o.-sun 1b-9

o.-sa 2b-12; 5b-9, 10, 11, 12; 6b-3.YB; 7a-3.YB; 8a-3.YB; 8b-2; 9a-1; 10b-6;
12a-9; 13b-7, 10; 14b-7; 16b-1; 18b-2.YB, 4; 19a-12; 24a-1; 24b-2.YB

o.-a 1b-13; 2b-1, 8, 13; 5a-11; 5b-5, 8; 6a-1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; 7a-2;
7b-2.YB; 8a-12; 8b-1.YB; 9a-2.YB; 9b-6, 9; 10b-1, 3.YB, 9; 11b-1.YB; 12a-2,
3.YB; 12b-2.YB; 13a-2.YB; 6, 10; 14a-12; 14b-2.YB; 15a-2.YB; 15a-6; 15b-
2.YB; 16a-2.YB, 10, 11, 12; 16b-1.YB; 17a-2.YB, 9; 17b-1, 2.YB; 18a-2.YB, 7;
19a-2.YB; 19b-3, 2.YB; 20a-2.YB, 6; 20b-5; 21a-8; 22a-2.YB; 22b-2.YB, 4;
23b-6, 9; 24a-3, 2.YB, 6, 8, 9; 25b-5; 26a-2.YB, 3.YB, 8, 9

o.-up 21a-3

o.-ınca 7a-9

o.-an 6b-B; 7b-11; 8a-10; 10b-2.YB; 12a-2, 2.YB, 3.YB, 4.YB; 13b-2; 14a-
2.YB; 15b-5; 18a-4.YB, 10; 24a-11; 24b-10

o.-anuñ 13b-3

o.-ana 26a-10

o.-duğı 5b-1; 17b-2; 26a-1

o.-duğınuñ 6b-1; 12b-3; 17a-1; 17b-2

o.-ası 3b-4

o.-urısa 7a-1; 7b-1, 12; 8a-1; 9a-12; 9b-5, 7, 10; 12a-7; 14a-1; 15a-1; 15b-1; 16a-
4; 22b-1; 24a-3

o.-duyısa 3a-3

o.-ııardur 3a-3

o.-maz 3a-6, 7; 3b-6; 4a-4, 9; 9a-3; 10b-2; 11a-3; 21b-9

o.-mayanı 5a-5

o.-mağ 4b-1, 3, 5, 6, 11; 5a-6, 8; 5b-4; 8b-3; 17b-3; 19b-12; 20b-3; 21a-2

o.-mağdur 12b-3; 13a-2; 14b-2, 3; 15a-3; 17b-3; 21a-3; 22a-3; 23b-3; 24a-3;

24b-11

o.-mağından 24b-2.YB

o.-mağdandır 11b-1

bkz. aşikāre ol-, arıķ ol-, cem^c ol-, emīn ol-, esrūk ol-, fāriğ ol-, ġālib ol-, ġālīz ol-, hācet ol-, hāşıl ol-, kāhil ol-, nāfi^c ol-, selīm ol-, sersām ol-, süst ol-, şāfī ol-, vāķi^c ol-, zāhir ol-

on on sayısı, 10

o. 2b-3; 6b- 10; 7b-7; 8b-7; 13b-10; 14b-11; 15a-9; 17b-8; 18b-11; 19b-8, 9; 20a-9; 24a-11

o. bēş 13b-11; 17a-11, 12; 20a-8

o. birinci 2b-6

o. buçuķ 13a-7

o. dördünci 2b-6; 3a-11

o. yêdinci 2b-7

onca onca

o. 1b- 1

oñul- tedavi olmak, iyileşmek

o.-mağ tedbiri 14a-3.YB

ortaklık ortaklık

o.-(ğ)ıyıla 18a-2.YB

ot ot, bitki

o. yemi 13a-5

o.-lar 2a-13; 7a-3

o.-ları 22b-10

(fāvāniyā) o.-ı 16b-11

(toħmekān) o.-ıyıla 14a-6

(sezab) o.-ın 13b-12

(ġālīz) o.-lardan 17b-5

otur- oturmak, dibe çökmek

o.-ur 9b-2

o.-mış 2b-8; 19b-3

o.-mağ 4b-10; 23a-11

otur- oturtmak

o.-mayalar 14b-11

otuz otuz sayısı, 30

o. dördüncü 4a-8, 12

o. yedinci 4a-5

ov- ovmak

o.-a 13a-9

o.-alar 25b-11

o.-mağ 13a-3.YB; 26a-9

Ö

ölüm ölüm

ö. şerri 5a-3

ö. korkusu 4b-B

ö. nişanı 4b-1, 2; 5b-5

ö.-dür 5b-9

ö.-den 5a-3

öñ ön, önce

ö. 19a-8

ö.-ince 16b-3

öñdin önce

ö. 5b-11; 18a-9

örümcek evi örümcek ağı

ö. 5a-10

öyken akçiğer

ö. renkleri 2a-11

öyle öğle, öğlen vakti

ö. namāzı 14a-5

P

pennîr Far. peynir

p. 13b-14

p.-den 16b-5

pennîr şuyı (Far. pennîr) peynir suyu

p. 7a-5

perde perde

(sağlık) p.-sin 1b-4

perhîz Far. perhiz

p. 16b-2.YB; 17b-3.YB; 19b-2.YB

p.-i 11a-2.YB; 11b-2.YB; 17a-2.YB; 20a-2.YB; 20b-2.YB; 21a-2.YB; 22a-2.YB;

24a-2.YB; 24b-2.YB; 25a-2.YB; 25b-2.YB

perhîz êt- (Far. perhîz) sağlığı korumak ya da düzenlemek amacıyla az veya düzenli bir

beslenme düzeni uygulamak

p.-mek 17b-6

pes Far. sonra, öylece

p. 1b-13

R

rağbet-lü (< Ar. rağbet T.) istekli, hevesli

r. 1b-10

ra^çşe Ar. yarım felç

r. 25a-3.YB

rāzyāne Far. rezene otu

r. 9a-8, 9; 25b-5

r.-yile 19a-5

r. tohmı 11a-10

reg-bend Ar. damar sargısı, kanı durdurmak için kullanılan bir tür sargı; tampon

r.-ile 23b-11

renc Far. ağrı, sızı; hastalık

r. 6b-1; 7b-10; 8a-2, 10; 9b-7, 10; 13a-3; 15b-4; 16a-1; 17a-1; 17b-1, 2; 26a-5

r.-dür 22a-1; 23a-1

r.-ün 6b-7; 7a-1; 7b-1, 11; 8a-1; 9b-1; 13a-1; 13b-1.YB, 1; 14a-8; 15a-11; 16b-3;
21a-1

r.-in 2a-8

r.-ine 21b-12

r.-e 7a-13; 15a-6

r.-de 18a-11; 19a-4, 7; 19b-4; 24b-12; 26a-7

r.-den 7a-3; 23b-5

r.-leri 2a-9

(cezzār) r.-i 9b-1.YB

(dā'ü's-ša'leb) r.-i 6b-1.YB; 7b-1.YB; 8a-1.YB

(fālic) r.-i 25b-1

(şar^ç) r.-i 16a-1.YB; 16b-1.YB; 17a-1.YB; 17b-1.YB, 1, 10

(seder) r.-i 22a-4.YB, 10

(sekte) r.-i 22a-1.YB; 22b-1.YB; 23a-7; 25b-3

(sersām) r.-i 14a-1.YB

(^çaşk) r.-inün 21b-1

(bağarsuqlar) r.-inün 2a-2

(bağır) r.-inün 2a-2

(seder) r.-inün 22a-12

(talak) r.-inün 2a-3

(dil altı) r.-in 2a-6

(şayru) r.-in 3a-1

(fālic) r.-ine 24b-11

(şar^ç) r.-ine 19a-12

(sersām) r.-inden 4b-1

(ağız) r.-lerinün 2a-10

(baş) r.-lerinün 2a-6

(burun) r.-lerinün 2a-9

(göz) r.-lerinün 2a-7

(kulak) r.-lerinüñ 2a-8

(ma'ade) r.-lerinüñ 2a-1

renc-lü (Far. renc T.) ağırlı, sızılı

r. 6b-2; 14a-12; 14b-12; 17a-2; 22b-4, 10

r.-nüñ 14b-10; 15b-11; 22b-11; 25a-7

r.-yi 25a-4

r.-ye 23a-4; 25a-5, 6

reng Far. renk

r. 6b-3; 7b-3

(yüzi) r.-i 6a-1

resm Ar. tarz, usul

(şer) r.-ince 21b-9

revān Far. yürüyen, giden, akan

(kan) r. ol- 17b-10

āb-ı revān

Risāle-i Mübārizī öz. a. Hekim Bereket'in 14. yüzyılda başlangıçta Arapça 'Lübābu'n-Nuḥāb' adıyla yazdığı, ardından Farsçaya ve daha sonra Türkçeye çevirdiği ilk tıp kitabı, Tuḥfe-i Mübārizī

R. 1b-9

riyāzet eyle- (Ar. riyāzet) sağlığı korumak ya da düzenlemek amacıyla az veya düzenli bir beslenme uygulamak

r.-mek 19a- 9

rūfūdān Ar. rafadan

r. yumurda 6b-6; 10b-7, 10; 17a-4; 20b-5

S

sā'at Ar. saat

s.-dan 14a-4; 18b-4

şabāḥ Ar. sabah

ş. 9b-11; 14a-4

şabr Ar. sabırlık otu ve bu ottan elde edilen tıbbî bir zamk

ş. 6b-8; 9a-7; 23a-9; 25b-7

saç saç, baş kılı

s. 7a-2.YB; 9b-2; 10a-1

s.-1 6b-2.YB; 8a-2.YB

s.-in 9b-11

şāfesyā (?) yaban kerefsi denen bir bitki

ş. 7b-12

şāfī Ar. temiz, halis, katkısız, karışık olmayan

ş. 5b-11

şāfin Ar. her iki bacağıın iç yüzündeki toplardamar

ş . tamarı 16a-8; 17b-7

şāfrā Ar. dört ana maddeden biri olan öd maddesi

ş. 7a-1; 14a-1

ş. buhārı 8b-1

ş. ğaliblığı 6a-2.YB

ş.-dur 10b-1

ş.-dan 7a-3.YB, 7b-10; 8a-10; 8b-1.YB; 12a-8; 13b-2, 10; 14a-2.YB; 16a-2, 2.YB; 17b-1

ş.-dandur 13b-1

sağ sağ taraf, sağ

s. 12b-1; 22a-4

sağdur- sağdırmak

s.-a 21a-12

şāgīr Ar. küçük, ufak

(ıtrīfil-i) şāgīr 18a-12

sağlık sağlık

s. perdesi 1b-4

s.-(ğ)ıla 14a-9

sağal sakal

s. 7a-2.YB; 9b-3

s.-1 6b-2.YB; 8a-2.YB

şakın-, şakın- sakınmak

s-a 7b-6 (şakın-); 13b-7; 18b-6

s.-ası 14a-4.YB (şakın-)

s.-mağ 6b-5; 7a-4; 8a-5; 8b-4 (şakın-); 9b-4; 11a-4, 5; 16b-6; 19b-5; 20a-4
(şakın-); 20b-4; 21a-6 (şakın-); 21b-5; 22a-8, 9; 24a-5; 24b-5; 26a-7

sākıt Ar. düşen, düşücü, düşmüş; düşük

s.-dur 3b-3

sākīn ét- (Ar. sākīn) sakinleşmesini sağlamak

s.-(d)e 6b-1

sākīn eyle- (Ar. sākīn) sakinleşmesini sağlamak

s.-r 11b-12

salyar salya

s. 16b-2; 19a-3; 22b-2

şamğ Ar. çeşitli bitkilerden elde edilen tıbbî reçine

ş. 12b- 8

şan- sanmak, zannetmek

ş .-ur 18a-3 18b-1

şandal Ar. sandal ağacı

ş. 11b-10; 12a-12; 16a-9

şāni ^c Ar. yapan, işleyen, yapıcı; Allah

ş. 1b-2

şar- sarmak

ş-a 7a-1

ş-up 23b-11

ş.-mağ 2a- 13

şar ^c Ar. sara hastalığı, epilepsi, tutarık

ş. 16b-1; 18a-1.YB, 1

ş. renci 16a-1.YB; 16b-1.YB; 17a-1.YB; 17b-1.YB, 1, 10; 19a-12

ş.-uñ 18a-10

şaru sarı

ş. 6a-6; 7a-2; 8b-3

ş. helîle 8a-8; 13b-10; 16a-4; 17b-8; 22a-9; 24a-7

ş. şu 4b-4

şarusāgu sarımsı

ş. 6a-5

şac̣ter, sạter Ar. zahter, kekik

ş. 9a-4

ş.-ile 13a-5 (sạter)

şayıqla- sayıklamak

ş.-r 14a-3

şayru hasta, sayrı

ş. 4b-2; 5a-2; 18a-3

ş. renci 3a-1

ş.-nuñ 15b-2; 15b-12

(tīz) ş. 4b-10

şayruluk hatsallık, sayrılık

ş.-(ğ)uñ 2b-10; 25b-4

ş.-(ğ)a 1b-5

ş.-da 5a-6; 20b-10

ş.-dan 5a-11; 25a-2, 10

ş.-lardan 10a-1

(tīz) ş. 4b-1

(tīz) ş.-da 4b-4, 7; 5a-8, 9, 12; 5b-9, 12

(kuru) ş.-lıklar 2b-2

(issi) ş.-larda 2b-1

sebeb Ar. sebep, neden

s. 1b-2; 13b-1.YB, 18b-1.YB; 19a-1.YB

s.-dür 10b-3

s.-i 1b-11; 6b-1.YB 7a-1.YB, 1; 7b-1.YB; 1; 8a-1.YB, 1; 8b-1.YB, 1; 9a-1.YB, 1; 9b-1.YB, 1; 10a-1.YB; 10b-1.YB, 1; 11b-1.YB; 12a-1.YB; 12b-1.YB, 2; 13a-1.YB, 1; 13b-1; 14a-1.YB, 1; 14b-1.YB, 1; 15a-1.YB, 1; 15b-1.YB, 1; 16a-1.YB; 16b-1.YB; 17a-1.YB; 17b-1.YB; 18a-1.YB; 19a-1; 19b-1.YB, 1; 20a-1.YB, 1; 20b-1.YB; 21a-1.YB, 1; 21b-1.YB; 22a-1.YB, 2; 22b-1.YB; 23a-1.YB; 23b-1.YB; 24a-1.YB; 24b-1.YB, 1; 25a-1.YB; 25b-1.YB, 2; 26a-1.YB

s.-den 9b-2

(sekte) s.-i 22b-1

seder Ar. göz kararması

s. renci 22a-4.YB, 10, 12

sefer êt- (Ar. sefer) gitmek; yolculuğa çıkmak

s.-(d)e 21b-8

segri- titremek; hafif kımıldamak

s.-r 14a-3

segriş- titreşmek

s.-megile 22a-11

sekbīnec Far. salatalığa benzeyen bir bitki ve bundan elde edilen zamk

s. 25b-8

sekizinci sekizinci

s. 2b-3

sekte Ar. felç, inme

s. 22a-1

s. renci 22a-1.YB; 22b-1.YB; 23a-7; 25b-3

s. sebebi 22b-1

selīm ol- sağlam olmak, düzelmek

s.-ur 2b-4

semri- semizleşmek, şişmanlamak

s.-ye 10a-4

semüz semiz, şişman

s. 6b-3; 10b-11; 20a-5

semüzlik semizlik, şişmanlık

s.-(g)ine 8a-10

serçe serçe

s. 9a-5

serçe eti serçe

s. 22b-8-9

sersām Far. menenjit hastalığı

s. 2b-1, 14a-1, 11; 14b-1.YB, 12; 15a-1.YB, 1; 15b-1.YB, 1

s. renci 4b-1; 14a-1.YB

s.-uñ 14b-1

s.-da 15b-5

setkün (?) boyun bölgesinde bir damar

s.şamarı 17b-3

sev- sevmek, hoşlanmak

s.-memek 5a-2

sevdā Ar. dört ana maddeden kara safra maddesi

s. 20a-4

s. ğāliblığı 6a-B

s. nişānları 7b-3; 20a-3

s.-dan 7b-1, 2.YB; 15b-1, 2.YB; 17a-1.YB, 1; 19b-2.YB; 20a-2.YB

s.-dur 21a-1

sevdā eyle- (Ar. sevdā) dört ana maddeden olan kara safranın ortaya çıkmasına neden

olmak

s.-r 7b-6

sezāb Far. su teresi

s. 9a-4; 16b-10; 19a-10

s. otı 13b-12

s.-ıla 19a-5, 6

(yaş) s. yaprağı 9a-10

şığır , sığır sığır

ş. 6b-4; 11a-4 (sığır)

şığır eti sığır eti

ş. 9b-4

ş.-n 13b-14

sığır yoğurdu sığır yoğurdu; inek sütünden yapılmış yoğurt

s. 8b-9

şırf Ar. sade, yalnız, ancak; tamamıyla, büsbütün

ş. 19b-3

sın- etkisi azalmak; uzak durmak; sağlık için sakıncalı yiyecekleri yememek

kırılmak

s.-maḳ 12b-4; 13b-6

sınuḳ kırık, kırılmış

s. 2a-13

SIVİ SIVİ

s. kılamak 8b-4

sıvucaḳ sıvıkça, suluca

s. 15b-4

sıvuk SIVİ

s. 5b-12

sibistān Ar. sibistan ağacı ve bu ağacın meyvesi

s. 11b-5; 14b-5; 17b-9

sidük sidik, idrar

s. 5b-7, 12

siñ- sinmek, hazmedilmek

s.-er 22a-8

siñir sinir

s.-in 13a-11

(baş) s.-lerine 19a-2

siñür- sindirmek, hazmetmek

s. 20b-2

sipās Far. hamd

s. 1b-1

sipendiyā¹ (?)

s. 13a-4

sirke Far. sirke

s. 8b-10; 11b-8; 14a-12; 14b-11

s. içi 23b-7

s.-yile 8b-11; 11b-11; 12a-8; 15a-10; 16a-9

sirken pazı, yabancı ıspanak

s. toḥmı 16a-11

¹ Sözlüklerde ‘sipend (Far.) üzerlik tohumu anlamı bulunmakta; ancak yazmadaki şekliyle bulunmamaktadır.’

sirkengübîn Far. bal ile sirkenin karıştırılmasından elde edilen bir şerbet

s. 10b-4; 11a-11; 12a-4

s.-ile 12a-8; 13b-9, 12, 13; 16a-11; 16b-11; 19a-8, 10; 24b-12

sīsāliyūs Yun. Yeşil yapraklı tıbbî bir bitki

s. ma^ccūmı 16b-10

sīsenber Yun. varsama (marsama) otu denilen bir bitki

s. 25b-11

s.-i 9a-11

(sükker-i) s. 15a-11

sivülci sivilce (krş. **sivülcü**)

s.-den 5a-8

s.-ler 6a-2

sivülcü sivilce (krş. **sivülci**)

s.-ler 5a-8

soğan soğan

(kıızıl) s. 7a-10

sokülde- zonklamak

(şakağ) s.-mağ 12b-3

şol sol taraf, sol

ş. 12b-1; 20b-8; 22a-4

sol- solmak

s.-a 9a-10

şolu- solumak, nefes almak

ş.-mağ 5a-4

ş.- mağdan 5a-4

şoñ son, sonra

ş. 19a-9, 12

ş.-ı 24a-1; 24b-10

ş.-inca 12b-10 ; 16a-11

şoñra sonra

ş. 4a-1; 4b-7; 6b-7; 7a-8; 8a-11; 10a-5; 14a-5; 15a-11; 16a-6, 7, 10; 18b-6; 21a-10; 23a-5, 7; 23b-10; 24b-7; 25b-10; 26a-3

şor- sormak

ş.-a 21b-9

sovuğ, soğuk, soğuk özellikte olan

s. 4b-8 ; 5b-10; 6a-10; 7a-4; 11a-2, 4; 13a-1, 2; 15a-6; 16b-3; 18a-1, 5; 21a-6;
21b-4, 5

s. der 5b-5

s. nefes 5a-4

s.-dandır 12b-2

sovut- sovutmak

s.-(d)up 14a-10

sovuklık soğukluk, soğuk olma

s. 13a-3; 18a-2, 4

s.-dan 13a-2.YB

s.-(ğ)ıdır 16b-2

soyul- soyulmak

s.-mış 14b-7; 20b-11

söğül- kebab etmek, pişirilmek

s.-üp 14a-9

söğüt söğüt ağacı

s. yapra ğı 11b-12

söyle- söylemek, konuşmak

s. 5a-3

s.-yici 5a-5

s.-mek 5a-5

(hezeyān) s.-mek 5a-1

söz söz, konuşma

s.-i 1b-12

s.-den 5a-5

şu, su su

ş. 6a-9; 16a-5; 25a-4; 26a-7 (su)

ş. içi 15a-8; 22b-6

ş.-yıla 9b-6, 10b-4; 12a-4, 7; 13b-9; 14a-13; 20b-6

ş.-yı 8b-8, 11; 20b-4; 23b-3

ş.-yıyla 11a-12; 19a-7

ş.-ya 5b-3

(şaru) ş. 4b-4

(ağız) ş.-yı 6a-7

(bal) ş.-yı 15a-5; 22b-8

(bal) ş.-yın 15b-5

(bal) ş.-yından 23a-4

bkz. arpa şuyı, bāzū şuyı, erük şuyı, et şuyı, gül şuyı, ħardal şuyı, ħıyār şuyı, kabak şuyı, kāmıř şuyı, kāsni şuyı, koroş şuyı, nār şuyı, noħud şuyı, pennīr şuyı, turb şuyı, ʿunnāb şuyı, zerdālū şuyı

şulu sulu

s.-ca 10b-9, 11; 13a-6; 17a-5; 19b-11; 20a-6

şūret Ar. biçim, görünüş

s. 1b-3

şuşalık susuzluk

ş. 6a-5; 8b-2

sūsen Far. susam bitkisi, süsen

s. 25b-10, 11

sūsen yağı (Far. sūsen) susam yağı

s.-n 13a-7; 15b-10; 23b-8

susuzlık susuzluk

s. 13b-3

sūci iecek; řarap, iki

s. 8a-5; 10a-6, 11; 10b-9, 11; 17a-5; 19b-3, 11; 20a-6; 20b-6

s.-yile 15a-12

s.-den 12b-4; 13b-6; 17b-5; 18b-6; 22a-7; 24a-4; 25a-4, 11

sūd, sūt sūt

s. 21a-12; 22a-8 (sūt)

s-i aşlan 6b-4; 16b-5

sūkker Ar. řeker

s. 12b-7

s.-i sisenber 15a-11

sümük sümük

s. 6a-7; 19a-3

s. çoklığı 9a-2; 16b-1; 22b-2

sünbül sümbül

(topalak) s.-i maşdaki 20a-11

sür- sürmek; devam etmek

s.-er 25a-8

s.-müş 8a-12

s.-e 6b-12, 20a-13

s.-üp 7a-9

s.-mek 16a-5; 21a-9; 22b-4

s.-mekdür 14b-5

süst Far. gevşek

s. 22b-2

s.-ise

süst ol- (Far. süst) gevşek olmak

s.-ur 24b-11-12; 25b-2.YB; 26a-3

s.-mağ 16b-2

süst-lik, süst-lık (Far. süst T.) gevşeklik

s. 19a-3

s.-(g)i 19b-2 (süst-lığı); 24b-3

(endām) s.-(g)i 26a-1

(endāmlar) s.-(g)i 24a-2

Ş

şāf Far. tıbbî bir madde

ş-ıla 12a-6

şāfi Ar. şifa veren, hastayı iyi eden

ş. 14b-6

şāfi ol- (Ar. şāfi) şifa vermek, şifalı olmak

ş.-a 21a-9; 25b-9

şahm Ar. iç yağı, etler arasında bulunan yağ; katı yağ, don yağı

ş.-i hanzal 6b-8; 7b-8; 9a-7; 11a-7; 15a-7; 15b-7; 16a-12; 16b-8; 18b-11; 22b-5;
24b-9; 25b-7

şahş Ar. kişi, şahıs

ş. 18b-2

şāhtere Far. şahtere

ş. tohumu 8a-9

şakak göz, alın ve yanak arasında, elmacık kemiğinin üstünde bulunan çukurumsu yer,

şakak

ş. soğulda- 12b-3

şakīka Ar. yarım baş ağrısı, migren

ş. ağrısı 12b-1YB, 1, 9; 13a-1.YB, 10

şeker Far. şeker

ş. 12b-7, 14b-6

ş. cüllābı 12b-11; 15b-6

ş.-ile 11b-6; 12a-4; 13b-7; 14b-9; 17b-9

ş.-i 13b-9; 20a-5

şerbet Ar. şurup

ş. 12b-11; 17a-12

ş.-dür 7b-9; 18b-12; 20a-13

şer^c Ar. Allahın emri, ayet, hadis

ş. resmince 21b-9

şerr Ar. fena, fenalık eden adam; daha kötü

(ölüm) ş.-inden 5a-3

şifā (Ar. şifā') hastalıktan kurtulma, iyi olma

ş.-sı 1b-6

şifā vēr- (Ar. şifā') şifa vermek; iyi olmayı sağlamak

ş.-e 15b-8

şīrīn (< Ar. şīrīn) tatlı, hoş

ş.-den 8a-5

ş.-lerden 7a-4; 8b-4

(cerb-i) ş. 21a-4

şiş şiş, ur

ş. 5b-8

ş.-idür 14a-1

ş.-lerden 5a-7

şiş- şişmek

ş.-mek 5a-7

şişek eti iki yaşındaki koyunun eti

ş. 19a-4; 22b-7

ş. e.-yle 16b-4

şişek eti kâlyesi iki yaşındaki koyunun etinde yapılan kebab

ş. 11a-5-6

şol şu

ş. 5a-B; 7b-10; 8a-10; 9b-1, 5; 11a-1; 13a-10; 14a-11; 14b-1.YB; 15a-1.YB; 15b-1.YB, 2; 16a-1.YB; 18a-5; 19a-1; 19b-1.YB; 20a-1.YB, 1; 21a-1.YB, 1; 23b-7; 24b-4; 25a-7

şör (< Far. şūr) tuzlu, şor

ş. 19b-4

şōrbā (Far. şōrbā) çorba

ş.-sın 14a-5

bkz. arpa şōrbāsi

şōyle şōyle

ş. 4b-11; 11a-1; 16a-1; 18b-1; 26a-4

ş.-dür 2b-7

şükür (< Ar. şükr) şükür

ş. 1b-1

T

tā Far. kadar, değin

t. 10a-4, 9; 10b-4; 12a-13; 13a-9; 22a-5; 22b-6; 23b-9; 25b-4

ṭa^ḥām Ar. yemek, yiyecek

t. 6b-2.YB; 7a-2.YB; 7b-2.YB; 8a-2.YB; 8b-2.YB; 9a-2.YB; 9b-2.YB; 13b-14;

14a-11; 18b-4; 21a-10; 22a-8

t.-dur 14a-4.YB

t.-dan 19a-8, 9

t.-lar 17b-4

t.-lardan 24b-4

(cerb) t.-lar 25a-6

(ğalīz) t.-lardan 11a-4; 22b-7

ṭabī^ʿat Ar. tabiat, doğa; yaradılış, mizaç özelliği

t. 19b-7

t.-ın 24a-8

t.-ına 12a-5

ṭağ (< Far. dāğ) yara, yanık yarası (krş. dağ)

t. ur- 13a-11

ṭakye (?)

t. 22b-12

ṭalak dalak

t. 20b-2

t. renci 2a-3

t. yumuşa kılı ğı 20b-3

t.-dan 20b-1

tamām Ar. tamam, eksiksiz, bütün

t. 1b-14; 2b-12; 3a-9; 23a-1

t.-ı 3a-B

t.-dur 3b-1

ṭamar damar

t. 2b-8; 6a-2; 9a-3

t.-a 13a-11, 12

t.-dan 2b-7; 4b-9

t. lar 4b-9; 14b-3; 22a-3

t.-lar topluluğı 11b-2; 13b-2

(kol) t.-ı 6a-1, 4, 7, 10

(setkün) t.-ı 17b-3

(basılılık) t.-ından 20b-7

(baş) t.-ından 11b-4

(ekhel) t.-ından 8a-4; 13b-5; 18b-8; 19b-7; 20a-7; 24a-7

(kifāl) t.-ından 12b-5

(māsārīkā) t.-ından 20b-1

(şāfin) t.-ından 16a-8; 17b-7

(üseylem) t.-ından 20b-7

damzır- damlatmak (krş. **damzır-**)

t.-a 15b-12

tañ tan vakti, şafak vakti, sabah

t.-ıla 16b-5

taşnīf Ar. eser ve kitap haline getirme; sınıf sınıf ayırma

t.-inden 1b-9

taş taş

t.-ıla 11b-10

taşra dışarı, dışarıya

t. 2a-4; 5b-B

tatlu tatlı (krş. **datlu**)

t. 12b-6, 10; 14a-4, 7; 20b-6; 21a-4

t. eyle- 11b-6

t.-dan 13b-7

tavşan tavşan

t. beynisi 25a-5

tavşan söğülmesi tavşan etiden yapılan kebab, tavşan kebabı

t. 13a-5

tavuk tavuk

t. 19a-4

tavuk eti tavuk eti

t. 20a-5; 21a-5

tāze Far. taze

t. 12b-5; 19b-5; 20b-5

tedbīr Ar. önlem, tedbir

t. 1b-12

t.-i 12b-4.YB; 13b-3.YB, 14b-4.YB; 15a-4.YB; 17a-3.YB; 17b-3.YB; 21a-4.YB;
22b-3.YB

t.-in 10a-4.YB; 11b-2.YB; 12b-3.YB; 13a-3.YB; 14a-3.YB; 17a-3.YB; 19a-
3.YB; 19b-3.YB; 20a-3.YB; 20b-3.YB; 21b-2.YB; 22a-4.YB

t.-leri 14a-8

(arınmak) t.-i 18b-3.YB; 19a-3.YB; 19b-3.YB; 20a-3.YB; 21a-3.YB; 22a-3.YB;
22b-1.YB; 24a-3.YB; 24b-3.YB; 25a-3.YB; 25b-3.YB; 26a-3.YB

(bağlamak) t.-i 18a-2.YB

(başıkdurmak) t.-i 18a-3.YB

(dāğ) t.-i 13a-4.YB

(ğargara) t.-i 13b-4.YB

(ğıdālar) t.-i 22b-3.YB

(ğıdāsi) t.-i 19a-2.YB; 23a-2.YB; 23b-2.YB; 26a-2.YB

(göyündürmek) t.-i 23b-4.YB

(istifrāğ) t.-i 13b-2.YB; 21b-3.YB

(kuvvet) t.-i 16b-4.YB; 17a-4.YB; 17b-4.YB; 18b-4.YB; 19a-4.YB; 20b-7; 22b-
4.YB; 24a-4.YB; 24b-4.YB; 25a-4.YB

(kuvvetlenmesi) t.-i 23a-4.YB

(kuvvetlendir-mak) t.-i 25b-4.YB

(nefsānī) t.-i 21b-4.YB

(oñulmak) t.-i 14a-3.YB

(yaqu) t.-i 23a-3.YB

(yaquları) t.-i 11b-4.YB

ten Far. beden, vücut

t. 2b-14; 6a-11; 7b-2; 8a-3; 16b-2

t. eñleri 2a-8

t. süstligi 19b-2

t.-üñ 2a-3; 8a-10

t.-i 6a-5; 6b-3; 7b-2; 11a-7; 16b-7; 22b-1

t.-in 1b-2, 18a-9

t.-ini 25a-7

t.-inde 3a-1

t.-e 10a-4

t.-de 25a-1

t.-den 2a-4; 5b-B

t.-lerde 7b-10

tenāvül eyle- (Ar. tenāvül) alıp yemek

t.-ye 11b-9

ter Far. taze

t. 23b-4

t. ğıdālar 7b-5; 21b-4

ter ét- (Far. ter) tazelemek, yinelemek

t.-(d)eler 15a-12

ter eyle- (Far. ter) tazelemek, yinelemek

t.-ye 17b-12

t.-mek 19b-4.YB; 20a-4.YB; 21a-4.YB

ters dışkı

(göğercin) t.-in 11a-12

(oğlan) t.-ine 5b-2

tertīb Ar. düzen, sıra

t.-ine 1b-14

teşenüçī buruşma; kasların gerilip büzülmesi, ispazmoz

t. 23b-1

t.-dür 23a-2; 23b-1.YB

tıb(b) Ar. tıp, hekimlik

tı. kitābları 1b-11

(der ‘ilmī) tı. 1b-B

tılā eyle- (< Ar. tılā’) merhem gibi bir karışımı yaralı bölgeye sürmek

tı.-mek 10a-9

tılsım Ar. tılsım

t. 1b-2

tiryāğ Ar. panzerih

t.-lar 21a-10

tīz Far. keskin; hızlı, çabuk

t. 6a-4; 12a-3, 4.YB, 11; 17a-6; 18b-9; 19b-4

t. ısıtma 5a-7; 5b-7, 10

t. şayru 4b- 10

t. şayruluk 4b-1

t. şayrulukda 4b-4, 7; 5a-8, 9, 12; 5b-9, 12

tīz-rek (Far. tīz T.) daha çabuk, daha hızlı

t.-23b-5; 24a-6

toğrı doğru, düz

t. 23b-6

toğur- doğurmak

t.-ur 24b-4

toğma-lık (Far. toğma T.) peklik

t.-dan 20b-4

toğmekān Far. semizotu

t. çiçeği 10b-8

t. otı 14a-6

t. yaprağı 8b-11

toğ(u)m (< Ar. tuğm) tohum

t.-ı 20a-12

(ayāric) t.-ı 16a-12

(bādrenbūya) t.-ı 20a-11

(ısrırgan diken) t.-ı 15a-7

(mārūl) t.-ı 21a-11

(rāzyne) t.-ı 9a-8, 9

(şāhtere) t.-ı 8a-9

(‘usfūr) t.-ı 15a-7

(sirken) t.-yıla 16a-11

(it) t.-ın 11a-10

(rāziyne) t.-ın 11a-10

toğuzuncı dokuzuncu

t. 2b-6, 3a-5

tolu dolu

t. 6a-1, 2; 9a-3; 14b-3; 17b-3; 22a-3

toluluk doluluk

(tamarlar) t.-(ğ)ıdur 11b-3; 13b-2

topalak yermiski, havlican denilen kök

t. sünbül 20a-11

topuk topuk

t. koyun yat- 5a-9

torak otı dere otu, rezene

t. 19a-7

tur- durmak, ayağa kalkmak

t.-ur 16a-2; 23b-2

t.-mağ 4b-10

t.-mışlarda 25a-3, 10

turb şuyı (Far. turb) turp suyu

t. 6b-9; 24b-12

turş eyle- (Far. turş) ekşimesini sağlamak, ekşitmek

t. eyle- 21a-2

turşī Far. ekşilik, turşu

t.-lerden 6b-4; 11a-5

tut dut meyvesi

t. 16a-6

tutuz- koku vermek için bir şey yakıp tüttürmek, tütsülemek (krş. dütüz-)

t.-a 9a-9

tuy- işitmek, duymak, hissetmek

t.-ar 3a-1

tuz tuz

(neftī) tuz 18b-12

türbüd Far. türbit otu

t. 6b-8; 9a-7; 11a-8; 15a-12; 16b-8; 18a-12; 19a-7; 20a-9; 24b-8
 t.-ile 16a-12
 t. ḥabbı 24b-7

U

ʿūd Ar. öd ağacı

ʿū. 18b-10; 20a-11

ulaş- ulaşmak, erişmek

u.-ur 26a-6

ulaşdur- ulaştırmak, eriştirmek

u.-ur 14a-2; 19a-12; 21b-12; 24a-2; 24b-11

u.-alar 21b-9

u.-u 14b-2; 15a-2

ulu büyük, yüce

u.-nuñ 1b-13

ʿunnāb Ar. hünnap

ʿu. 11b-5; 17b-9

ʿunnāb şuyı (Ar. ʿunnāb) hünnap suyu

ʿu. 14b-8-9

unutsalık unutkanlık

u. 15a-2

ur- vurmak; yapmak; koymak, ilaç sürmek, yakı yapıştırmak

u.-miş 2b-8

u.-a 16a-9; 21a-12

u.-alar 15a-12; 22b-11, 12; 26a-12

u.-mağ 18a-8; 22b-10

(bez) u.-a 12a-10

(yağ) u.-up 23b-12

(tağ) u.-mağ 13a-11

(nefes) u.-mağından 21b-2

us akıl

u.-ı 22a-1

‘usfūr serçe kuşu bitkisi

(‘usfūr) tohumı 15a-7

uşak küçük

u. balık 12b-6

uyku uyku

u. 19b-12; 25a-11

u. çokluğu 11b-3; 13b-3; 18b-3

u.-dur 15a-2

u.-sın 18b-1

(hoş) u.-lar 10a-5

uykusuz uykusuz

u. 14a-3

uyu- uyumak

u.-ya 19b-12

u.-maya 20a-10

uyuş- uyuşmak; hissetmez olmak

u.-mağ 24a-1

u.-mağında 24a-10

(endām) u.-mağı 24b-10

(endāmlar) u.-mağı 24a-1.YB; 24b-1.YB

(endāmlar) u.-mağının 24b-1

uyut- uyutmak

u.-mağ 25a-11

uzak uzak

u. 13a-10

uzan- uzanmak

u.-mağ 4b-4

u.-duğı 13a-3

Ü

üç üç sayısı, 3

ü. 10a-1, 11; 12b-8; 13b-10; 15a-8; 17a-7, 11; 19b-8; 20a-12; 20b-12; 23a-4;
25b-4; 26a-11

ü. yüz 15a-8

üçer üçer

ü. 20a-11

üçüncü üçüncü

ü. 2b-5; 10a-4.YB

ü.-si 10a-3

ün ses

ü.-i 5a-2

ürül- üfürülmek, üflenmek; şişirilmek

ü.-mek 20b-3

üseylem Ar. elin arkasındaki orta parmakla yüzük parmağının arasındaki damar

ü. tamarı 20b-7

üst üst

ü.-ine 1b-5; 5a-10; 9b-2

üzeri üst, üzeri

ü.-ne 1b-8; 5a-9; 7a-9, 10; 7b-11; 10a-12; 12b-9; 13a-7; 15a-5; 18b-2; 21a-12;
26a-12

üzüm üzüm

ü. 13b-11; 17a-12; 19b-9; 20a-9; 25a-8

V

vākī ^c ol- Ar. vuku bulmak, meydana çıkmak

v.-ur 3b- 11; 4a- 6, 7

v.-maz 3b-9, 10, 12, 13

vāk(ı)t (Ar. vakt) vakit, zaman

v. 5b-6; 8a-2

v.-in 17b-10; 18a-10

vakkıyye Ar. okka, dört yüz dirhemlik tartı

v. 10a-11, 12

va'l-lāhi Ar. Tanrı bilicidir

v. 2b-15; 4b-13; 6a-13

var var, mevcut

v.-iken 5a-8

var- varmak, ulaşmak

v.-ur 18a-2; 19a-1

v.-a 9b-12

v.-maz 2b-4

v.-mağ 7a-5; 9b-5; 10a-7; 20a-10; 21a-10; 25a-12

v.-mağdan 22a-7

ve Ar. ve

v. 1b-1, 3, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 13; 2a-5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13; 2b- 2, 3, 4, 6, 7; 2b-6; 3a-1, 4, 5; 3b-1, 7, 8, 9; 4a-5, 10; 4b-1, 3, 4, 6, 10; 5a-1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11; 5b-1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11; 6a-1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12; 6b-3, 2.YB, 6, 3.YB; 7a-2, 2.YB, 4,3.YB; 7b-1.YB, 2, 2.YB, 5, 6, 3.YB; 8a-1.YB, 3, 2.YB, 3.YB, 4.YB; 8b-1.YB, 2, 3, 2.YB, 4, 11; 9a-1.YB, 2, 2.YB, 4, 5, 3.YB, 11, 12; 9b-1.YB, 3, 2.YB, 4, 3.YB; 10a-1.YB, 3, 5, 7, 4.YB; 10b-1.YB, 3, 10, 11; 11a-3, 2.YB, 4, 5, 6, 3.YB, 7; 11b-1.YB, 2, 3, 2.YB, 5, 6, 3.YB; 12a-1.YB, 11, 12; 12b-1.YB, 3, 4, 5, 6, 3.YB, 7, 8, 9, 11; 13a-1.YB, 2, 5, 3.YB, 10; 13b-1.YB; 1, 2, 3, 6, 7, 9, 12, 13; 14a-1.YB, 2, 3, 6, 7, 8, 13; 14b-1.YB, 2, 3, 5, 6, 9; 15a-1.YB, 2, 3; 15b-1.YB, 4.YB; 16a-1.YB, 3, 2.YB, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12; 16a-4.YB; 16b-1.YB, 2, 5, 3.YB, 7, 10, 11, 12; 17a-1.YB, 1, 2, 3, 4, 3.YB, 9, 10; 17b-1.YB, 3, 5, 6, 7, 11; 18a-1.YB, 8, 12; 18b-5; 19a-1.YB, 3, 4, 3.YB, 7, 8, 9, 11; 19b-1.YB, 2, 2.YB, 4, 5, 3.YB, 10, 11; 20a-1.YB, 2, 2.YB, 5, 6, 4.YB; 20b-1.YB, 1, 2, 3, 5, 6, 8, 4.YB; 21a-1.YB, 1, 2, 3, 2.YB, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12; 21b-1.YB, 1, 2, 2.YB, 4, 5, 6, 3.YB, 8, 11, 12; 22a-1.YB, 1, 3, 2.YB, 4, 8, 10; 22b-1.YB, 2, 3, 3.YB, 9; 23a-3, 6, 8, 9, 4.YB, 10, 12; 23b-1.YB, 2, 3, 4, 8, 10, 12; 24a-1.YB, 3, 2.YB, 5, 4, 7, 11; 24b-1.YB, 3, 4, 4.YB, 5, 6, 12; 25a-1.YB, 3, 2.YB, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12;

25b-1.YB, 2.YB, 5, 6, 10, 11, 12; 26a-1.YB, 1, 7, 8, 10

vehm Ar. kuruntu, yersiz korku

v.-den 5a-3

velīkīn Ar. Far. fakat

v. 4a-7

vēr- vermek

v.-di 1b-5

v.-düm 1b-14

v.-e 18a-10

v.-eler 14a-4, 5, 6, 7; 19b-9; 25b-4, 6

v.-mek 8b-6, 9; 15b-4, 5; 21a-4; 22a-7; 23b-5

(el) v.-e 21b-7

(el) v.-mezise 21b-8

(kuvvet) v.-mek 19b-4.YB, 20a-4.YB

bkz. haber vēr-, şifā vēr-

Y

yā Far. veya

y. 2b-8, 9; 5a-9; 5b-3; 8b-4, 5, 6; 9b-6, 8; 10a-4; 10b-2.YB, 3.YB, 7; 11b-7; 12a-2.YB, 4, 6, 3.YB; 12b-1, 2, 12; 13a-12; 13b-1, 5, 6; 14a-6; 18a-2; 18b-2; 19b-3; 20b-7; 22a-2; 24a-2; 25a-1, 2, 3; 26a-2, 2.YB

yağ yağ

y. 9b-11; 14a-12; 23b-10, 12

y.-ı 9a-11; 13a-8; 15b-8; 15b-12; 24a-10, 12

y.-lar 26a-8

y.-ları 17b-12

bkz. bādām yağı, bābūnec yağı, benefşe yağı, büzdüm yağı, yadāne yağı, gül yağı, kabağ yağı, koz yağı, kuş yağı, meneveş yağı, mersīn yağı, nergis yağı, nīlūfer yağı, sūsen yağı, zeytūn yağı

yağla- yağlamak, yağ sürmek

y.-yalar 25b-11

yağ- yakmak

y.-alar 22b-7

yakış- yaklaşmak

y.-a 13a-12

yağu bazı hastalıkların tedavi etmek için vücudun bazı bölgelerine konulan, koyuca

y. 7a-11; 15b-4.YB; 26a-10

y. tedbiri 23a-3.YB

y. ur- 23a-12

y.-dan 23b-10

y.-sı 6b-3.YB; 7a-3.YB; 7b-3.YB, 11; 14b-4.YB; 15a-4.YB

y.-sın 16a-4.YB

y.-ları 8a-12

y.-ları tedbiri 11b-4.YB

y.-ların 8a-11

yağu eyle- yakı hazırlamak, yakı yapıştırmak

y.-ye 7a-10; 7b-10; 8b-10; 11a-13

y.-ler 23a-8; 23b-8; 26a-12

y.-mek 7a-13

yağu ur- yakı yapıştırmak, yakı vurmak

y.-up 23a-12

yaluñuz yalnız

y. 5b-6

yan yan, taraf

y.-ı 23a-1; 23b-1, 2, 6, 7; 25b-1.YB

y.-ın 25b-10

y.-ına 13a-8

(sağ) y.-ı 12b-1

(şol) y.-ı 12b-2

yaña taraf, yön; tarafa, tarafta

y.-dan 12b-5

yan ı demek, şu demek; sözün doğrusu, kısası

y. 7a-2.YB; 11a-2.YB

yaprak yaprak

(mārūl) y-(ğ)ı 10b-7

(kāmıŝ) y-(ġ)ıyıla 8b-12

(söğüt) y-(ġ)ıyıla 11b-12

(ardıç) y.-(ğ)ın 11a-12

(benefşe) y.-(ğ)ın 12a-13

(sezāb) y-(ğ)ın 9a-10

(toħmekān) y.-(ğ)ınuñ 8b-11

yara- yaramak, uygun olmak

y.-mazdur 25a-6

yaradıcı yaratıcı

y.-ya 1b-1

yarat- yaratmak

y.-dı 1b-2

yardım ét- yardım etmek

y.-mek 10a-4; 12a-5

yarım yarım

y. 12b-1

yarpuz bir tür nane, yarpuz

y. 9a-11; 15b-9; 16b-11

y.-ı 23b-7

yarı yarı, yarım

y.-sı 15a-9; 25b-1

yastık yastık

y.-dan 4b-10

yaş taze, yaş, ıslak, nemli

y. 12a-2

y. ġıdālar 8a-6

y. ħaŝĥāŝ 10b-8

y. kabak 14a-5

y. kāmıŝ 8b-12; 11b-11

y. kāsnī 8a-9

y. kişnīç 11b-8

y. sezāb 9a-10

yaşıl yeşil

y. 4b-5

yat- yatmak

(topuk koyun) y.-mağ 5a-9

y.-mağdan 5a-9

yatlu kötü, fena

y.-dur 5b-7

yavlağ pek, çok, oldukça

y. 5b-7; 7a-11, 13; 8a-1, 7; 9b-10; 10a-10; 10b-12; 11a-1; 15a-6; 15b-6; 16b-10;
17a-11; 17b-1; 20a-10; 24a-10; 25a-9; 26a-6

yavşan eskiden mide hastalıklarında ilaç olarak kullanılmış acı bir ot, veronika

y. 9a-12

yavşur- yapıştırmak, yamamak

y.-a 12b-9

yavuz kötü, fena; sert, keskin, güçlü

y. 2a-2, 3; 3a-6; 4b-B, 5, 12; 14a-9

y. nişān 5a-3, 5, 6; 5b-1, 11

y. nişānlar 5a-B; 5b-B

y.-dur 3a-12; 4b-3, 4, 6, 7, 8, 9, 10; 5a-1, 4, 5, 9, 11; 5b-2, 6; 21b-12

yavuzluk kötü olma

y. 3a-8

yazıl- yazılmak

y.-masa 4b-11

yê- yemek

y.-miş 16a-10, 11; 16b-3

y.-se 24a-9

y.-ye 6b-7; 7b-5; 11b-6; 13b-9, 11; 15a-5; 16a-12; 17b-9; 18b-6; 20a-9; 20b-9,
12

y.-meye 13b-14

y.-mişdür 7a-3

y.-dügi 18b-4

y.-düginden 5a-11

y.-rise 17b-8; 18b-9

y.-meyesi 6b-2.YB; 7a-2.YB; 7b-2.YB; 8a-2.YB; 8b-2.YB; 9a-2.YB; 9b-2.YB

y.-mek 7a-5; 8a-6; 9a-5; 10b-7; 12b-6; 17a-3; 17b-4; 18b-4; 19a-4; 24b-5

(bere) y.-mek zaḥmı 2a-11

yèdi yedi sayısı, 7

y. 23a-4

(yègirmi) y.-ye 1b-14

yèdinci yedinci

y. 2b-6; 3a-4

y.-den 3b-5

(otuz) y. 4a-5

(yègirmi) y.-den 4a-2

yèdür- yedirmek

y.-eler 22b-8; 25b-6

y.-meyeler 23a-5

y.-mek 14a-10, 11; 21a-5; 23a-6; 24a-4

yègirmi yirmi sayısı, 20

y. 2b-3

y. birinci 3b-5

y. yèdi 1b-14

y. yèdinci 4a-2

y.-den 2b-4

yègirminci yigirminci

y. 2b-7; 3b-4, 8; 4a-1

yègrek daha iyi

y. 9b-10; 10a-10; 24a-9

y.-(g)idür 1b-5

y.-dür 3b-5, 8; 4a-2, 12; 15b-6; 17b-8; 18b-9; 25a-4

yèl yel, rüzgar; mide ve bağırsak gazı; romatizma

y. 20b-3

yelmeşik yapışkan

y. 6a-9

yèm yem

(ot) y.-iyile 13a-5

yèmek yemek

y.-den 17b-6; 22a-9; 26a-3

yèmiş meyve, çeşitli bitkilerin tohumu ve meyveleri

(kuru) y.-lerden 25a-8

yèr yer

y.-de 23a-11

y.-ine 1b-13; 15b-4

y.-deki 13a-11

yèt- yetmek, yeterli gelmek

y.-er 12a-6

yètürü yeterli, kafi miktarda; tamamıyla

y. 22a-2

yèyesi yiyecek, yemek

y. 6b-2.YB; 7a-2.YB; 7b-2.YB; 8a-2.YB; 8b-2.YB; 9a-2.YB; 9b-2.YB; 17a-2;

17b-6; 18b-4; 19a-4

y.-lerden 9b-4

yèyni hafif

y. 12a-6; 21a-10

yèynirek hafifimsi, hafife yakın, daha hafif

y. 9b-5

yığ- engellemek

y.-mağ 25a-4

yıgıl- çekinmek, sakınmak

y.-mağ 25a-12

yıgılın- çekinmek, sakınmak

y.-mağ 24a-6

yıyı koku

y.-lar 12a-3

(müşg) y.-sı 12a-3

(hoş) y.-lar 5a-2

(issi) y.-lardanısa 12a-11

yıyılmış kokmuş

y. 5b-2

yıyılı kokulu

y. 17a-4; 20b-6

yıyısuz kokusuz

y. 5b-8

yıyla- koklamak

y.-ya 13b-12; 16a-9

y.-mağ 16b-11; 19a-10

y.-ma ğıla 18b-10

y.-ma ğa 17a-10

yıylat- koklatmak

y.-(d)alar 25b-11, 12

y.-mağ 25a-11

yine yine, tekrar

y. 23b-12

yoğur- yoğurmak

y.-a 20b-12

yoğurt yoğurt

y. 9b-4; 13b-14

bkz. sığır yoğurt

yok yok

y.-dur 3b-2, 3; 4a-10, 11; 26a-5

y.-(ğ)ısa 11b-4

yokarı yukarı

y. 5b-4; 18a-2, 3; 23b-1, 2, 2.YB, 6

y.-sın 18a-6, 7

yu- yıkamak, temizlemek

y.-ya 11a-12

y.-mağ 9b-6, 9; 14a-13

Yuḥanna öz. a. ilk çağlarda yaşamış bir hekim

y. 2b-10

yum- yummak, kapamak

y.-mağ 15a-3

yumul- yorulmak

y.-maz 15b-3

yumurda yumurta

(rūfūdān) y. 6b-6; 10b-7, 10; 17a-4; 20b-5

yumuşak yumuşak

y. 6b-11; 12b-7, 9; 14b-4; 19b-8 ; 22b-11

yumuşaklık yumuşaklık

(baş) y.-(ğ)ıdur 9a-2

(talak) y.-(ğ)ıdur 20b-3

yumuşat- yumuşatmak

y.-(d)up 24a-8

y.-(d)urısa 12a-6

yun- yıkanmak

y.-miş 17a-9

yüli- traş etmek, saç ve sakalı kazımak

y.-ye 9b-11; 11a-12

y.-yeler 14b-10

yüregi düpele- kalp çarpıntısı

y.-mek 17a-2

yürek oyna- kalp sıkışması, nefes darlığı

y.-mağdur 17a-2

yüz yüz, surat; yüzey

y. 6a-11, 14a-2; 14b-2; 17b-3; 17b-11; 22a-3; 23b-2.YB; 24a-3

y. kızıllığı 8a-3; 11b-2; 13b-2

y. rengi 6a-1

y.-üñ 23a-1; 23b-1

y.-i 6a-4; 11a-3

y.-in 21a-2

y.-inden 12a-3.YB

y.-de 9a-3

(deri) y.-ünde 2a-9

yüz yüz sayısı, 100

y. 22b-6

(üç) y. 15a-8

yüz göz eğil- yüz felci olmak

y.-mekdür 23a-2.YB

Z

za ʿferānī Ar. safran rengi

z. 6a-4

zāhir ol- Ar. görünmek, belirlemek

z̤ .-ur 20a-3

z̤ .- maḳdur 22b-3

zaḥm Ar. yara

z.-inuñ 2a-11

za ḥmet ét- Ar. sıkıntı vermek

z.-(d)erise 12a-5

za ʿīf-lıḳ (Ar. za ʿīf T.) zayıflık, güçsüzlük

(ḳuvvet) z̤.-(ḡ)ıla 5a-12

zamān Ar. zaman

z.-dan 16a-2

zeker Ar. erkek cinsel organı, penis

z̤. renci 2a-7

zenceb ʿīl Ar. zencefil; şarap

z. 16a-12; 24b-9

zerdālū şuyı (Far. zerdālū) zerdali suyu; sarı erik suyu

z.-yıla 12b-12

z.-n 14b-9

zeyt Ar. zeytin yağı

z.-ile 15a-9

z.-e 6b-11

zeytūn yağı (Ar. zeyt ūn) zeytin yağı; zeytinden çıkarılmış sıvı yağ

z. 9a-12; 18a-9; 24a-11; 26a-9

z.-na 10a-9

z.-nda 9a-10

zīre Far. kimyon

z.-ile 19a-6

zirāvend Ar. zeravent

z. 25b-12

zōr Far. sıkıntı, rahatsızlık

z. 3a-13

6. KAYNAKÇA

- ADIVAR, Adnan (2000). *Osmanlı Türklerinde İlim*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- ARAT, Reşit R. (1960). *Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkışafına Dair*. Ankara: V. Türk Tarih Kongresi, TTK Yay. IX, s.225-232
- ARAT, Reşit R. (1979). *Kutadgu Bilig III. İndeks*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü
- ARGUNŞAH, Mustafa (1999). *Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî: Tuhfe-i Muradî (İnceleme-Metin-Dizin)*. Ankara: TDK. Yay.
- ATALAY, Besim (1985). *Divan-ı Lûgat-it-Türk Tercümesi I*. Ankara: TDK. Yay.
- ATALAY, Besim (1986a). *Divan-ı Lûgat-it- Türk Tercümesi II*. Ankara: TDK Yay.
- ATALAY, Besim (1986b). *Divan-ı Lûgat-it- Türk Tercümesi III*. Ankara: TDK Yay.
- ATALAY, Besim (1986c). *Divan-ı Lûgat-it- Türk Tercümesi "Endeks"*. Ankara: TDK Yay.
- BAYAT, Ali Haydar (2005). *Kitabu'l-Müntehab fi't-Tıb (823/1420) İnceleme-Dizin Sadeleştirme-Tıpkı Basım*. İstanbul: Merkezefendi Tıp Derneği
- BAYAT, Ali Haydar (2007). *Kemaliyye: Erken Anadolu Türkçesi ile Yazılmış Bir Tıp Risalesi*. İstanbul: Merkezefendi Tıp Derneği
- BAYRAM, Mikail (1996). *Anadolu'da Te'lif Edilen İlk Türkçe Eser Meselesi*. Konya: V. Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri
- BAYTOP, Turhan (2007). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: TDK Yay.

- CAFEROĞLU, Ahmet (1970). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yay.
- CANPOLAT, Mustafa (1968). *Behçetü'l-hada'ik'in Dili Üzerine*. TDAY Belleten 1967, Ankara s. 165-175
- CANPOLAT, Mustafa (1973). *XIV. Yüzyılda Yazılmış Değerli Bir Tıp Eseri Edviye-i Müfredede*. Ankara: DTCF Türkoloji Dergisi, C. V, s. 20-47
- CANPOLAT, Mustafa (1981). *Arap Yazılı Türk Alfabesinin Gelişimi* Ankara: Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu
- CANPOLAT, Mustafa (1992). *Eski Anadolu Türkçesindeki Belirtme Duru (Accusativus) Ekinin Kökeni Üzerine*. Ankara: DTCF Türkoloji Dergisi, C.X, s.9-11
- CANPOLAT, Musatafa-ÖNLER, Zafer (2007). *Edviye-i Müfredede: (Metin – Sözlük)/ İşhâk bin Murâd*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- CLAUSON, Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*. Oxford: Oxford Clarendon Press
- ÇAĞIRAN, Önder (1998). *Ahmed-i Dâi: Tıbb-ı Nebvî* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi
- DEVELİOĞLU, Ferid (1998). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları
- DEMİR, Nurettin-YILMAZ, Emine (2003). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları
- DİLÇİN, Cem (1991). *Süheyl ü Nev-Bahâr, İnceleme-Metin-Sözlük*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını

- EKER, Süer (2003). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (2004). *Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları
- ERDAĞI, Binnur (2000). *Tuhfe-i Mübarizi (İnceleme-Metin-Sözlük)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi
- ERGİN, Muharrem (1993). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları
- GABAIN, A.v (2003). *Eski Türkçenin Grameri (Çeviren Mehemet Akalın)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- GÜLSEVİN, Gürer(1990). “Eski Anadolu (Türkiye) Türkçesinde 3. Kişi İyelik Ekinin Özel Kullanışı” .Türk Dili, sayı 466 Ekim, s. 187-190. Ankara: TDK Yay.
- GÜLSEVİN, Gürer (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: TDK Yay.
- GÜLSEVİN, Gürer- BOZ, Erdoğan (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi
- HATİBOĞLU (KILIÇOĞLU), Vecihe(1956). *Cerrahiye-i İlhaniye*. Ankara: DTCF Yay.
- KÂHYA, Esin(1994). *İki Osmanlıca Metinden Derlenmiş Anatomi ve Fizyoloji Terimleri. Bilim Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, s. 233-269. Ankara: TTK Yay.
- KÂHYA, Esin(1994). *İbn-i Sina El-Kanun Fi’-Tıbb*. Ankara: AKDITYK Atatürk Kültür Mekezi Yayınları
- KARAHAN, Leyla(1994). *Kıssa-i Yusûf, Yusûf u Zülayhâ*. Ankara: TDK Yay.

- KARASOY, Yakup(2009). *Tutmacı: Eski Oğuz Türkçesiyle Yazılmış Bir Tıp Kitabı: Tabiatnâme*. Konya: Palet Yayınları
- KAYA, Emel(2008). *Muyıddin Mehi'nin Müfîd (Nazmü'T-Teshîl) Adlı Eseri (İnceleme-Metin-Dizin)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi
- KAZANCIGİL, Aykut (1999). *Osmanlılarda Bilim ve Teknoloji*. İstanbul: Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı Yayınları
- KOMAN, Mahmud M. (1955). “Tuhfe-i Mübarizi (Lübab-ün Nuhâb Tercümesi)”. *İÜ Tıp Fakültesi Mecmuası*, C. 18, sayı 13. s. 689-719 İstanbul
- KORKMAZ, Zeynep (1995). *Türkçede ok/ök Kuvvetlendirme Edatı Üzerine. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt*, s. 98-109. Ankara: TDK Yay.
- KORKMAZ, Zeynep (1995). *Eski Anadolu Türkçesinde Aslî Ünlü (Vocal) Uzunlukları. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt*, s. 443-458. Ankara: TDK Yay.
- KORKMAZ, Zeynep (1995). *Anadolu Yazı Dilinin Tarihi Gelişmesinde Beylikler Devri. Türkçesinin Yeri. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt*, s. 419-423. Ankara: TDK Yay.
- KORKMAZ, Zeynep (1995). *Anadolu Beylikler Devrinde Türk Dili ve Karamanoğlu Mehmet Bey. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Cilt*, s. 424-428. Ankara: TDK Yay.
- KÜLCÜ, Melek (2009). *Cerrah Mes'ud: Hulasa (Dil Özellikleri-Metin-Dizin)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- LEVEND, Agâh Sırrı(1949). *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhaları*. Ankara: TTK Yay.

- NADALYAYEV, V.M, D.M Nasilov, E.R. Tenişev, A.M Şçerbak (1969).
Drevnetyurskiy slovar. Leningrad
- OLGUN, İbrahim - DRAHŞAN, Cemşit (1984). *Farsça-Türkçe Sözlük*. Ankara: Elhan Kitabevi
- ÖNLER, Zafer (1985). *Eski Anadolu Türkçesi Döneminde Yazılmış İki Tıp Kitabında Yer Alan Sağlık Bilgisi Terimleri*. TDAY Belleten 1985, Ankara 1986 s. 87-130
- ÖNLER, Zafer (1990). *Müntahab-ı Şifâ I, Giriş-Metin*. Ankara: TDK Yay.
- ÖNLER, Zafer(1990). *Müntahab-ı Şifâ II, Sözlük*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi 21, Simurg
- ÖZÇELİK, Sadettin.(2001). *XV. Yüzyılda Yazılmış Bir Tıp Eseri Kitabü'l-Mühimmat*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları
- ÖZKAN, Mustafa.(1995). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitabevi
- REDHAUSE, J.W. (2001). *A Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları
- SAMİ, Şemseddin.(1995). *Kamus-ı Türkî*. İstanbul: Çağrı Yayınları
- STEINGASS, F. (1947). *Persian English Dictionary*. Londra
- ŞEHSUVAROĞLU, Bediî N. (1957). *“Anadolu’da Dokuz Asırlık Türk Tıp Tarihi”*. Dünya Tıp Birliği XI. Genel Kurulu. İstanbul
- ŞEHSUVAROĞLU, Bediî N. (1960). *“Anadolu’da Türkçeleşme Cereyanları ve Türkçe İlk Tıp Yazmalarındaki Terimler”* Bilimsel Bildiriler. Ankara: TDK Yay.

- ŞEHSUVAROĞLU, Bedî N. (1984). *Türk Tıp Tarihi*. Bursa: Taş Kitapçılık-Yayıncılık
- TAYMAS, Abdullah Battal (1985). *İbn-i Mühennâ Lugati*. Ankara: TDK Yay.
- TEKİN, Talat (2008). *Orhon Yazıtları*. Ankara: TDK Yay.
- TEKİN, Talat (1994). *Tunyukuk Yazıtı*. Ankara: TDK Yay.
- TEKİN, Talat (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*. Ankara: TDAD 13, Simurg
- TEKİNDAĞ, Şehabettin (1971). *İzzet Koyunoğlu Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Yazmalar Üzerinde Çalışmalar I*. Türkiyat Mecmuası, C. 16, s.133
- TİMURTAŞ, F. K. (1977). *Eski Türkiye Türkçesi, XV. Yüzyıl, Gramer-Metin-Sözlük*. İstanbul
- TİMURTAŞ, F. K. (1990). *Eski Anadolu Türkçesi*. Türk Dünyası El Kitabı. Ankara: TKAE Yay. Cilt, s. 120-145
- TİETZE, Andreas (2002). *Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati – Cilt 1 (A-E)*. İstanbul: Simug Yay.
- TDK (1963-1972). *Tarama Sözlüğü I-VIII*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- TDK (1963-1982). *Derleme Sözlüğü I-XII*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- TDK (1998). *Türkçe Sözlük I-II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- TUNCER, Hadiye (1978). *Yabani Bitkiler Sözlüğü I. Cilt*. Ankara: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bak. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başk. Yay.

- TUNCER, Hadiye (1978). *Yabani Bitkilerin Tıbda İlaç Olarak Kullanışları II. Cilt*. Ankara: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bak. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başk. Yay.
- TÜRKMEN, Seyfullah (2006). *Eski Anadolu Türkçesinde Tıp Terimleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi
- ULUDAĞ, Osman Şevki (1991). *Beş Buçuk Asırlık Türk Tababet Tarihi*. Ankara: Kültür Bakanlığı
- UZEL, İlter (1992). *Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrâhiyetü'l-Haniyye I, II*. Ankara: TTK Yay.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1984). *Anadolu Beylikleri*. Ankara: TTK Yay.
- YELTEN, Muhammet (1993). *Şirvanlı Mahmud Kemaliye (Giriş-İnceleme-Cümle Bilgisi-Metin-Sözlük)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- YILMAZ, Emine (2007). *Ana Türkçede Kapalı e Ünlüsü*. Szeged: Turcology in Turkey Selected Papers, s. 521-539

EK- ORİJİNAL METİN

1	ویدیا	1	ویدیا
2	...	2	...
3	...	3	...
4	...	4	...
5	...	5	...
6	...	6	...
7	...	7	...
8	...	8	...
9	...	9	...
10	...	10	...
11	...	11	...
12	...	12	...
13	...	13	...
14	...	14	...
15	...	15	...
16	...	16	...
17	...	17	...
18	...	18	...
19	...	19	...
20	...	20	...
21	...	21	...
22	...	22	...
23	...	23	...
24	...	24	...
25	...	25	...
26	...	26	...
27	...	27	...
28	...	28	...
29	...	29	...
30	...	30	...
31	...	31	...
32	...	32	...
33	...	33	...
34	...	34	...
35	...	35	...
36	...	36	...
37	...	37	...
38	...	38	...
39	...	39	...
40	...	40	...
41	...	41	...
42	...	42	...
43	...	43	...
44	...	44	...
45	...	45	...
46	...	46	...
47	...	47	...
48	...	48	...
49	...	49	...
50	...	50	...

1	...	1	...
2	...	2	...
3	...	3	...
4	...	4	...
5	...	5	...
6	...	6	...
7	...	7	...
8	...	8	...
9	...	9	...
10	...	10	...
11	...	11	...
12	...	12	...
13	...	13	...
14	...	14	...
15	...	15	...
16	...	16	...
17	...	17	...
18	...	18	...
19	...	19	...
20	...	20	...
21	...	21	...
22	...	22	...
23	...	23	...
24	...	24	...
25	...	25	...
26	...	26	...
27	...	27	...
28	...	28	...
29	...	29	...
30	...	30	...
31	...	31	...
32	...	32	...
33	...	33	...
34	...	34	...
35	...	35	...
36	...	36	...
37	...	37	...
38	...	38	...
39	...	39	...
40	...	40	...
41	...	41	...
42	...	42	...
43	...	43	...
44	...	44	...
45	...	45	...
46	...	46	...
47	...	47	...
48	...	48	...
49	...	49	...
50	...	50	...

١
 ٢
 ٣
 ٤
 ٥
 ٦
 ٧
 ٨
 ٩
 ١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

١
 ٢
 ٣
 ٤
 ٥
 ٦
 ٧
 ٨
 ٩
 ١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

١
 ٢
 ٣
 ٤
 ٥
 ٦
 ٧
 ٨
 ٩
 ١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠

٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠

کتابی که در آن گفته که کعبه را بنا نهادند	کتابی که در آن گفته که کعبه را بنا نهادند
انوار سنیان فان که سنیان در آن کتاب	انوار سنیان فان که سنیان در آن کتاب
فلسفه انشا الهی فی فقهی فی فقهی	فلسفه انشا الهی فی فقهی فی فقهی
تکون الوجود فی فقهی فی فقهی	تکون الوجود فی فقهی فی فقهی
علمی من اذن ان در فقهی فی فقهی	علمی من اذن ان در فقهی فی فقهی
که در آن کتاب فی فقهی فی فقهی	که در آن کتاب فی فقهی فی فقهی
آنکه که در فقهی فی فقهی	آنکه که در فقهی فی فقهی
اسمه الی فقهی فی فقهی	اسمه الی فقهی فی فقهی
آنکه در فقهی فی فقهی	آنکه در فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی

کتابی که در آن گفته که کعبه را بنا نهادند	کتابی که در آن گفته که کعبه را بنا نهادند
انوار سنیان فان که سنیان در آن کتاب	انوار سنیان فان که سنیان در آن کتاب
فلسفه انشا الهی فی فقهی فی فقهی	فلسفه انشا الهی فی فقهی فی فقهی
تکون الوجود فی فقهی فی فقهی	تکون الوجود فی فقهی فی فقهی
علمی من اذن ان در فقهی فی فقهی	علمی من اذن ان در فقهی فی فقهی
که در آن کتاب فی فقهی فی فقهی	که در آن کتاب فی فقهی فی فقهی
آنکه که در فقهی فی فقهی	آنکه که در فقهی فی فقهی
اسمه الی فقهی فی فقهی	اسمه الی فقهی فی فقهی
آنکه در فقهی فی فقهی	آنکه در فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی
فقهی فی فقهی فی فقهی	فقهی فی فقهی فی فقهی

عنوان

۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

دو کلمه کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۱
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۲
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۳
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۴
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۵
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۶
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۷
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۸
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۹
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۱۰

اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۱
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۲
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۳
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۴
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۵
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۶
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۷
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۸
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۹
اور اس کی تالیف و تفسیر اور اس کی تالیف و تفسیر	۱۰

Handwritten note or signature at the bottom right of the page.

الاول من تلك المذاهب من المذاهب
 او المذاهب التي اولدتها كمنه في
 من تلك المذاهب والاول من تلك المذاهب
 كقول اولي كقول اولي كقول اولي
 او من تلك المذاهب او من تلك المذاهب
 او من تلك المذاهب او من تلك المذاهب
 او من تلك المذاهب او من تلك المذاهب

من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب

من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب

من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب
 من تلك المذاهب من تلك المذاهب